

Er is tijdelijk een lagere school gerealiseerd in het gebouw en er zijn andere voorzieningen, onder andere een panna veldje en speelvoorzieningen. Er zijn geen bezwaarschriften binnengekomen tegen de verbouwing van het NAM-gebouw. De samenwerking met de Asser bevolking noemt de manager van het AZC buitengewoon. Van alle kanten komen initiatieven om de asielzoekers te helpen en een warm welkom te heten.

Assen ligt met de huisvesting van statushouders formeel op koers. Per 1 september waren 119 statushouders gehuisvest. Dat is 65 % van de taakstelling van 183. Daarbij zijn wel 20 Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen (AMV-ers) meegeteld die feitelijk nog niet zijn gehuisvest. Ze zijn voornamelijk op grond van het Bestuursakkoord van november 2015 al zijn meegeteld voor de taakstelling. Deze jongeren, die onder de hoede van voogdijinstelling Nidos in Assen worden opgevangen, zullen alsnog moeten worden gehuisvest zodra ze 18 jaar worden.

De instroom van vluchtelingen in Nederland is dit jaar fors afgenomen. Wanneer deze trend doorzet zal dit effecten hebben op de benodigde opvangcapaciteit in AZC's en de toekomstige taakstellingen voor huisvesting van statushouders.

Mijn Buurt Assen

In Assen Oost zijn de nieuwe woningen van Actium aan de Eiberstraat en Roerdompstraat in gebruik genomen en bewoond. De gemeente sluit op dit project aan met reguliere uitvoering van werk voor wegen en riool. Als extra inzet zijn in nauw overleg met bewoners plannen gemaakt voor het herinrichten van de openbare ruimte aan de Flamingolaan. Ook voor het herinrichten van de openbare ruimte aan de Pelikaanstraat en de Dotterbloemstraat zijn in aansluiting op sloop en renovatie door Actium, plannen gemaakt die binnenkort in uitvoering komen. Voor de Flamingolaan, Pelikaanstraat (fase 1) en Dotterbloemstraat in Assen Oost wordt het extra budget van € 100.000 ingezet. Aan de Flamingolaan is in samenspraak met bewoners een herinrichtingsplan ontwikkeld dat voorziet in extra bomen, meer groen en extra parkeren (circa € 50.000). In de Pelikaanstraat (fase 1) wordt de openbare ruimte opgeknapt (straten, groen) (circa € 20.000). Aan de Dotterbloemstraat worden, in samenspraak met bewoners, oplossingen gezocht voor een betere uitstraling van de openbare ruimte (bijv. tussengebieden van de flats aan de Dotterbloemstraat). Hierbij wordt tevens het parkeren aan de zijde van het winkelcentrum betrokken zodat er een totaalplan ontstaat (circa € 30.000).

Voor de Lariks en de Oude Molenbuurt zijn integrale projectplannen in ontwikkeling om de activiteiten van Actium en gemeente goed op elkaar aan te laten sluiten en de inbreng van bewoners te waarborgen. De buurtteams van Vaart zijn hierbij betrokken.

Nieuwe subsidieregeling

Onze Stichting ter stimulering van leefbaarheid in de stad bestaat inmiddels één jaar, een mijlpaal! Het bestuur zet de lijnen uit waarbij inspireren, netwerken en verbinden van initiatieven sleutelwoorden blijven. Het bewonerspanel is verstevigd met vijf nieuwe leden, die met elkaar staan voor een sterk pragmatische aanpak, gebruik makend van ambassadeurs gekoppeld aan wijken. Hiermee werkt STILA aan haar laagdrempeligheid en herkenbaarheid. STILA zit middenin de opbouwfase van haar organisatie. Haar bekendheid blijft een aandachtspunt waar dit jaar verder in geïnvesteerd wordt. In juni j.l. hebben ze hiervoor een minisymposium georganiseerd. Dit is goed ontvangen en zal herhaald worden. Ook het inwerken van panelleden kost veel vrijwillige inzet. De uitgangspunten van STILA ondergaan momenteel de praktijktest. Aan het eind van dit jaar zal de eerste evaluatie hierop beschikbaar zijn. De verwachting is dat hier nuances op nodig zijn om het huidige verbruikte budget (€ 60.000) op te plussen. In de laatste maanden van dit jaar zal de aandacht uitgaan naar een groter bereik voor toekennen van stimuleringsbudget.

Nieuwe welzijnsorganisatie

Vaart Welzijn ontwikkelt zich gestaag: de buurtteams zijn inmiddels op sterkte, de openstaande vacatures zijn ingevuld en met meerdere ketenpartners zijn al goede samenwerkingsafspraken gemaakt en anderen zullen snel volgen. Het merendeel van het personeel is geschoold volgens de principes van de big five (aanpak van Tinten langs de vijf belangrijkste thema's waar buurtwerkers mee te maken hebben, te weten jeugd, ouderen, licht verstandelijk beperkten, mensen met psychische problematiek en participatie).

Ook zijn de buurtteams en de hoofdvestiging van Vaart inmiddels goed gehuisvest. Het jaarplan 2016, de verfijning van de opdracht aan Vaart Welzijn die begin juni 2016 in een raadsbijeenkomst is toegelicht, is volop in uitvoering en loopt volgens plan. Vorderingen zijn gemaakt bij casusregie (afspraken over op- en afschalen in de keten van jeugd en veiligheid), aanpak van betalingsachterstanden en mantelzorgwaardering. De ontwikkelingen voltrekken zich binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders en beschikbaar gestelde budget.

Uit de eerste twee kwartaalrapportages blijkt dat de inwoners Vaart Welzijn beter weten te vinden; en andersom! Er ontstaat meer inzicht in de omvang en complexiteit van de hulpvraag, op welk leefdoelgebied een interventie nodig is, en of de eigen kracht versterkt is door de inzet van Vaart (zelfredzaamheidsmatrix). Het is nog te vroeg om al conclusies te trekken omdat daarvoor over een langere periode geregistreerd moet worden. Merkbaar is dat Vaart Welzijn positie krijgt binnen de keten. Er zijn samenwerkingsafspraken met ketenpartners en (vrijwillige) hulporganisaties en Vaart Welzijn is partner in de veiligheidsketen, Mijn Buurt Assen, OGGz.

De afhechting van voormalige welzijnspartijen Noordermaat en Welzo is inmiddels afgerond.

Sport, gezonde leefstijl

Het programma GIDS verloopt volgens planning. In het voorjaar is een uitvoeringsagenda opgeleverd die tot stand is gekomen in overleg met stakeholders. Deze uitvoeringsagenda loopt tot en met 2017 en richt zich uiteraard op de lage SES (sociaal-economische status) maar is separaat gericht op de doelgroepen Jeugd, volwassenen en ouderen. De thema's waar de aandacht voornamelijk op gericht wordt zijn:

- overzicht op het aanbod van interventies, overlap en ontbrekend aanbod.
- verbinding tussen nulde-, eerste- en tweede lijn.
- betrokkenheid van de doelgroep bij de samenstelling van het aanbod (van aanbod- naar vraaggestuurd).

De inzet vanuit GIDS is sterk gericht op gedragsverandering bij de doelgroep. Dit is een langdurig proces. Daarom is de landelijke overheid bezig met een vervolg op deze eerste impuls. Assen zal daar zeker gebruik van willen maken.

Inzet Combinatiefuncties

Op 1 januari 2016 kon de gemeente Assen nog niet voldoen aan de 140 % inzet van combinatiefuncties zoals in het convenant van 2012 was overeengekomen. De stap van 10,1 fte inzet naar 14,1 fte inzet is inmiddels half gemaakt. Nog voor 1 november verwachten we de overige twee fte in te zetten. De uitbreiding van vier fte wordt gerealiseerd met externe cofinanciering.

De inhoudelijke inzet van het merendeel van de combinatiefuncties wordt gerealiseerd via de opdracht aan Vaart Welzijn. Er vindt momenteel een verschuiving van inzet plaats die meer en meer gericht wordt op de vraag vanuit de buurtteams. Verder wordt vooral ook gewerkt aan participatie en preventie op het gebied van gezondheid door het aansluiten bij of ontwikkelen van collectieve voorzieningen.

Sportaccommodaties

In 2016 is het Wieiercentrum opgeleverd. Voor beheer en exploitatie is een stichting opgericht (zie de nadere toelichting onder Promotie Assen in het hoofdstuk Aantrekkelijk Assen). Een aparte stichting richt zich op het organiseren en uitvoeren van activiteiten die bijdragen in de exploitatie van het centrum. Bij de laatste stichting is per september één van de vier gerealiseerde combinatiefuncties aangehaakt.

Voor de mogelijk nieuw te realiseren ijsbaan zijn de plannen aan het college van de gemeente Assen en gedeputeerde staten van de provincie gepresenteerd. In juni heeft het college een raadsbrief gestuurd waarin is aangegeven dat het college bereid is € 2,5 miljoen beschikbaar te stellen voor het project ijsbaancomplex: € 2 miljoen als cofinanciering en € 0,5 miljoen voor gemeentelijke voorbereidingskosten. De private initiatiefnemers zijn nu druk doende om de financiering verder rond te krijgen.

De nieuwe sporthal bij het Nassaucollege staat op het punt van oplevering. De opening staat gepland voor 13 oktober. Met de voltooiing van het Wielercentrum en de nieuwe sporthal bij het Nassaucollege zijn in Assen de doelstellingen voor wat betreft realisatie nieuwe accommodaties in 2016 gehaald.

Schuldpreventie en armoedebestrijding

Zoals in de zomerbrief is aangekondigd (brief van 15 september 2016) zal in overleg met de GKB, Vaart Welzijn en de adviesraden voor 2017 een gerichte opdracht gegeven worden voor preventiemaatregelen. De focus van de uitvoering verschuift van de GKB naar Vaart Welzijn.

Met de aanpak van betalingsachterstanden is Vaart Welzijn 1 september jongstleden gestart. De subsidieaanvragen voor 2017 van stichting Leergeld, het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds, ter bestrijding van kinderarmoede, zullen in december worden gehonoreerd. De inzet van ervaringsdeskundigen, ter bestrijding van generatie-armoede, is naar een landelijk voorbeeldproject in voorbereiding.

Deze subsidies en projecten worden gefinancierd uit het in november 2015 beschikbaar gestelde budget voor de armoedebestrijding en schuldpreventie, de Klijsma-middelen. Deze Klijsma-middelen zijn beschikbaar tot en met het jaar 2018. Het hiervan in 2016 niet ingezette deel, naar verwachting € 250.000 zal worden overgeheveld naar het jaar 2017.

Onderwijs & Onderwijshuisvesting

De eerste fase van Quintus en de sporthal zijn respectievelijk in mei 2015 en september 2015 in gebruik genomen. De tweede fase is in de zomervakantie 2016 opgeleverd. De terreininrichting volgt daarna.

In de wijk Kloosterveen wordt de Parel na de herfstvakantie in gebruik genomen. De plannen voor de CBS Kloostertuin zijn in ontwikkeling. Verwacht wordt dat medio 2017 gestart kan worden met de bouw. Nadat de school is gerealiseerd wordt de Boomgaard verbouwd en gereed gemaakt voor de huisvesting van de OBS Kloosterveen.

De bouw van de MFA Assen-oost is gestart in het derde kwartaal 2015 en wordt medio november 2016 opgeleverd voor de scholen De Regenboog en Vredeveld. De verhuizing vindt nog voor de kerstvakantie plaats.

Voor de Atlas, school voor voortgezet onderwijs, is de bouw gestart in februari 2016. Het gebouw is eind 2016 gereed en de school verhuist in de voorjaarsvakantie 2017 van de huidige locatie aan de Vivaldilaan naar de Treubstraat.

Door de komst van het Asielzoekerscentrum is ook extra onderwijshuisvesting noodzakelijk. In overleg met het schoolbestuur dr. Nassau college krijgen de leerlingen voor het voortgezet onderwijs in een voormalige basisschool aan de Merwedestraat. Op deze locatie is ook de Internationale Schakelklas voor het voortgezet onderwijs gehuisvest. De huisvesting is passend voor deze beide voorzieningen, het Dr. Nassau College zal de locatie aan de Echtenstraat weer overdragen aan de gemeente. Onderzocht zal worden welke invloed het niet doorgaan van AZC Gieten heeft op het totaal aantal leerlingen en de bijbehorende bekostiging.

Het AZC basisonderwijs zal worden gehuisvest op het terrein van het AZC aan de Schepersmaat. In juni is een tijdelijke locatie in gebruik genomen. Voor de zomervakantie waren er 74 leerlingen, na de zomervakantie 43. Dit is nog in lijn met de informatie die wij van het COA hebben ontvangen inzake leerlingenaantallen.

Na de herfstvakantie 2016 wordt een deel van de semipermanente huisvesting in Kloosterveen verplaatst naar de Schepersmaat om te dienen als onderwijsvoorziening voor de resterende duur van het AZC zodat de kinderen daar eind januari 2017 in kunnen trekken.

Na de zomervakantie is de Internationale Schakelklas (ISK) voor het basisonderwijs gestart in MFA Pittelo. Op dit moment krijgen 18 kinderen daar onderwijs, de verwachting is dat dit doorgroeit naar 45. Dit past allemaal binnen MFA Pittelo.

Meedoenbeleid

Het in november 2015 vastgestelde armoedebeleid is in uitvoering en heeft effect:

- het aantal kinderen van ouders met een laag inkomen dat gebruik maakt van het Jeugdsportfonds (JSF) en stichting Leergeld is aanzienlijk toegenomen (JSF: respectievelijk van 95 in 2015 naar 120 in 2016; Leergeld van 116 in 2015 naar 148 tot 1 september 2016),

- het gebruik van de meedoenpremies, wiggoedregeling en PC-regeling blijft op niveau,
- met de aanpak van betalingsachterstanden onder regie van Vaart Welzijn, is begin september gestart,
- door een intensieve publiciteitscampagne is het aantal deelnemers aan de collectieve ziektekostenverzekering gestegen met 411 naar 2213 deelnemers. De toename van het aantal deelnemers leidt tot een uitzetting van ruim € 250.000.
- de trend die vorig jaar zichtbaar werd ten aanzien van het beroep op Bijzondere Bijstand zet zich in 2016 voort. Door de groei van het aantal inwoners die onder bewind gesteld (OBS) worden én door de toename van de huisvesting van statushouders (inrichtingskosten) zal het budget uitzetten. De uitzetting wordt geraamd op ruim € 300.000. Met de GKB en ISD wordt gewerkt aan een voorliggende voorziening voor OBS om de kosten te dempen. Het financiële effect hiervan zal pas later zichtbaar worden. Medewerking van de rechtbank voor die voorziening is overigens nodig.

Cityline

De Cityline rijdt nu driekwart jaar als pilot in Assen. Het aantal reizigers blijft nog achter bij de verwachting, echter sinds de zomer stijgt het aantal. Het streven is 1000 reizigers per week, liefst zoveel mogelijk mensen met een Wmo-pas. Op dit moment maken ruim 800 mensen per week gebruik van de Cityline. Hiervan heeft ongeveer 40 % een Wmo-pas. Dit najaar wordt een besluit genomen over continuering van de Cityline. De ervaringen van de Cityline worden meegenomen in de voorbereiding van de aanbesteding Publiek Vervoer.

Financiële prognose

Meedoen in Assen

(bedragen * € 1.000)

Beeldsthema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N
lasten					
Jeugdzorg	21.111	12.428	21.581	-470	N
Wmo, gez.heidszorg en vrijw.werk	60.195	22.680	54.205	5.990	V
Mijn Buurt Assen	3.454	2.434	3.519	-65	N
Meedoenbeleid	3.035	1.849	3.130	-95	N
Sport	436	234	376	60	V
Schuldhelpverlening	770	430	1.100	-330	N
Onderwijs	48.771	1.557	48.121	650	V
Totaal lasten	137.772	41.611	132.032	5.740	V
baten					
Jeugdzorg	0	261	625	625	V
Wmo, gez.heidszorg en vrijw.werk	3.426	1.039	2.517	-909	N
Mijn Buurt Assen	50	17	118	68	V
Meedoenbeleid	0	-62	0	0	
Sport	0	10	10	10	V
Schuldhelpverlening	0	-47	0	0	
Onderwijs	46.525	554	46.525	0	
Totaal baten	50.001	1.772	49.795	-206	N
Totaal saldo van baten en lasten	-87.771	-39.839	-82.237	5.534	V
mutaties in reserves					
storting reserves	0	0	6.420	-6.420	N
beschikking reserves	0	0	0	0	
totaal mutaties in reserves	0	0	-6.420	-6.420	N
Resultaat	-87.771	-39.839	-88.657	-886	N

Toelichting afwijkingen

Het programma Meedoen heeft naar verwachting een nadelig resultaat van € 885.000. Hierbij is nog geen rekening gehouden met een bedrag ad € 570.000, welke in aanmerking komt voor overheveling naar het jaar 2017, waardoor het resultaat na overheveling uit komt op € 1,455 miljoen nadelig. Daarentegen wordt met de september circulaire 2016 circa € 1,2 miljoen meer beschikbaar gesteld voor de transitie Jeugd, WMO en Beschermd Wonen, waardoor het resultaat naar verwachting circa € 255.000 negatief bedraagt.

Jeugdhulp

Het beleidsthema Jeugdzorg heeft naar verwachting per saldo een nadelig resultaat van circa € 365.000. Hierbij is er nog geen rekening gehouden dat een bedrag ad € 150.000 in aanmerking komt voor overheveling naar het jaar 2017 voor Icare Jeugdgezondheidszorg (voor de uitvoering van programma Homestart voor de jaren 2017 en 2018), waardoor het resultaat na overheveling uitkomt op circa € 515.000 nadelig. In het actueel jaarbudget is echter nog geen

rekening gehouden met de septembercirculaire 2016. Volgens deze circulaire ontvangen we circa € 390.000 meer aan rijksmiddelen voor Jeugd, waardoor het tekort afneemt naar € 125.000.

Peuterspeelzaalwerk € 150.000 nadelig.

Zie voor toelichting bij Onderwijs en onderwijshuisvesting.

Diversen jeugdbeleid € 25.000 voordelig.

Per saldo is op diverse posten jeugdbeleid naar verwachting een klein voordeel van € 25.000.

Transitie Jeugd € 0.

In dit beleidsthema worden de rijksmiddelen voor de uitvoering van de transitie Jeugd verantwoord.

De voorlopige afrekeningen over het jaar 2015 komen uit op circa € 800.000 voordelig. Van de voorlopige afrekeningen over het jaar 2015 ad circa € 800.000 is circa € 200.000 verantwoord in de jaarrekening 2015. De rest ad circa € 600.000 is een incidentele bate in het jaar 2016, welke aanvullend gestort wordt in het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds.

Volgens de septembercirculaire ontvangen wij in 2016 voor Jeugd circa € 21,3 miljoen. Dit is circa € 390.000 meer dan nu begroot, maar circa € 2,5 miljoen minder dan in 2015. De verwachting is dat we met betrekking tot het voor het jaar 2016 beschikbare budget volgens de septembercirculaire uitkomen op een nadelig saldo van circa € 80.000, welk bedrag zal worden onttrokken van het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds, per saldo budgetneutraal.

Uitgaande van het voordelige saldo 2015 ad € 800.000 en een afname van het budget van circa € 2,5 miljoen zou 2016 uitkomen op een nadeel van circa € 1,7 miljoen. Dit afgezet tegen het nu geraamde nadeel over 2016 ad circa € 80.000 betekent dat we in 2016 circa € 1,6 miljoen zijn ingelopen op de uitgaven.

Wmo

Het beleidsthema Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk heeft naar verwachting per saldo een negatief resultaat van circa € 0,8 miljoen. In het actueel jaarbudget is echter nog geen rekening gehouden met de septembercirculaire 2016. Volgens deze circulaire ontvangen we circa € 800.000 meer aan Rijksmiddelen WMO en Beschermd Wonen, waardoor de eindejaarsverwachting uit komt op een kleine € 3.000 voordelig.

WMO € 0.

In dit beleidsthema worden de rijksmiddelen voor de uitvoering van de oude en nieuwe taken WMO verantwoord.

De voorlopige afrekeningen over het jaar 2015 komen uit op circa € 4,3 miljoen voordelig, waarvan circa € 1,0 miljoen is verantwoord in de jaarrekening 2015. De rest ad circa € 3,3 miljoen is een incidentele bate in het jaar 2016, die aanvullend wordt gestort in het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds.

Volgens de septembercirculaire ontvangen wij in 2016 voor WMO (oude en nieuwe taken) circa € 17,4 miljoen. Dit is circa € 300.000 meer dan nu begroot, maar circa € 900.000 minder dan het jaar 2015. De verwachting is dat we met betrekking tot het voor het jaar 2016 beschikbare budget volgens de septembercirculaire uitkomen op een voordelig saldo van circa € 500.000, welk bedrag zal worden gestort in het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds, per saldo budgetneutraal.

Net als in het jaar 2015 zal ook in 2016 een deel van de zorg niet verzilverd worden. Deze post is nu niet goed in te schatten en de resultaten hiervan zullen bij de jaarrekening 2016 worden meegenomen.

Beschermd Wonen € 0.

In dit beleidsthema worden de rijksmiddelen voor de uitvoering van de regiotaken Beschermd Wonen verantwoord.

De voorlopige afrekeningen over het jaar 2015 komen uit op circa € 3,5 miljoen voordelig. Na verrekening met de regiogemeenten resteert voor Assen een voordelig saldo van circa € 1,1 miljoen over het jaar 2015. In de jaarrekening 2015 is opgenomen een nadeel van circa € 200.000. Dit betekent een incidentele bate in het jaar 2016 van circa € 1,3 miljoen, welke aanvullend gestort wordt in het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds.

Volgens de septembercirculaire ontvangen wij in 2016 voor Beschermd Wonen € 34,4 miljoen. Dit is circa € 500.000 meer dan nu begroot en circa € 700.000 meer dan het jaar 2015. De verwachting is dat we met betrekking tot het voor

het jaar 2016 beschikbare budget volgens de septembercirculaire uitkomen op een voordelig saldo van circa € 2,5 miljoen. Na verrekening met de regiogemeenten resteert voor Assen een voordelig saldo van circa € 800.000 over het jaar 2016, welk bedrag zal worden gestort in het Gemeentelijk Sociaal Deelfonds, per saldo budgetneutraal.

Beschermd Wonen en voorziening Maatschappelijke opvang.

Omdat op basis van de rijks circulaire 2015 de Rijksmiddelen Beschermd Wonen niet toereikend waren om de kosten Beschermd Wonen te dekken, is in 2015, in afstemming met de regio gemeenten, besloten uit de voorziening Maatschappelijke Opvang (centrum gemeente middelen) voor zowel de jaren 2015 als 2016 jaarlijks € 450.000 te onttrekken ter dekking van de kosten Beschermd Wonen. Uiteindelijk heeft het Rijk ingezien dat de middelen Beschermd Wonen ontoereikend waren en de budgetten met ingang van het jaar 2015 fors opgetrokken, waardoor de onttrekking uit de voorziening Maatschappelijke Opvang niet meer nodig is. Dit besluit wordt dan ook, in afstemming met de regio gemeenten, terug gedraaid. De financiële gevolgen hiervan zijn al in deze Najaarsnota verwerkt.

Gemeentelijk Sociaal Deelfonds

In de monitor Sociaal Domein van dit voorjaar bedroeg de storting realisatie 2015 in het gemeentelijk sociaal deelfonds circa € 1,2 miljoen. In de jaarrekening 2015 is, vanwege vrijval onderhanden werk bedrijfsvoering, deze uitgekomen op afgerond € 1,8 miljoen. De (voorlopige) afrekeningen 2015 komen nu uit op een aanvullende storting over het jaar 2015 van circa € 5,2 naar totaal circa € 7 miljoen. De verwachting over het jaar 2016 is een storting van circa € 1,2 miljoen, waardoor het gemeentelijk sociaal deelfonds eind 2016 uit zou komen op totaal circa € 8,2 miljoen. In de financiële spelregels is afgesproken dat het gemeentelijk sociaal deelfonds maximaal 10 % zal bedragen van de toegekende Rijksmiddelen voor de WMO (inclusief Asser aandeel Beschermd Wonen), jeugd en Participatiewet. Een hoger bedrag komt dan ten gunste van het jaarrekeningresultaat. Op basis van de septembercirculaire 2016 zou het gemeentelijk sociaal deelfonds eind 2016 maximaal € 6,9 miljoen mogen bedragen. Op basis van de huidige prognoses zou circa € 1,3 miljoen dan ten gunste van het rekening resultaat 2016 gaan komen.

Sport, gezonde leefstijl

Het beleidsthema sport zal naar verwachting een positief resultaat van €70.000. Hierbij is nog geen rekening gehouden dat een bedrag ad € 70.000 in aanmerking komt voor overheveling naar 2017 voor de Tinten Wel zijnsgroep voor de uitvoering van programma GiDS (Gezond in de Stad) voor 2017, waardoor het resultaat na overheveling uitkomt op € 0.

Schuldpreventie

Het beleidsthema Schuldhulpverlening heeft naar verwachting een nadelig resultaat van € 330.000. Gelet op de uitgaven voor de inkoop van trajecten bij de GKB van ongeveer € 1 miljoen in de afgelopen jaren, zal het voor 2016 in de gemeentelijke begroting opgenomen beschikbare budget niet toereikend zijn. Op de beschikbaar gestelde middelen ad € 770.000 verwachten wij een overschrijding van € 130.000. De complexiteit van de hulpvragen neemt toe, waardoor de trajecten een langere doorlooptijd hebben en meer personele inzet nodig is. Daarnaast blijkt uit de tussenrapportage van de GKB dat de GKB naar verwachting, net als over het jaar 2015, voor het jaar 2016 uitkomt op een negatief exploitatietekort. Het tekort wordt in hoofdzaak veroorzaakt door hogere personeelslasten, door onder meer een blijvend hoog ziekteverzuim. Omdat de GKB geen financiële reserves mee heeft, zullen de drie GR-leden moeten bijdragen in dit tekort. Naar verwachting bedraagt het Asser aandeel circa € 200.000, dat niet is begroot.

Onderwijs & Onderwijshuisvesting

Het beleidsthema Onderwijs heeft naar verwachting een voordelig resultaat van € 650.000. Hierbij is nog geen rekening gehouden dat een bedrag ad € 100.000 in aanmerking komt voor overheveling naar het jaar 2017 vanwege afspraken met partners inzake de invoering van de alles-in-één scholen, waardoor het resultaat na overheveling uitkomt op € 450.000 positief. Met name op de post leerlingenvervoer verwachten wij, net als over het jaar 2015, een forse onderbesteding. Vooralsnog gaan we voor het jaar 2016 uit op een voordeel van € 400.000. De bezuinigingstaakstelling op Jeugdzorg, aanpassing lokaal jeugdbeleid (peuterspeelzaalwerk, kinderopvang, Brede School, naschoolse activiteiten) wordt gerealiseerd door het totale budget voor de Harmonisatie en de ontwikkeling van de alles-in-één scholen te verminderen met € 150.000. In de begroting is echter de taakstelling geboekt bij Jeugdzorg, kinderopvang, maar de realisatie ad € 150.000 wordt gerealiseerd bij Onderwijs (Brede school).

Meedoenbeleid en armoedebestrijding

Het beleidsthema Meedoenbeleid heeft naar verwachting een negatief resultaat van € 95.000. Hierbij is nog geen rekening gehouden dat een bedrag ad € 250.000 in aanmerking komt voor overheveling naar het jaar 2017 voor de uitvoering van het voorstel intensivering armoedebeleid waarbij de resterende Klijsma-middelen worden ingezet voor de jaren 2016 tot en met 2018, waardoor het resultaat na overheveling uitkomt op € 345.000 negatief. Naar verwachting wordt er, net als in het jaar 2015 meer aanspraak gemaakt op de bijzondere bijstand, met name vanwege de toename van de kosten van beschermingsbewind.

De doelgroep van Meedoenbeleid is uitgebreid door het hanteren van de 120 % bijstandsnorm. Het financieel effect hiervan kan tot en met 2018 worden gedekt uit de Klijsma-middelen. Op basis van de huidige inzichten is voor het jaar 2016 echter geen dekking vanuit de Klijsma-middelen benodigd.

Mijn buurt Assen

Het beleidsthema Mijn Buurt Assen heeft naar verwachting een positief resultaat van € 3.000. Dit wordt met name veroorzaakt door de niet begrote reguliere kosten voor Vluchtelingenwerk Noord Nederland ad € 100.000 en een voordeel op de nieuwe stimuleringsregeling. Naar verwachting zal stichting STILA het beschikbaar gestelde budget ad € 174.000 niet volledig kunnen besteden aan aanvragers van sociaal-culturele activiteiten. De verwachting is dat er circa € 74.000 over blijft.

Nieuwe welzijnsorganisatie

Met de belastingdienst is geen overeenstemming om de detachering van gemeentelijk personeel buiten de btw-heffing te houden. Er is gebleken dat niet alle medewerkers bij Vaart Welzijn gedetacheerd gaan worden, waardoor frictiekosten ontstaan. Er is bij de voorjaarsnota 2015 voorgesteld om voor de duur van de overeenkomst (zes jaar) met Vaart Welzijn een te verwachte uitzetting van maximaal € 1,2 miljoen aan niet gedekte lasten btw en frictiekosten voor € 540.000 te dekken uit ontstane budgetruimte in het programma Meedoen. Daarnaast om € 660.000 ten laste te brengen van de gemeentelijke frictievoorziening, die daarvoor wordt aangevuld vanuit de algemene reserve. In de prognose is, conform het besluit, rekening gehouden dat voor het jaar 2016 € 40.000 beschikbaar is voor voeding van de maximaal € 540.000 budgetruimte in het programma Meedoen. Over verdere ontwikkelingen zullen wij u bij de jaarrekening 2016 informeren.

Prognose budgetoverheveling

bedrag (€ * 1.000)

1 Jeugdhulp Homestart	150
2 Sport en gezonde leefstijl, GIDS	70
3 Meedoen beleid, Klijsma middelen armoedebeleid	250
4 Jeugdzorg en Onderwijs, Alles in 1 school	100
Totaal budgetoverheveling	570

Toelichting

Jeugdhulp; Homestart

Conform het plan Versterken Voorliggend Veld wordt er extra inzet gepleegd op vrijwilligers, waarbij is gekozen voor het instrument Homestart, waarbij ouders/gezinnen worden ondersteund door vrijwilligers. Met Icare Jeugdgezondheidszorg is een overeenkomst afgesloten voor de uitvoering van Homestart voor de jaren 2016 t/m 2018. Om aan de contractuele verplichtingen voor de jaren 2017 en 2018 met Icare te kunnen voldoen moet naar het jaar 2017 een bedrag ad € 150.000 worden overgeheveld.

Sport en gezonde leefstijl, GIDS

Voor het programma Gids (Gezond in de Stad) ontvangen we middelen van het ministerie van VWS. Met de Tinten Welzijnsgroep is een overeenkomst afgesloten voor de uitvoering van het programma GIDS voor de jaren 2016 en 2017 (collegebesluit 1 december 2015). Om aan de contractuele verplichtingen voor het jaar 2017 met de Tinten Welzijnsgroep te kunnen voldoen moet naar het jaar 2017 een bedrag ad € 70.000 worden overgeheveld.

Meedoen beleid, Klijnsma middelen armoedebeleid

De raad heeft op 19 november 2015 ingestemd met het voorstel intensivering armoedebeleid waarbij de resterende Klijnsmamiddelen worden ingezet voor de jaren 2016 t/m 2018. Conform dit raadsbesluit worden de beschikbaar gestelde Klijnsma middelen ook in 2017 en 2018 aangewend voor een bedrag ad circa € 250.000. We blijven hiermee binnen het door de raad vastgestelde beleids- en financiële kader.

Jeugdzorg en Onderwijs, alles-in-één-scholen

Met ingang van het jaar 2016 ontvangt de gemeente Assen een nieuwe decentralisatie-uitkering Voorschools voorziening peuters ad € 41.000, die jaarlijks oploopt met € 41.000 naar totaal € 246.000 in 2021. Deze middelen worden betrokken bij de invoering van de alles-in-één-scholen (peuterspeelzaalwerk, kinderopvang, Brede School, naschoolse activiteiten). Met de partners zijn (financiële) afspraken gemaakt over de invoering van de alles-in-één-scholen, welke kosten waarschijnlijk niet volledig in 2016 gaan vallen. Om die reden stellen wij voor om € 100.000 over te hevelen naar het jaar 2017.

Bezuinigingen Meedoen in Assen		bedragen in € + 1.000		
Programma/beleids-thema	Bezuinigingsmaatregel	begroot	prognose	status
Afgesproken bezuinigingen bestuursperiode 2011-2014 (1e, 2e en 3e tranche)				
Mijn Buurt Assen	Maatsch., ouderen, opbouw en jongerenwerk (welzijnsorg. 2.0)	345	345	✓
Onderwijs	Gemeentelijke bijdrage Plateau (verzelfstandiging)	260	260	✓
Bezuinigingen bestuursperiode 2015-2018 (Minderen met Maat)				
Jeugdzorg	Aanpassen rolverdeling lokaal jeugdbeleid	150	150	⊗
Mijn Buurt Assen	Afroken jaarlijkse onderbesteding stedelijke projecten	50	50	✓
Onderwijs	Doorberekenen dienstv. schoolbestuurlijke taken Pro Assen	30	30	✓
Sport	Reduceren beleidsmiddelen sport	114	114	✓
Totaal Meedoen in Assen		949	949	

Toelichting afwijkingen

Jeugdzorg, Aanpassen rolverdeling lokaal jeugdbeleid (peuterspeelzaalwerk, kinderopvang, Brede School, naschoolse activiteiten)

De bezuiniging op de alles-in-één-scholen wordt gerealiseerd door het totale budget voor de Harmonisatie en de ontwikkeling van de alles-in-één-scholen te verminderen met € 150.000. Dit is ook gecommuniceerd aan de partners en is structureel in de meejaren begroting opgenomen.

Aantrekkelijk Assen

 Stand van zaken	augustus 2016	kosten
Aantrekkelijke binnenstad		
Cultureel Hart		
Promotie Assen		
Parkeren		
Veiligheid		
Bezuinigingen		

Samenvatting programma

Wij komen nog dit jaar met een uitvoeringsprogramma van de binnenstad. Het hart van het uitvoeringsprogramma wordt gevormd door de volgende vijf bouwstenen: Assen comfortabele gezinstad, Assen provinciehoofdstad, Assen ondernemende stad, Assen collectieve stad en Assen living lab.

Het ICO heeft zich anders georganiseerd. De afwikkeling van deze overgang zit in de afrondende fase. Door het verlagen van de (personele) kosten is het ICO erin geslaagd het verlies aan subsidies op te vangen. Het traject van de bestuurlijke fusie van de stichtingen Bibliotheek Drenthe en Theater & Bioscoop De Nieuwe Kolk verloopt voorspoedig en volgens schema.

In juni werden de plannen bekend van het ijsbaancomplex. Het TT Circuit gaat een aanvraag indienen voor Junior Track-gedeelte van het circuit. Stichting Wielercentrum Assen (SWA) is druk bezig met het opstellen van een bidbook voor het doorontwikkeling van het Wielercentrum.

In het eerste half jaar is er in vergelijking met 2015 sprake van minder parkeerders in de binnenstad. In juli zijn de parkeertijden in samenspraak met MKB Binnenstad verruimd.

Wij zijn begonnen met de implementatie van het plan voor verwarde personen door de gezamenlijke triage vorm te gaan geven. Voor de tweede post van de brandweer zijn we twee locaties aan het onderzoeken, waarna we in 2016 nog een definitief besluit willen nemen. Na een bezoek aan Nottingham hebben we samen met de politie een project opgezet rondom bodycamera's.

i Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Aantrekkelijke binnenstad

Op 1 juli jongstleden is de externe procesmanager voor de binnenstad van Assen gestart. Hij heeft van ons en MKB Assen de opdracht gekregen om nog dit jaar een uitvoeringsprogramma – inclusief uitvoeringsorganisatie en investeringsopgave – van de binnenstad te maken. Wij zullen alle belanghebbenden betrekken, waaronder natuurlijk ondernemers en vastgoedeigenaren.

Het hart van het uitvoeringsprogramma wordt gevormd door de volgende vijf bouwstenen: Assen comfortabele gezinstad, Assen provinciehoofdstad, Assen ondernemende stad, Assen collectieve stad en Assen living lab. Wij zullen een interactief en aantrekkelijk proces inrichten om de bijdragen op te halen, bijvoorbeeld door themagerichte werkateliers. De resultaten kunnen vervolgens ook gebruikt worden voor het nog op te stellen bestemmingsplan.

De kosten voor het realiseren van de totale herinrichting van de Brink vallen hoger uit. Door een intensief ontwerpproces van de fontein, een participatietraject met onder andere belangengroepen en aanwonenden en de implementatie van het elektronisch handhaven hebben wij meer kosten moeten maken. Deze meerkosten, ter hoogte van € 120.000, kunnen worden opgevangen binnen de lopende begroting.

Cultureel Hart

Om te komen tot een cultuuragenda hebben we de afgelopen periode uitgebreid gesproken met culturele partners en partners op het gebied van educatie, participatie en economie. Daarnaast hebben we bewoners gevraagd mee te denken tijdens het Axis festival en via het stadspanel. Dit heeft geleid tot een concept-agenda die we dit najaar bespreken met alle partners in de stad.

Omdat een deel van de Drentse gemeenten heeft aangegeven de subsidie voor het ICO af te bouwen, heeft het ICO zich anders georganiseerd. De docenten zijn niet langer in dienst bij het ICO, maar vormen een flexibele schif. De facilitaire activiteiten zijn ondergebracht bij een nieuwe stichting, Podium Zuidhaege. De (financiële) afwikkeling van deze overgang zit in de afrondende fase. Door het verlagen van de (personele) kosten is het ICO erin geslaagd het verlies aan subsidies op te vangen. Binnen de begroting Kunst & Cultuur hebben wij ruimte gevonden om de incidentele kosten van de personele reorganisatie en overgang van de facilitaire activiteiten op te vangen.

Het traject van de bestuurlijke fusie van de stichtingen Bibliotheek Drenthe en Theater & Bioscoop De Nieuwe Kolk verloopt voorspoedig en volgens schema. Per 1 juli jongstleden is het Drents Museum van start gegaan in de tentoonstellingsruimte in de Nieuwe Kolk, waar voorheen het CBK was gevestigd.

Promotie Assen

In juni werden de plannen bekend van het ijsbaancomplex. Wij willen voor dit initiatief € 2,5 miljoen beschikbaar stellen als cofinanciering en als bijdrage in de gemeentelijke voorbereidingskosten. Wij hebben de initiatiefnemers en de provincie Drenthe ons voornemen gemeld. De initiatiefnemers zijn nu drukdoende de private financiering zeker te stellen. De provincie wacht nu de verdere uitwerking van het initiatief af. Het ijsbaancomplex en het Factory Outlet Assen vormen gezamenlijk een goede invulling van de recreatiepotenties van het gebied. De goede bereikbaarheid voor grote bezoekersaantallen en de nabijheid van het TT circuit zijn belangrijke vestigingsvoorwaarden. Beide partijen willen graag samenwerken op het terrein van duurzaamheid en in het bijzonder duurzame energieopwekking.

Het TT Circuit is belangrijk voor Assen. Het is belangrijk dat de vergunningen kloppen. Hierover zijn wij in gesprek met het circuit. Het TT Circuit gaat een aanvraag indienen voor Junior Track-gedeelte van het circuit. Voor die aanvraag heeft het Circuit opdracht gegeven voor het uitvoeren van een akoestisch onderzoek. In het najaar zal de vergunning worden aangeboden aan de gemeente. Daarna gaan wij samen met

het TT Circuit alle activiteiten inventariseren, om te bepalen of zij onder het huidige Activiteitenbesluit vallen.

Stichting Wielercentrum Assen (SWA) is op dit moment druk bezig met het opstellen van een bidbook voor het doorontwikkeling van het Wielercentrum. Hierin zijn zowel de overkapping van de kombaas als uitbreiding met tweede bouwlaag opgenomen. Er wordt gedacht aan een half open overkapping over de kombaas. Vanuit de exploitatie vergoeding die SWA van ons ontvangt is budget beschikbaar om haalbaarheid te onderzoeken.

Voor de jaren 2015 en 2016 hebben wij de organisatiekosten voor het TT festival uit de bedrijfsvoeringsbudgetten gedekt. Door de opeenvolgende bezuinigingen is deze ruimte er niet meer. De organisatiekosten bedragen €190.000. Met ingang van 2017 gaan wij dit bedrag weer opnemen in de begroting.

Parkeren

In het eerste half jaar is er in vergelijking met 2015 sprake van minder parkeerders in de binnenstad. Door een langere gemiddelde parkeerduur is de opbrengst van het betaald parkeren nagenoeg gelijk aan 2015. De teruggang van het aantal parkeerders heeft vooralsnog geen éénduidige oorzaak. Waarschijnlijk is het een combinatie van oorzaken zoals: werkzaamheden aan het Kanaal en stadsboulevard, sluiting van winkelketens in de binnenstad en de toename van het kopen van producten op internet. De trend in de daling van het aantal parkeerders lijkt structureel.

In juli zijn de parkeertijden in samenspraak met MKB Binnenstad verruimd. Het effect van deze maatregel is nog niet te meten.

Vanaf oktober 2016 kunnen nieuwe vergunningen en ontheffingen digitaal worden aangevraagd en gaan we digitaal handhaven. Alle huidige vergunninghouders kunnen vanaf eind dit jaar hun vergunning digitaal bij ons verlengen.

Veiligheid

In het najaar zijn we begonnen met het inrichten van een gezamenlijke triage voor verwarde personen in Drenthe. Het is een belangrijk onderdeel van de aanpak voor deze mensen. We gaan uit van bestaande netwerken en daardoor valt onze aanpak op. Het was voor het landelijke aanjaagteam aanleiding om in Assen een bijeenkomst te houden. Wij waarderen de inzet van organisaties die ons helpen bij het ontwikkelen van een aanpak, zoals de GGD en de GGz. Het Ministerie van VWS gaat ons ondersteunen bij het borgen van de structurele kosten, door gesprekken te organiseren met zorgpartijen en verzekeraars.

Wij hebben, samen met de VRD, een verkenning uitgevoerd naar mogelijke panden voor een tweede post. We hebben twee opties uitgewerkt. Één betreft een pand dat in ons eigendom is. Nog dit jaar willen wij een keuze maken, waarbij op basis van onderzoek blijkt of de locatie geschikt te maken is en kan voldoen aan de omgevingseisen tegen een verantwoorde prijs.

Wij hebben met de politie een project opgezet, waarbij politiemedewerkers tijdens de horecanachten en evenementen uitgerust worden met een body-camera. Dit idee komt van Nottinghamshire Police en daar zijn goede resultaten behaald. Dit is zo nieuw en innovatief in Nederland dat slechts een viertal andere gemeenten hieraan werken. Wij willen met deze gemeenten samenwerken om ideeën uit te wisselen.

Financiële prognose

Aantrekkelijk Assen (bedragen * € 1.000)					
Beleids-thema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N
lasten					
Aantrekkelijke binnenstad	155	51	130	25	V
Cultureel Hart	9.706	7.374	9.531	175	V
Evenementen	1.130	1.086	1.140	-10	N
Parkeren	321	285	330	-9	N
Veiligheid	3.216	2.432	3.211	5	V
Totaal lasten	14.528	11.227	14.342	186	V
baten					
Aantrekkelijke binnenstad	25	8	25	0	
Cultureel Hart	0	0	0	0	
Evenementen	194	386	386	192	V
Parkeren	1.702	1.216	1.682	-20	N
Veiligheid	16	173	179	163	V
Totaal baten	1.937	1.783	2.272	335	V
Totaal saldo van baten en lasten	-12.591	-9.444	-12.070	521	V
mutaties in reserves					
storting reserves	0	0	0	0	
beschikking reserves	2.374	0	2.209	-165	N
totaal mutaties in reserves	2.374	0	2.209	-165	N
Resultaat	-10.216	-9.444	-9.861	356	V

Toelichting afwijkingen

Aantrekkelijke binnenstad € 0

In verband met het opstellen van een uitvoeringsprogramma van de Binnenstad is € 25.000 van het budget nodig voor 2016. We verwachten dat de bijdrages voor private ontwikkelingen € 25.000 lager uitvallen dan waarmee in de begroting rekening gehouden is.

Cultureel Hart € 10.000 N

Als gevolg van de andere wijze van organiseren van het ICO met podium Zuidhaege zal er naar verwachting een klein nadeel ontstaan.

De resultaten 2016 ten aanzien van de Bibliotheek, De nieuwe Kolk en het CBK worden verrekend met de reserve Weiersstraat. Naar verwachting zal per saldo € 165.000 minder onttrokken worden uit de reserve.

Promotie Assen € 182.000 V

De kosten voor ondersteuning en beveiliging zijn iets hoger uitgevallen dan verwacht. Voor de afwikkeling van de TT over de voorgaande jaren is incidenteel € 150.000 ontvangen van de provincie en de stichting TT-Speedweek. Daarnaast is er incidenteel meer sponsorgeld binnengekomen.

Parkeren € 29.000 N

De opbrengsten van straatparkeren blijven iets achter op budget. Er is niet duidelijk aan te geven waardoor de kosten iets achter blijven. Mogelijk betreft het een combinatie van wegwerkzaamheden, sluiting van winkels en een toename van kopen via internet.

Veiligheid € 168.000 V

Er is een incidenteel voordeel als gevolg van de afrekening van het exploitatieresultaat van de VRD over 2015.

Prognose budgetoverheveling		bedrag (€ * 1.000)
Veiligheid		
Uitvoeringsprogramma binnenstad		25
Totaal budgetoverheveling		25

Toelichting

Veiligheid

In de Voorjaarsnota en tijdens de midtermreview hebben wij besloten om extra geld beschikbaar te stellen voor de aanpak van verwarde personen. De dekking wordt gevonden in het incidentele voordelen die ontstaan bij de Veiligheidsregio Drenthe.

Uitvoeringsprogramma binnenstad

Voor het opstellen van het uitvoeringsprogramma binnenstad Assen is een budgetoverheveling voorgesteld. Het gaat om een bedrag van € 25.000.

Samen werken aan Assen

	augustus 2016	kosten
Bestuur		
Regionale Samenwerking: RGA, SDA, SNN, NG4, EDR, Samenwerking Assen – Poznan, GAE		
Dienstverlening		
Bezuinigingen		

Samenvatting programma

In het kader van overheidsparticipatie zijn onze medewerkers samen met netwerkpartners gestart met trainingen. Het werk van de NG4 projectenverwerver in Brussel ligt op schema. De afgelopen periode is deelname gerealiseerd aan verschillende werkgroepen en werd er deelgenomen aan meerdere netwerken. Voor de komende periode zijn er twee hoofdaandachtspunten: het verkrijgen en behouden van voldoende ondersteuning in tijd en kennis bij gemeenten en organisaties en het beter opsporen en efficiënter bedienen van mkb-bedrijven die actief willen zijn of worden op Europese schaal.

Per 15 september is het betalen per pin met goed gevolg bij alle balies in het stadhuis ingevoerd.

Vanuit de Toegang voor Jeugdhulp en de nieuwe Wmo taken is een project gestart om buurtteams een leidende rol te geven.

De voorbereiding op de invoering van Zaakgericht werken is in volle gang. Hiermee kan in 2017 de slag gemaakt worden naar een betere dienstverlening aan de klanten.

i Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Bestuur

Onze medewerkers zijn in het kader van overheidsparticipatie voor de zomer samen met netwerkpartners gestart met een training 'Werken met netwerken', met in het najaar een tweede serie trainingen. Tevens is er vanuit de VNG contact gezocht met gemeente Hoogeveen - De Wolden en de gemeente Assen om ook in VNG-verband verder invulling te geven aan overheidsparticipatie en aan wat dat van gemeenten vraagt. Beide gemeenten krijgen hierin een experimentele trekkerrol en kunnen op onderdelen als proeftuin voor initiatieven en ontwikkelingen fungeren.

De Dag van de democratie is georganiseerd en de start van het raadsseizoen heeft plaatsgevonden in het kader van overheidsparticipatie met als gastspreker de heer Wallage, voorzitter van de Raad van het openbaar bestuur. Met de gemeenteraad worden de thema's die het komende jaar voor de gemeente belangrijk zullen zijn nog vastgesteld.

Regionale Samenwerking: RGA, SDA, SNN, NG4, EDR, Samenwerking Assen – Poznan, GAE

Samenwerking Drentsche Aa (SDA)

De ingangsdatum voor het centrale beheer van de Basisregistratie Grootchalige Topografie is van 1 juli opgeschoven naar 1 oktober 2016. De bezetting vanuit de drie gemeenten was eerder nog niet compleet. Verder zijn we van plan om de inkoop samenwerking centraal in Assen te organiseren. Nu heeft de inkoop samenwerking nog een netwerkform. De overige projecten lopen volgens plan. De evaluatie in het voorjaar van het proces had als uitkomst dat de samenwerking nu goed verloopt. De leerpunten uit de evaluatie zijn inmiddels opgepakt. In het najaar worden de businesscases van Belastingen en PSA geëvalueerd.

NG4

Sinds 1 juli 2015 werkt een projectenverwerver namens de NG4 in Brussel. Belangrijke taak in Brussel is het opbouwen en aansluiten bij netwerken. Op dit moment is er binnen het netwerk ERRIN (een in 2001 opgericht, in Brussel gestationeerd platform met meer dan 120 regionale stakeholders) deelname gerealiseerd aan de werkgroepen Bio Economy, Energy & Climate change, Design and creativity en Smart Cities and Communities. Van de laatstgenoemde is de NG4 projectenverwerver voorzitter (andere netwerken waaraan deelgenomen worden zijn: ETP Smart Grids, EIP Smart Cities and Communities, action clusters Small Giants, Positive Energy Blocks, Northern Sparsely Populated Areas en Eurocities: economic development forum). Vanuit Brussel vindt steeds meer afstemming plaats met diverse partijen in het noorden. Ook wordt bekeken of er allianties opgebouwd kunnen worden met andere regio's en samenwerkingen. In dit kader is al een succesvolle reis naar Zuid-Noorwegen geweest wat concrete afspraken met de Noordelijke Hogeschool, Hanze Hogeschool en Agder University heeft opgeleverd. Belangrijke quick wins in het afgelopen jaar zijn aanvragen die twee NG4 gemeenten hebben gedaan bij de call Urban Innovative Action. Tevens zijn er voor twee concrete projecten (Emmen en Assen) internationale consortia opgebouwd. Voor deze projecten zijn twee projectaanvragen in voorbereiding. Het werk van de NG4 projectenverwerver ligt op schema. Voor de komende periode zijn er twee hoofdaandachtspunten: het verkrijgen en behouden van voldoende ondersteuning in tijd en kennis bij gemeenten en organisaties en het beter opsporen en efficiënter bedienen van mkb-bedrijven die actief willen zijn of worden op Europese schaal.

Internationale samenwerking: Assen – Poznan en Assen – Oldenburg

In de samenwerking met Poznan ligt de focus vooral op evenementen, evenementenveiligheid en SMART Cities. Samenwerken in het kader van SMART Cities gebeurt zowel met Poznan als Oldenburg.

GAE

Alle aandeelhouders hebben besloten een strategische verkenning uit te voeren naar het toekomstperspectief van Groningen Airport Eelde. Dit najaar worden alle onderzoeksresultaten aangeboden aan de raads- en statenleden van de aandeelhouders. In de onderzoeken is uitgegaan van alle mogelijke scenario's, dat wil zeggen van het afbouwen van de huidige vorm tot het investeren in de luchthaven. Van de raads- en statenleden wordt gevraagd op basis van de onderzoeksresultaten een besluit te nemen over de koers van de luchthaven in de toekomst. Totdat dit besluit is genomen, moet rekening gehouden worden met alle mogelijke scenario's.

Dienstverlening

Servicewaarden

Medio april zijn we gestart met de meting van de klantwaardering voor onze telefonische en digitale dienstverlening. De telefonische dienstverlening wordt met een ruime voldoende gewaardeerd. Onze website wordt minder goed en wisselend gewaardeerd. Aan de hand van concrete acties wordt momenteel hard gewerkt aan de verbetering van de site.

Verdergaande digitalisering en zelfbedieningsconcept

In het vierde kwartaal wordt het voor burgers mogelijk om ook digitaal de procedure voor aangifte van een geboorte of een huwelijk op te starten. Voor begrafenisondernemers wordt het dan mogelijk om een aangifte van overlijden grotendeels digitaal af te handelen. De planning voor het onderzoek of telefonische FAQ's digitaal gemaakt kunnen worden en of wij 100 % op afspraak kunnen gaan werken start eind 2016. Daarnaast wordt het dit najaar mogelijk om een parkeervergunning digitaal aan te vragen. Hiermee verbetert ook de digitale handhaving.

Op stadhuis alleen nog pinbetalingen tenzij

Sinds 15 september is het aan de balies in het stadhuis alleen nog mogelijk om direct met pin te betalen. Voor klanten die om wat voor reden dan ook geen beschikking hebben over een pinpas kan een afspraak gemaakt worden op dinsdagmiddag om nog contant te betalen. In de afgelopen maanden en weken is hierover gecommuniceerd via social media (meerdere keren berichten via twitter en facebook), meermaals in Berichten van de Brink en via posters op de toegangsdeuren tot het stadhuis.

Toegang

De primaire frontoffice functies loket, telefoon en mail zijn voor de Wmo en Jeugdhulp geïntegreerd in het Klant Contact Centrum (KCC) van de gemeente Assen. Vanuit de Toegang is een project opgestart om de buurtteams een leidende rol te geven in het houden van keukentafelgesprekken voor begeleiding, dagbesteding, logeren, collectief vervoer en hulp bij het huishouden. Het project herindicatie nieuwe taken Wmo en Jeugdhulp is conform planning afgerond. De nieuwe tweedelijns frontoffice taken op het gebied van Wmo en Jeugdhulp zijn conform planning geïntegreerd binnen de eenheid Klant.

Zaakgericht werken

In 2017 kan de slag gemaakt worden naar een betere dienstverlening aan de klanten. De voorbereiding op de invoering van Zaakgericht werken is in volle gang; nog grotendeels achter de schermen, maar binnenkort voor iedereen in de organisatie tastbaar. Ons management is voorbereid op de implementatie en vanuit alle organisatieonderdelen is input aangeleverd voor de in te voeren processen (totaal 365). Deze zijn grotendeels voor het eind van het jaar in het zaakstelsel opgenomen.

Financiële prognose

Samen werken aan Assen					
(bedragen * € 1.000)					
Beleids-thema	Actueel	Realisatie	Prognose	Saldo	V / N
	jaarbudget	t/m aug			
lasten					
Bestuur	2.799	1.487	2.774	25	V
Regionale samenwerking	129	166	129	0	
Dienstverlening	2.478	1.233	2.073	405	V
Totaal lasten	5.407	2.886	4.977	430	V
baten					
Bestuur	0	21	0	0	
Regionale samenwerking	0	0	0	0	
Dienstverlening	1.042	852	1.142	100	V
Totaal baten	1.042	873	1.142	100	V
Totaal saldo van baten en lasten	-4.365	-2.013	-3.835	530	V
mutaties in reserves					
storting reserves	0	0	0	0	
beschikking reserves	0	0	0	0	
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0	
Resultaat	-4.365	-2.013	-3.835	530	V

Toelichting afwijkingen

Bestuur (€ 25.000 V)

Raad en college (€ 100.000 V)

De lasten van de raad en het college (inclusief bestuursondersteuning) zullen naar verwachting € 70.000 lager uitvallen dan begroot. Verder is het onderzoeksbudget voor de Rekenkamercommissie niet geheel benodigd (€ 30.000 V).

Meerwerkkosten accountantscontrole jaarrekening 2015 (€ 75.000 N)

Zoals bekend is het jaarrekeningproces 2015 moeizaam verlopen. Hierbij hebben een aantal factoren een rol gespeeld. Onder andere de nieuwe taken in het sociaal domein, het wisselen van de accountant en hogere eisen aan de accountantscontrole hebben ervoor gezorgd dat de controle langer heeft geduurd dan gebruikelijk. Voor zowel de organisatie als de accountant betekende dit veel extra en aanvullende werkzaamheden. Het meerwerk van de accountant heeft zich logischerwijs vertaald in extra kosten (€ 75.000) die zullen zorgen voor een overschrijding van het hiervoor beschikbaar gestelde budget.

Dienstverlening (€ 0,5 miljoen V)

Op het onderdeel publiekszaken voorzien we een voordeel van ruim € 0,4 miljoen. Van de geoordeelde rijksmiddelen voor het nationaal uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-overheid i-NUP resteert dit jaar na verwachting nog een bedrag van € 140.000. Aangezien deze gelden zullen worden aangewend in 2017 maakt dit bedrag onderdeel uit van de geprognosticeerde budgetoverheveling. Ook verwachten wij een voordeel bij burgerzaken van € 0,2 miljoen. Dit voordeel ontstaat door minder kosten als gevolg van lagere contractverplichtingen en door ingeschatte hogere

legesinkomsten. Met de extra legesinkomsten is in de conceptbegroting 2017 al rekening gehouden. Zoals in de Voorjaarsnota aangegeven hebben we via het Gemeentefonds extra middelen ontvangen voor de organisatie van het Oekraïne referendum. Deze middelen behoeven niet geheel ingezet te worden, waardoor een voordeel ontstaat van € 65.000. In verband met het vervallen van geplande investeringen op het terrein van de basisregistraties ontstaat een voordeel van ongeveer € 0,1 miljoen.

Prognose budgetoverheveling		bedrag (€ * 1.000)
i-NUP		140
Totaal budgetoverheveling		140

Toelichting

i-NUP

Er zal naar verwachting € 140.000 van het totale budget van € 299.000 worden aangewend. Voor IBABs (digitalisering collegevoorstellen, workflow en digitaal vergaderen), roadmap dienstverlening en de nog openstaande punten uit de i-NUP wordt dit bedrag aangewend.

Bezuinigingen Samen werken aan Assen		bedragen in € * 1.000		
Programma/belofde/thema	bezuinigingsmaatregel	begroot	prognose	status
Openstaande bezuinigingen bestuursperiode 2011-2014 (1e, 2e en 3e tranche)				
Bestuur	Hospitalityroom TT (op termijn) afstoten	25	25	
Totaal Samen werken aan Assen		25	25	

Bedrijfsvoering

 Stand van zaken	augustus 2016	kosten
Samenwerken		
Ambtelijke organisatie		
Bezuinigingen		

Samenvatting programma

Indien rekening wordt gehouden met de voorgestelde budgetoverheveling is er sprake van een positief bedrijfsvoeringsresultaat over 2016 van € 0,1 miljoen.

De belangrijkste afwijkingen (nadelen) zijn:

- Extra kosten informatieveiligheid.
- Extra bedrijfsvoeringskosten decentralisaties.
- Onderdekking projecten.
- Onderhoud materieel.

De belangrijkste afwijkingen (voordelen) zijn:

- Vrijval kapitaallasten.
- Diverse beheerskosten.
- Personeelskosten (onderbezetting eerste halfjaar 2016).

i Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Ambtelijke organisatie

Informatiebeveiliging

De rekenkamer heeft eind 2015 een onderzoek laten doen naar de informatieveiligheid op de aspecten organisatie, mens en techniek. De geconstateerde tekortkomingen en aanbevelingen zijn verwerkt in een plan van aanpak. Een aantal van de acties die daaruit voortkomen brengt in 2016 kosten (€ 100.000) met zich mee die niet begroot zijn (extra inhuur, aanschaf software, vervolgmetingen, aanstelling privacy functionaris in SDA-verband). De structurele kosten (€ 180.000) die hieruit voortvloeien zijn meegenomen in de begroting 2017.

Bevindingen accountant

Mede naar aanleiding van de bevindingen van de accountant is met hulp van een consultant gestart met het doorvoeren van verbeteringen die er toe moeten leiden dat de jaarafsluiting 2016 soepeler verloopt. Er is gestart met de werkwijze rondom reserves en voorzieningen en verrekenen met projecten.

Een kadernota reserves en voorzieningen en een herziening van de kadernota activa en afschrijvingen worden nog dit jaar voorgelegd aan de raad.

De kosten hiervan zijn niet voorzien in 2016 en zullen onderdeel zijn van het rekeningresultaat.

Realisatie afspraakbanen

De gemeente Assen heeft twee volledig aangepaste werkplekken voor medewerkers met een arbeidsbeperking en zet daarnaast in op het nog meer kunnen plaatsen van mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt in reguliere functies. Zo is de samenwerking met Werkplein Baanzicht, Alescon en de oprichting van Werkpunt hiervan een voorbeeld. Deze inspanningen tellen echter niet mee voor het quotum van de 'wet afspraakbanen': omdat medewerkers geen ambtelijke aanstelling hebben bij de gemeente Assen of reeds in dienst waren vóórdat de Wet Banenafpraak op 1 april 2015 in werking is getreden.

De quotumheffing, dat wil zeggen de hoeveelheid arbeidsbeperkten die een organisatie in dienst moet hebben, is in jongstleden juli door de staatssecretaris van SZW (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) afgeschaft. De gemeente Assen blijft zich inspannen om meer medewerkers met een arbeidsbeperking te plaatsen in reguliere functies.

Ziekteverzuim 2016

Het ziekteverzuim is gestegen ten opzichte van vorig jaar. In 2015 was het ziekteverzuim 5,23% en in 2016 (januari t/m augustus) 6,19%. Dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door langdurig verzuim (door zwangerschap of ernstige ziektes). Deze medewerkers zijn allen goed in beeld en er zijn individuele afspraken mee gemaakt. Hier en daar is er ook sprake van een hogere frequentie ziektemelding. Hierover vinden gesprekken plaats. Daarnaast is er dit jaar een werkdrukonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten hiervan betrekken we bij de analyse van het ziekteverzuim.

Landelijk is het ziekteverzuim onder gemeenteamttenaren gestegen met 0,2 % naar 5,3%.

Financiële prognose

Bedrijfsvoering (bedragen * € 1.000)					
Beleids thema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N
lasten					
Bedrijfsvoering	53.230	32.137	51.315	1.915	V
Totaal lasten	53.230	32.137	51.315	1.915	V
baten					
Bedrijfsvoering	9.346	4.515	8.231	-1.115	N
Totaal baten	9.346	4.515	8.231	-1.115	N
Totaal saldo van baten en lasten	-43.884	-27.621	-43.084	800	V
mutaties in reserves					
storting reserves	0	0	0	0	
beschikking reserves	0	0	0	0	
totaal mutaties in reserves	0	0	0	0	
Resultaat	-43.884	-27.621	-43.084	800	V

Toelichting afwijkingen

Bedrijfsvoering (€ 0,8 miljoen V)

Van het nu geprognosticeerde voordeel van € 0,8 miljoen maken een aantal vrijvallende (project)budgetten onderdeel uit die in 2017 benodigd zijn om deze projecten te kunnen afronden. Dit betreffen budgetten voor de invoering van Zaakgericht Werken, het overbrengen van het milieu- en bouwarchief naar het Drents Archief en het uitvoeren van de opleidingsplannen. Bij de prognose van de budgetoverheveling worden deze onderwerpen nader toegelicht. Naar de huidige inzichten zal bij het opmaken van de jaarrekening worden voorgesteld een totaalbedrag van € 0,7 miljoen over te hevelen naar 2017. Indien rekening wordt gehouden met deze voorgestelde budgetoverheveling is sprake van een positief bedrijfsvoeringsresultaat over 2016 van € 0,1 miljoen.

Bezuinigingsopgave

In 2016 is deels al geanticipeerd op de invulling van de bezuiningsopgave vanaf 2017. Zo moeten onderwerpen als besparingen op abonnementen en contracten, reduceren van budgetten voor voormalig personeel en het schrappen van vervangingsinvesteringen voor € 0,7 miljoen bijdragen aan de totale bezuiningsopgave. Op deze onderdelen bedraagt het ingeschat voordeel in 2016 totaal ruim € 1,2 miljoen. Bij de vrijval van kapitaallasten betreft dit wel grotendeels een incidenteel voordeel als gevolg van het uitstel van investeringen op het terrein van materieel en ICT. En tegenover het voordeel op het vertragen van investeringen in materieel staat een nadeel van € 0,2 miljoen als gevolg van hogere onderhoudskosten van het bestaande materieel.

Personeelskosten decentralisaties

Vanuit de rijksmiddelen die we ontvangen voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet betalen wij ook de kosten van deze (nieuwe) taken in de eigen bedrijfsvoering. De voor de bedrijfsvoering beschikbare ruimte is voor dit doel afgezonderd en toegevoegd aan het programmabudget Bedrijfsvoering. Daarbij is vanaf 2015 voor wat betreft de Wmo uitgegaan van de landelijke richtlijn van 3 % en voor de uitvoering van de Jeugdwet is de VNG-richtlijn van 4,3 % aangehouden. Voor 2016 bedraagt dit budget totaal € 2,3 miljoen. De inschatting is dat dit budget dit jaar met € 0,3 miljoen zal worden overschreden. Dit wordt met name veroorzaakt door noodzakelijke extra inzet in de backoffice, voor onder andere indicatiestelling, administratie en factura-

tie en afhandeling toename telefoonverkeer.

Overige personeelskosten

Op de overige personeelskosten lijkt een voordeel te gaan ontstaan van ongeveer € 375.000. Weliswaar liggen de kosten van externe inhuur hoger dan in de begroting is voorzien, maar doordat de bezetting met name in de eerste helft van 2016 nog beneden de toegestane formatie lag wordt over geheel 2016 nog een beperkt voordeel voorzien. De huidige bezetting is nagenoeg conform de begrote formatie.

Projecten

Zoals al aangegeven in de Voorjaarsnota zorgt de terugloop in projecten (inclusief grondexploitatie) voor minder projectmatige dekking voor de (vaste) bedrijfsvoeringskosten. Zoals het zich nu laat aanzien gaat het hierbij om een totaalbedrag van naar schatting € 1,2 miljoen. Naast een dalende projectenportefeuille bevinden zich een aantal projecten nog in een voorbereidingsfase. Doordat een directe dekking uit projecten en/of het grondbedrijf (nog) ontbreekt verschuiven deze lasten naar de exploitatie.

Overige afwijkingen

De overige afwijkingen bedragen per saldo ongeveer € 0,2 miljoen voordelig. Dit betreffen onder andere minder aangeschafte kantoorartikelen, een onderbesteding in het budget voor advertentiekosten en wat extra inkomsten.

Prognose budgetoverheveling	bedrag (€ * 1.000)
Invoering Zaakgericht Werken	380.000
Overbrenging milieu- en bouwarchief	140.000
Opleidingsbudget	175.000
Totaal budgetoverheveling	695.000

Toelichting

Zaakgericht Werken

Via de Voorjaarsnota is een incidenteel budget van € 500.000 beschikbaar gesteld voor de implementatie van Zaakgericht Werken. Het voorbereiden van de invoering van Zaakgericht Werken is gepland in 2016, waarna de invoering in 2017 kan worden gerealiseerd. Voor de voorbereiding is in 2016 een budget van € 120.000 benodigd. De resterende middelen (€ 380.000) zullen in 2017 worden ingezet.

Overbrenging milieu- en bouwarchief

Zoals in de Voorjaarsnota is aangegeven hoort ons bouw- en milieuarchief wettelijk gezien na 20 jaar overgebracht te worden naar het Drents Archief, zodat deze archieven daarmee op papier openbaar en toegankelijk worden. Voor de kosten van deze overbrenging is een eenmalig budget beschikbaar gesteld van € 200.000. Eind 2016 wordt gestart met het overbrengen van de betreffende archieven. Van het budget zal € 60.000 nog tot besteding komen in 2016. Het restant (€ 140.000) is benodigd in 2017.

Opleidingsbudget

Om uitvoering te geven aan de afspraak met de OR met betrekking tot de individuele loopbaanbudgetten (ILB) is in 2015 een bedrag van € 300.000 overgeheveld naar 2016. Deze extra ruimte kwam daarmee beschikbaar voor de opleidingsplannen in 2016. Van het totaal beschikbare vormings- en opleidingsbudget ad € 942.000 (€ 642.000 regulier + € 300.000 overheveling uit 2015) zal in 2016 naar verwachting € 767.000 ingezet kunnen worden. Een deel van de opleidingsplannen loopt door in 2017 en voorgesteld zal dus worden het resterende budget ad € 175.000 over te hevelen naar 2017.

Bezuinigingen Bedrijfsvoering		bedragen in € * 1.000		
Programma/beleids-thema	bezuinigingsmaatregel	begroot	prognose	status
Openstaande bezuinigingen bestuursperiode 2011-2014 (1e, 2e en 3e tranche)				
Bedrijfsvoering	Efficiency bedrijfsvoering	250	250	
	Achterblijvende overhead brandweer/RUD	150	150	
Totaal Bedrijfsvoering		400	400	

Vastgoed en grondbedrijf

 Stand van zaken	augustus 2016	kosten
Vastgoed	 	
Grondbedrijf		
Bezuinigingen		

Samenvatting programma

De notitie Vastgoed met Rendement zorgt voor transparantie en levert een bijdrage aan het maatschappelijk en financieel rendement van het gemeentelijk vastgoed.

De kostenneutrale verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed krijgt vorm door het plaatsen van zonnepanelen op een drietal objecten.

Op een aantal objecten wordt een overschrijding van de kosten voor herstelonderhoud verwacht, dit zal naar verwachting geen invloed hebben op het exploitatieresultaat.

Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Vastgoed

Met een brief is de Raad geïnformeerd over het vaststellen van spelregels hoe in de gemeente Assen wordt omgegaan met gemeentelijk vastgoed. De in de notitie Vastgoed met Rendement opgenomen spelregels zullen een bijdrage leveren aan het maatschappelijk en financieel rendement van het gemeentelijk vastgoed. Door het hanteren van de spelregels zullen de processen van het gemeentelijk vastgoed zorgen voor transparantie.

Bezit, beheer en exploitatie van vastgoed worden niet gezien als kerntaken van de gemeente. Daarom streven we ernaar om de komende jaren een deel van ons vastgoed te verkopen. In 2016 zijn de objecten Brink 40 en Kroezehof verkocht.

Voor de verduurzaming van vastgoed zal voor MFA Assen Oost, Sporthal Assen en Buitenzorg geïnvesteerd worden in zonnepanelen, de investering wordt gefinancierd uit de verwachte verlaging van de energielasten. Deze werkzaamheden worden derhalve kostenneutraal uitgevoerd.

Met betrekking tot de inbouwpakketten van De Nieuwe Kolk heeft de gemeente vooruitlopend op het lopende onderzoek naar deze inbouwpakketten een voorfinanciering gedaan van circa € 30.000 ten behoeve van toegangspoortjes theater.

Grondbedrijf

Behalve met de wijziging van het BBV heeft het grondbedrijf ook te maken met de invoering van de vennootschapsbelasting. Met ons concludeert ook de accountant dat het wettelijk kader van het grondbedrijf, BBV en de vennootschapsbelasting grote veranderingen kent. Op deze nieuwe wetgeving hebben wij reeds geanticipeerd in de begroting 2017. We hebben de rekenrente aangepast, uitgifteprognoses geactualiseerd en waar mogelijk de richttermijn van tien jaar in onze grondexploitaties toegepast. Dit zal daarom geen grote effecten hebben op de jaarrekening.

Financiële prognose

Vastgoed en Grondbedrijf					
(bedragen * € 1.000)					
Beleids thema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N
lasten					
Vastgoed	32.705	18.303	32.719	-14	N
Grondbedrijf	3.971	0	3.971	0	
Totaal lasten	36.676	18.303	36.690	-14	N
baten					
Vastgoed	13.932	7.901	14.033	101	V
Grondbedrijf	4.098	0	4.098	0	
Totaal baten	18.029	7.901	18.130	101	V
Totaal saldo van baten en lasten	-18.647	-10.402	-18.560	87	V
mutaties in reserves					
storting reserves	126	0	126	0	
beschikking reserves	591	0	591	0	
totaal mutaties in reserves	465	0	465	0	
Resultaat	-18.182	-10.402	-18.095	87	V

Toelichting afwijkingen

Vastgoed

Het Duurzaamheidscentrum Assen laat dit jaar nog een klein negatief resultaat zien, dit is mede het gevolg van een aantal aanloopproblemen. Het heeft onder andere te maken met de installaties, de verwachting is dat dit volgend jaar opgelost is.

De onderhoudslasten van het stadhuis zijn hoger dan werd geraamd en verwacht na herinrichting van het gebouw. Zowel herstelonderhoud als functionele aanpassingen waren nodig om de structurele lasten op termijn te kunnen verlagen.

Om problemen bij verschillende MFA's op te lossen vallen de kosten voor herstelonderhoud ook hoger uit dan geraamd, het betreft hier met name de nieuwere MFA's waar deze kosten hoger uitvallen.

De verwachting is dat bovengenoemde afwijkingen op de begroting binnen de totale begroting worden opgelost door onder meer lagere kapitaallasten.

Grondbedrijf

De economische omstandigheden en de veranderde groeiprognozes vragen om een meer gefaseerde en marktgerichte aanpak bij gebiedsontwikkeling. In de programmering van het grondbedrijf gaat het college uit van een scenario met een gemiddelde uitgifte van 200 woningen per jaar en gemiddeld twee hectare aan bedrijfskavels. Dit uitgangspunt wordt onderbouwd door de meest actuele onderzoeken en prognoses.

Dit jaar (maart 2016) heeft de commissie BBV een nieuwe notitie voor grondexploïtaties vastgesteld. In deze notitie

wordt voor de looptijd van grondexploitaties een richttermijn van tien jaar gehanteerd. Van deze richtlijn kan alleen gemotiveerd worden afgeweken. Daarnaast stelt BBV een objectief vastgestelde rekenrente voor en wordt de categorie 'Niet in ontwikkeling gebrachte gebieden' (vallen vanaf nu onder de strategische gronden) afgeschaft. Naast de wijziging van het BBV heeft het grondbedrijf ook te maken met de invoering van de vennootschapsbelasting. Hoewel nog onzeker, is de verwachting dat het gemeentelijk grondbedrijf niet als ondernemer wordt aangemerkt en daarmee voorlopig geen vennootschapsbelasting is verschuldigd.

Voor de veranderingen in het wettelijk kader in het grondbedrijf: zie hierboven onder Grondbedrijf in 'Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?'.

Grote wijzigingen richting de jaarafsluiting worden niet meer verwacht. Wel zal op advies van de accountant de post onvoorzien in exploitaties gelijkwaardig worden gehanteerd. De accountant heeft ook geadviseerd om voor een tweetal binnenstedelijk locaties een externe taxatie te laten uitvoeren, aangezien een objectieve WOZ-taxatie ontbreekt. Het resultaat van deze hertaxatie zal worden verwerkt bij de jaarrekening.

Bezuinigingen Vastgoed en Grondbedrijf		bedragen in € * 1.000		
Programma/beleidsthema	bezuinigingsmaatregel	begroot	prognose	status
Vastgoed/ Bestuursopdracht	Bedrijfsvoering Vastgoed (verkoop Vastgoed)	0	100	
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf		0	100	

Toelichting afwijkingen

Bestuursopdracht Vastgoed

In de voorjaarsnota werd ten aanzien van de bestuursopdracht Vastgoed aangegeven dat er voor 2017, 2018 en 2019 respectievelijk € 0,1 miljoen, € 0,175 miljoen en € 0,25 miljoen bezuinigd gaat worden op vastgoed. In 2016 is reeds de eerste bezuiniging van € 0,1 miljoen opgenomen. Voor 2018 en 2019 zijn de taakstellende bezuinigingen daarom nog € 0,075 miljoen en € 0,15 miljoen.

Algemeen financieel beleid

 Stand van zaken	augustus 2016	kosten
Financieel gezond/Duurzaam evenwicht		
Onvoorzien/incidenteel		
Vennootschapsbelasting		
Gemeentelijke belastingen		
Financiering & belegging		
Reservepositie		
Betere sturing		
Financiële verhouding/Gemeentefonds		
Bezuinigingen/overige algemene dekking		

Samenvatting programma Algemeen Financieel Beleid

Er doen zich geen grote wijzigingen voor in het beeld van de financiële positie dat bij de Voorjaarsnota voor het laatst aan de raad is gepresenteerd. Die blijft gezond en sluitend. We hebben en houden zicht op de financiële risico's die daarop van invloed kunnen zijn. Deze zijn in control. Het weerstandsvermogen voldoet ruimschoots aan de norm.

We zijn geconfronteerd met de gevolgen van de verscherpte accountantscontrole. We werken naar aanleiding daarvan aan de opstelling van een verbeteragenda waarin we noodzakelijke en gewenste verbeterpunten in de financiële spelregels en de bestuurlijke en financieel administratieve processen in onderling verband in beeld brengen. Tevens geven we aan welk tijdsbeslag, welke capaciteit en welke kosten met de uitwerking van die agenda gemoeid zijn.

Zo zijn we gestart met de opstelling van een 'kadernota reserves en voorzieningen' en wordt er gewerkt aan een 'kadernota waardering en afschrijvingsbeleid'. Dit mede als voorbereiding op het komende verantwoordingsproces over 2016. Verder bereiden we ons voor op de invoering van het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Dat besluit leidt tot een aantal ingrijpende stelselwijzigingen die al meteen in de begroting 2017 hun beslag moeten krijgen.

We hebben besloten in te gaan op het aanbod van Enexis om een deel van ons aandelenbezit aan het bedrijf te verkopen. De gehele transactie moet nog verder in detail worden uitgewerkt. We gebruiken de opbrengst in eerste aanleg om de vermogenspositie verder te verbeteren. De financierings- en liquiditeitsposities zijn op orde. Het kabinet prognosticeert in de septembercirculaire ook voor 2016 een bescheiden groei van het gemeentefonds en daarmee van onze algemene uitkering.

Waar staan we nu en wat gaan we nog doen?

Financieel gezond/duurzaam evenwicht/financiële spelregels

Er doen zich geen grote wijzigingen voor in de gemeentelijke financiële positie. Die blijft gezond en sluitend. We houden zicht op risico's die daarop van invloed kunnen zijn. De beleidsuitvoering in het sociaal domein blijft in 2016 binnen de vastgestelde financiële kaders verlopen. In de loop van 2016 zijn risicosessies gehouden om na te gaan of er sprake was financiële knelpunten en/of dreigende tegenvallers. Indien nodig zijn daarvoor bij de Voorjaarsnota maatregelen getroffen.

Het jaarrekenings-en verantwoordingsproces 2015 heeft duidelijk gemaakt dat er verbeterlagen noodzakelijk zijn in de op het beheer en de verantwoording van de gemeentelijke middelen betrekking hebbende spelregels en administratieve processen. Directe aanleiding daarvoor zijn de bevindingen van de accountant naar aanleiding van de controle jaarrekening 2015. Om beter op het komende jaarrekeningproces 2016 voorbereid te zijn is met een aantal verbeteracties gestart. Opstelling van de kadernota's 'reserves en voorzieningen' en 'waardering en afschrijvingsbeleid' maakt daar onderdeel van uit. Planning is dat deze nota's in de december door de raad worden behandeld.

Daarnaast wordt gewerkt aan een gezamenlijke verbeteragenda waarin de verder noodzakelijke aanpassing van spelregels en wijzigingen in bestuurlijke en administratieve processen, met tijdsplanning en capaciteitsbeslag, op een rij wordt gezet. De uitkomsten daarvan wordt met de accountantscommissie gedeeld en ter behandeling en vaststelling aan de raad aangeboden. Richtpunt daarvoor is de komende behandeling van de begroting 2017.

We bereiden ons voor op de invoering van de medio 2016 door het kabinet vastgestelde nieuwe begrotings- en verantwoordingsvoorschriften (BBV). Deze hebben een aantal ingrijpende stelselwijzigingen tot gevolg die grotendeels met ingang van 2017 van kracht worden. Het gaat dan onder andere om de aanpassing van de rentesystematiek en het renteomslagstelsel, de invoering van een verplichte set taakvelden en beleidsindicatoren, de standaardisatie van de gemeentelijke overhead en wijziging van de raming en verantwoording van investeringen met een maatschappelijk nut. De financiële gevolgen van deze stelselwijzigingen worden voor het eerst zichtbaar in de begroting 2017.

Onvoorzien/incidenteel.

Het budget voor onvoorzien/incidenteel bedroeg in basis € 1,7 miljoen. Hiervan was ten tijde van het opstellen van de Najaarsnota nog € 0,33 miljoen beschikbaar. Het budget is in de loop van 2016 ingezet voor dekking van het financieel nadeel (€ 0,24 miljoen) door het doorschuiven van de boven trendmatige verhoging van de OZB, en voor dekking van de budgetten (€ 1,1 miljoen), in het kader van de Voorjaarsnota door de raad beschikbaar gesteld voor het oplossen van knelpunten in het beleid en de bedrijfsvoering. Tot slot is € 25.000 ingezet voor een budget voor invoering van kentekenregistratie aan de Brink.

Vennootschapsbelasting.

Gemeenten vallen vanaf 2016 onder de heffing van de vennootschapsbelasting. We bereiden ons daar intern op voor. Onderdeel van die voorbereidingen is de inventarisatie van ondernemersactiviteiten die de gemeente Assen uitvoert en het inzichtelijke maken van de kosten en opbrengsten die daaraan verbonden zijn. Daarnaast dienen de gemeentelijke administratie en de onderliggende processen op de aangifteplicht voor de vennootschapsbelasting te worden ingericht. De aangifte over het eerste belastingjaar 2016 dient in principe voor 1 juni 2017 te zijn voldaan.

Omdat het maken van winst geen onderdeel is van de maatschappelijke effecten die de gemeente Assen met het in uitvoering zijnde beleid wil bereiken, gaan we er in de begroting vanuit dat er niet of slechts marginaal sprake zal zijn van belastingdruk door de vennootschapsbelasting. We hebben de afdracht in de eindejaarprognose voor de Najaarsnota dan ook op 'nul' gesteld.

Gemeentelijke belastingen.

De heffing en invordering van gemeentelijke belastingen lopen volgens plan. Naar aanleiding van opmerkingen die de accountant daarover in het controleverslag bij de jaarrekening 2015 heeft gemaakt onderzoeken we de juistheid en volledigheid van de onderliggende basisregistraties (woz/ozb). Ook evalueren wordt de in SDA-verband tot stand gekomen samenwerking op het terrein van de belastingheffing en -invordering.

We gaan er in de prognoses vanuit dat de belastingopbrengsten 2016 conform de ramingen in de begroting worden gerealiseerd. Mogelijk zijn op basis van het onderzoek nog over voorafgaande jaren opbrengsten te verkrijgen. Als daar sprake van is, worden ze opgenomen in de jaarrekening 2016.

Er loopt nog een onderzoek naar de mogelijkheden om de derving van de OZB-opbrengsten, in de afgelopen jaren ontstaan als gevolg van leegstand en waardedaling van bedrijfspanden, te compenseren. Bij de vaststelling van de OZB-tarieven voor 2017 komen we hier op bij de raad terug.

Financiering & belegging

Gemeentelijke financierings- en liquiditeitsposities zijn op orde. Verwachting is dat we dit jaar geen beroep meer behoeven te doen op de geld- en kapitaalmarkt.

De opbouw en samenstelling van de gemeentelijke leningenportefeuille is in 2015 en 2016 door conversie en consolidatie aanzienlijk verbeterd. Voorlopig laatste actie in dat verband is een medio dit jaar afgesloten vaste geldlening van € 15 miljoen met een looptijd van 60 jaar en een rente van rond 1,9 %. De gemiddelde rente die de gemeente Assen over haar leningportefeuille betaalt is hierdoor fors afgenomen.

De liquiditeitspositie is/wordt gunstig beïnvloed doordat het Rijk is overgegaan tot versnelde uitkering van de RSP-gelden die Assen voor bekostiging van de FlorijnAs-projecten ontvangt. Voor het lopende jaar gaat in totaal om € 22 miljoen. Daarnaast houden we bij de beoordeling van de liquiditeitspositie rekening met de geplande verkoop van een deel van de Enexis aandelen.

Het interne rentestelsel (hoogte en verdeling) moet met ingang van 2017 worden aangepast aan de gewijzigde marktsituatie en aan het nieuwe BBV. De voorbereidingen daartoe zijn gaande. De uitkomsten krijgen voor het eerst hun beslag in de begroting 2017. Het betreft weliswaar zuiver financieel technische operaties, maar het is niet uit te sluiten dat deze operatie niet geheel en al zonder begrotingseffecten zullen gaan verlopen. Dat wordt vooral veroorzaakt door de in Assen gebruikelijke annuïtaire afschrijvingsmethode. Voor het lopende jaar blijft het systeem ongewijzigd. Verwachting is dat de interne omslagrente met ingang van 2017 met circa 2,5 % kan worden verlaagd.

We hebben besloten medewerking te verlenen aan het verzoek van de Raad van Bestuur van Enexis om een deel van ons aandelenpakket aan het bedrijf te verkopen. De raad is hierover in september jongstleden geïnformeerd. Het verzoek van de raad van bestuur hangt samen met de vervroegde aflossing van de oude EDON-leningen. Het deel van de aandelen dat Enexis van Assen wil overnemen zal naar verwachting tussen 20 % en 40 % liggen. Duidelijkheid hierover ontstaat op het moment dat bekend is welke keuzes de aandeelhouders hebben gemaakt. De geschatte opbrengst voor Assen zal ongeveer tussen € 5,8 en € 11,6 miljoen komen te liggen. De transactie omvat tevens de gedeeltelijke aflossing van een nog bij Enexis uitstaande lening van € 2,0 miljoen. De per saldo vrij komende middelen worden toegevoegd aan de algemene reserve. De transactie heeft tot gevolg dat Assen na 2016 minder dividend en rente van Enexis zal gaan ontvangen. Dit nadeel ligt in de orde van grootte van € 125.000 à € 250.000 op jaarbasis. Hiervoor zal in de begroting 2017 dekking moeten worden aangegeven. We komen hier in de Voorjaarsnota 2017 op terug.

Er loopt een onderzoek naar de achtergronden en de factoren die een rol hebben gespeeld bij de correctie van de jaarcijfers 2013 van de Waterleiding Maatschappij Drenthe en de gevolgen daarvan voor de financiële positie van dat bedrijf. Dit mede naar aanleiding van de hierover door de raad van Assen aangenomen motie.

Reservepositie

De gemeentelijke reservepositie is op orde. In het kader van de financiële verantwoording over 2015 is, mede aan de hand van de stand van de reserves, de gemeentelijke weerstandscapaciteit gemeten. Deze was en blijft ruimschoots voldoende om boven de markt hangende risico's op te vangen.

De voor 2016 binnen het programma Algemeen Financieel Beleid geplande mutaties worden conform de begroting geëffectueerd.

Het onderzoek van de accountant heeft duidelijk gemaakt dat de verwerking van reservemutaties niet op alle punten aan de BBV-vereisten voldoet. Tevens is geconstateerd dat de kader stellende en controlerende rol van de raad voor de gemeentelijke reservepositie beter zou moeten worden vastgelegd en ingevuld. De raad kan hieraan via een vast te

stellen 'kadernota reserves en voorzieningen' meer vorm en inhoud geven. De betreffende nota is inmiddels in voorbereiding. Planning is dat deze in december in de raad kan worden behandeld.

Op basis van de uitkomsten van de controle van de jaarrekening 2015 diende op onderdelen een onderlinge herschikking plaats te vinden tussen de voorzieningen en de bestemmingsreserves. Resultaat daarvan is dat de voorzieningen die betrekking hadden op de nog niet bestede RSP-gelden, maatschappelijke opvang en de inburgering zijn omgezet in bestemmingsreserves.

Herziening van het interne rentestelsel heeft invloed op de voeding en inzet van de zogenaamde amortisatiereserves. Deze zullen eveneens op de stelselwijziging moeten worden afgestemd. Vertrekpunt is dat deze aanpassingen budgettair neutraal verlopen.

Betere sturing

Kwaliteitsverbetering van de P&C-producten is een continu proces. Hieraan wordt ook in 2016 verder invulling gegeven. Op verzoek van de raad heeft de accountantscommissie advies uitgebracht en concrete voorstellen gedaan die moeten resulteren in een herinrichting van de gemeentelijke planning- en controlcyclus. Hoofddoelen zijn meer transparantie en versterking van de kader stellende en controlerende rol van de raad. De voorstellen zijn in september opiniërend door de raad besproken. We wachten de einduitkomsten van de discussie over dit onderwerp in de raad af.

Financieel verhouding/gemeentefonds

Van belang voor het financiële beeld van de Najaarsnota zijn de maatregelen in de mei- en septembercirculaire. Over de inhoud van de meicirculaire is de raad tussentijds geïnformeerd.

Actuele thema's waren de ontwikkeling van de accessen, het hernieuwde uitstel van de afronding herijking van het gemeentefonds, het tussen VNG en kabinet gesloten akkoord over de verhoogde asielinstroom en extra middelen die het kabinet beschikbaar stelt voor de voorschoolse voorziening voor peuters. We hebben de compensatie die we denken te ontvangen in verband met de verhoogde instroom van asielzoekers voorlopig geraamd op jaarlijks circa € 0,7 miljoen.

De septembercirculaire bevat de vertaling van de kabinetsvoornemens uit de rijksbegroting en de Miljoenennota 2017. Belangrijk daarin voor wat betreft het gemeentefonds zijn de afspraken die het kabinet heeft gemaakt over extra beleidsintensivering en de daarvoor in te zetten middelen. Het gemeentefonds profiteert daarvan via de 'trap op, trap af'-systematiek op afstand in mee. Dit vertaalt zich zowel voor het lopende als voor de komende jaren in hogere accessen. Los daarvan heeft het kabinet besloten om via het gemeentefonds extra middelen, in dit geval € 100 miljoen aan gemeenten beschikbaar te stellen voor armoedebestrijding onder kinderen. De verdeling van deze middelen is nog niet bekend.

De afronding van de herijking van het gemeentefonds wacht nog op definitieve besluitvorming over de herverdeling van het middelen in het cluster VHROSV (Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing). De bestuurlijke discussie hierover is nog steeds niet afgerond. Overigens zijn de positieve effecten hiervan voor Assen beperkt. De in beide circulaires aangekondigde maatregelen die omvang van de macrobudgetten in het sociaal domein raken, zijn grotendeels terug te voeren op reguliere loon- en prijsbijstelling en op onderwerpen waarover VNG en kabinet in het bestuurlijk overleg afspraken hebben gemaakt.

Er is de nodige kritiek op de systematiek van het gemeentefonds. De minister van BZK (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) heeft in dit verband dit jaar de aftrap gegeven voor een breed opgezette discussie over de (toekomstige) grondslagen waarop de voeding en verdeling van het fonds zijn gebaseerd.

Bezuinigingen/overige algemene dekkingsmiddelen

De op het programma Algemene Dekking drukkende bezuinigingen liggen op schema. De aanvankelijk voor 2016 in de planning staande eerste tranche van de boventrendmatige verhoging van de OZB is bij de behandeling van de begroting 2016 door de raad met een jaar doorgeschoven. De eerste stap staat nu voor het eerst vanaf 2017 in de planning.

De in de begroting op dit product geraamde stel- en correctieposten vallen in de realisatie vrij. De in werkelijkheid optredende financiële effecten maken onderdeel uit van de programmaprognoses waar ze feitelijk toe behoren.

Bijzonder punt van aandacht in dat verband zijn de middelen die Assen in de periode 2016-2020 van het Rijk ontvangt als tijdelijke compensatie voor de financiële nadelen van de herijking gemeentefonds en de invoering van de objectieve verdeelmodellen in het sociaal domein. De middelen zijn niet geoormerkt, het gaat om zogenaamde algemene dekkingsmiddelen. In 2016 bedraagt de tegemoetkoming die Assen op basis van de cumulatierегeling uit het gemeentefonds ontvangt € 1,2 miljoen. Door de raad is geen specifieke bestemming aan de middelen gegeven; ze zijn als risicobuffer in de begroting 2016 geraamd en kunnen, ook gelet op het feit dat zich binnen het sociaal domein geen financiële tegenvallers voordoen, vrij vallen ten gunste van de algemene middelen, zo nodig de eindejaarprognose 2016.

Financiële prognose

Algemeen financieel beleid (bedragen * € 1.000)					
Beleids-thema	Actueel jaarbudget	Realisatie t/m aug	Prognose	Saldo	V / N
lasten					
Onvoorzien/incidenteel	346	0	346	0	
Belastingheffing	145	54	145	0	
Financiering/Belegging	263	210	341	-78	N
Gemeentefonds	200	90	22.989	-22.789	N
Bezuinigingstaakstelling	944	1	700	244	V
Reserves en voorzieningen	660	0	660	0	
Saldi kostenplaatsen	-5.937	0	-5.145	-792	N
Saldo	0	0	0	0	
Totaal lasten	-3.378	355	20.037	-23.415	N
baten					
Onvoorzien/incidenteel	0	0	0	0	
Belastingheffing	16.405	14.880	16.405	0	
Financiering/Belegging	9.925	843	9.713	-212	N
Gemeentefonds	159.325	117.190	184.520	25.195	V
Bezuinigingstaakstelling	687	683	760	74	V
Reserves en voorzieningen	0	0	0	0	
Saldi kostenplaatsen	0	0	0	0	
Saldo	0	0	0	0	
Totaal baten	186.341	133.595	211.398	25.057	V
Totaal saldo van baten en lasten	189.720	133.240	191.361	1.641	V
mutaties in reserves					
storting reserves	3.835	0	2.714	1.121	V
beschikking reserves	6.676	0	6.676	0	
totaal mutaties in reserves	2.840	0	3.962	1.121	V
Resultaat	192.560	133.240	195.323	2.763	V

Toelichting afwijkingen

Programmaresultaat Algemeen Financieel Beleid.

De eindejaarsprognose voor het programma Algemeen Financieel Beleid vertoont een positief resultaat aan van € 2,7 miljoen. Ter toelichting op dat resultaat het volgende:

Onvoorzien/incidenteel € -,-

Er resteert nog een budget van € 346.000 voor dekking van in 2016 optredende 'onvoorziene uitgaven'. Als hier geen gebruik van hoeft te worden gemaakt valt het restantbudget vrij ten gunste van het rekeningresultaat.

Vennootschapsbelasting € -,-

In de eindejaarsprognose 2016 is er van uitgegaan dat Assen in 2016 geen vennootschapsbelasting afdraagt. Reden daarvoor is dat het maken van winst niet tot de maatschappelijke effecten behoort die met het in uitvoering zijnde beleid worden nagestreefd.

Gemeentelijke belastingen € -,-

Verwachting op basis van het beeld eind augustus is dat de perceptiekosten en de belastingopbrengsten dit jaar conform de begroting verlopen. Omvang van mogelijk nog over eerdere jaren te verkrijgen opbrengsten was ten tijde van het opstellen van de najaarsnota nog niet bekend. Deze worden, als daar sprake van is, verantwoord in de jaarrekening 2016.

Financiering en belegging N € 0,3 miljoen

Als gevolg van gunstiger stand van de reserves zal de omvang van de zogenaamde 'bespaarde rente' die aan het product financiering en belegging wordt toegerekend € 0,95 miljoen hoger uitvallen dan geraamd.

In verband met het tussentijds afsluiten van een nieuwe vaste geldlening was € 78.000 aan bemiddelingskosten verschuldigd. De opbrengst van € 1,1 miljoen door de aflossing van de achtergestelde EDON-lening en de afboeking ervan verlopen, anders dan in de Voorjaarsnota geraamd, rechtstreeks via de balans en niet via de exploitatie. Dit betreft een financieel-administratieve correctie.

Financieel verhouding/gemeentefonds V € 2,4 miljoen

Op grond van de mei-en septembercirculaire valt de reguliere uitkering uit het gemeentefonds 2016 naar verwachting € 2,2 miljoen hoger uit dan bij de Voorjaarsnota geraamd. Hoofdoorzaken zijn door het kabinet doorgevoerde bijstellingen in de hoogte van de decentralisatie- en integratie uitkeringen sociaal domein van in totaal € 1,4 miljoen. Deze middelen zijn bestemd voor kostendekking van de WMO, de jeugdzorg en de participatie.

Daarnaast zijn in 2016 tussen kabinet en VNG afspraken gemaakt over, dan wel komen middelen beschikbaar als compensatie voor de kosten die gemeenten moeten maken in verband met de verhoogde instroom van asielzoekers. We hebben het Asser aandeel in deze middelen als aanname voorlopig geraamd op € 0,7 miljoen. Het werkelijk in 2016 (en 2017) uit te keren bedrag is afhankelijk van het werkelijk aantal geplaatste statushouders.

Verder is sprake van een beperkte positieve bijstelling van rond € 0,1 miljoen als gevolg van de in de septembercirculaire door het kabinet gepresenteerde nieuwe groeicijfers voor het gemeentefonds. Tot slot ontvangt Assen dit jaar een na-uitkering over voorafgaande jaren van € 0,15 miljoen.

Het Rijk heeft er al in een eerder stadium voor gekozen om de RSP-gelden die Assen in het kader van de Florijn ontvangt via de algemene uitkering aan onze gemeente uit te keren. Voor het lopende jaar is de omvang van die uitkering bepaald op € 22,8 miljoen. Deze bijstelling is nieuw ten opzichte van de Voorjaarsnota.

De prognose van de uitkering uit het gemeentefonds 2016 komt, rekening houdend met de mutaties uit de circulaire en de in 2016 uit te keren RSP-gelden, in totaal uit op € 184,3 miljoen.

Overige algemene dekkingsmiddelen/bezuinigingen V € 0,25 miljoen

De stel- en correctieposten, waaronder de tijdelijk op dit product geparkeerde middelen die Assen als nadeelgemeente op grond van de zogenaamde cumulatierегeling ontvangt, vallen in de realisatie vrij. Dit levert op dit product een voordeel op van € 0,95 miljoen. De werkelijk optredende financiële effecten maken onderdeel uit van de programma-prognoses waar ze feitelijk toebehoren. De geparkeerde cumulatiemiddelen ad € 1,2 miljoen vallen, omdat hier geen rechtstreekse verplichtingen tegenover staan, vrij ten gunste van het resultaat.

Als financiële achtervang/dekking van in 2016 optredende meerkosten door de verhoogde instroom van asielzoekers is een stelpost van € 0,7 miljoen in de eindejaarsprognose opgenomen. Dit is afgestemd op de middelen die hiervoor in 2016 naar verwachting via het gemeentefonds worden ontvangen.

Stortingen en onttrekkingen aan reserves V € 1,1 miljoen

De reguliere stortingen in en onttrekkingen aan de reserves binnen het programma worden volgens plan gerealiseerd. De bij de Voorjaarsnota geraamde toevoeging aan de reserves voor de aflossing van de achtergestelde lening EDON-lening van € 1,1 miljoen komt in de realisatie te vervallen. Afwikkeling van deze transactie loopt niet via de exploitatie. Zie ook de toelichting hiervoor bij 'Financiering'.

Saldi kostenplaatsen/intern renteresultaat N € 0,8 miljoen

Het nadeel in de interne renteverdeling is in hoofdzaak het gevolg van de extra toerekening van rente over de eigen reserves en voorzieningen. Hierdoor neemt het geraamde positieve resultaat van de interne renteverdeling met € 0,95 miljoen af. Hier tegenover staat de extra toerekening van de bespaarde rente aan het product 'Financiering' als voordeel tegenover.

Bezuinigingen Algemeen financieel beleid		bedragen in C * 1.000		
Programma/beleidsstroom	bezuinigingsmaatregel	begroot	prognose	status
Bezuinigingen bestuursperiode 2015-2018 (Minderen met Maat)				
Belastingheffing	Boventrendmatige aanpassing OZB (+ 1,5%)	-		
Onvoorzien/Incidenteel	Afvoeren deel van het budget incidentele ruimte	500	500	
Overige algemene middelen	Afzien toekenning prijscompensatie	450	450	
	Afvoeren stelpost bijzondere bijstand	450	450	
	Afzien van indexatie reserves	550	550	
	Inzet vrijval kapitaalfasten (ivm vertraging in uitvoering)	300	300	
Totaal Algemeen financieel beleid		2.250	2.250	

Toelichting afwijkingen

Boventrendmatige verhoging OZB

De raad heeft in het kader van de beraadslagingen en vaststelling van de Begroting en de tarieven voor 2017 besloten om de voor 2016 en 2017 geplande boventrendmatige verhoging van de OZB met 1 jaar te vertragen en door te schuiven naar 2017 resp. 2018.

Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema

Programma's en beleidsthema's ibedragen x 6.1.000	LASTEN			BATEN			SALDO			V/N	
	Actueel Budget	Realisatie T/m eind	Prognose Saldo	Actueel Budget	Realisatie T/m eind	Prognose Saldo	Actueel Budget	Realisatie T/m eind	Prognose Saldo		
Wonen in Assen											
Woningbouw/woonplan	1.521	153	1.452	69	1.424	748	0	-97	594	-28	69
Openbare ruimte	12.475	7.217	12.011	464	8.400	7.414	6	-4.076	197	-3.605	471
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	374	322	374	0	0	0	0	-374	-322	-374	0
Duurzaamheid	5.012	3.801	4.690	321	8.698	7.551	-379	3.687	3.750	3.629	-58
Programmaresultaat vóór bestemming	19.382	11.493	18.528	854	18.522	15.713	-373	-860	4.220	-379	482
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	113	0	527	-414	715	68	0	602	68	188	-414
Programmaresultaat ná bestemming	19.495	11.493	19.054	440	19.236	15.781	-373	-258	4.288	-191	68
Werken in Assen											
Werkgelegenheid	55.146	37.194	54.737	409	28.868	19.181	-307	-26.279	-18.013	-26.176	103
Econ. ontwikkeling en innovatie	1.626	1.087	1.400	226	170	70	-50	-1.456	-1.017	-1.280	176
FlorijnAS	37.821	-1.285	35.100	2.721	37.821	-1.286	-2.721	0	-1	0	0
Programmaresultaat vóór bestemming	94.594	36.996	91.237	3.357	66.859	17.966	-3.078	-27.735	-19.031	-27.456	279
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	252	0	413	-161	353	0	-128	101	0	-188	-289
Programmaresultaat ná bestemming	94.845	36.996	91.650	3.195	67.211	17.966	-3.205	-27.634	-19.031	-27.644	-10
Meeadoen in Assen											
Jeugdzorg	21.111	12.428	21.581	-470	0	261	625	-21.111	-12.167	-20.956	155
Wmo, gezondheidszorg en vrijwillig werk	60.195	22.680	54.205	5.990	3.426	1.039	-909	-56.770	-21.641	-51.688	5.082
Mijn Buurt Assen	3.454	2.434	3.519	-65	50	17	68	-3.404	-2.417	-3.401	3
Meeadoenbeleid	3.035	1.849	3.130	-95	0	-62	0	-3.035	-1.910	-3.130	-95
Sport	436	234	376	60	0	10	10	-436	-224	-366	70
Schuldhelpverlening	770	430	1.100	-330	0	-47	0	-770	-476	-1.100	-330
Onderwijs	48.771	1.557	48.121	650	46.525	554	0	-2.246	-1.003	-1.596	650
Programmaresultaat vóór bestemming	137.772	41.611	132.032	5.740	50.001	1.772	-206	-87.771	-39.839	-82.237	5.534
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	6.420	-6.420	0	0	0	0	0	-6.420	-6.420
Programmaresultaat ná bestemming	137.772	41.611	138.452	-680	50.001	1.772	-206	-87.771	-39.839	-88.657	-886
Aantrekkelijk Assen											
Aantrekkelijke binnenstad	155	51	130	25	25	8	0	-130	-43	-105	25
Cultureel Hart	9.706	7.374	9.531	175	0	0	0	-9.706	-7.374	-9.531	175
Evenementen	1.130	1.086	1.140	-10	194	386	192	-936	-700	-754	182
Parkeren	321	285	330	-9	1.702	1.682	-20	1.382	932	1.352	-30
Veiligheid	3.216	2.432	3.211	5	16	173	163	-3.200	-2.259	-3.032	168
Programmaresultaat vóór bestemming	14.528	11.227	14.342	186	1.937	1.783	335	-12.591	-9.444	-12.070	521
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	0	0	2.374	0	-165	2.374	0	2.209	-165
Programmaresultaat ná bestemming	14.528	11.227	14.342	186	4.312	1.783	170	-10.216	-9.444	-9.861	356

Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema

Programma's en beleidsthema's (bedragen x €1.000)	EASTEN			BASTEN			SALDO					
	Actueel Budget	Realisatie T/m aug.	Prognose Saldo	Actueel Budget	Realisatie T/m aug.	Prognose Saldo	Actueel Budget	Realisatie T/m aug.	Prognose Saldo			
Samen werken aan Assen												
Bestuur	2.799	1.487	2.774	25	0	21	0	-2.799	-1.466	-2.774	25	V
Regionale samenwerking	129	166	129	0	0	0	0	-129	-166	-129	0	V
Dienstverlening	2.478	1.233	2.073	405	1.042	852	1.142	-1.436	-381	-931	505	V
Programmaresultaat vóór bestemming	5.407	2.886	4.977	430	1.042	873	1.142	-4.365	-2.013	-3.835	530	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	V
Programmaresultaat ná bestemming	5.407	2.886	4.977	430	1.042	873	1.142	-4.365	-2.013	-3.835	530	V
Bedrijfsvoering												
Bedrijfsvoering	53.230	32.137	51.315	1.915	9.346	4.515	8.231	-43.884	-27.621	-43.084	800	V
Programmaresultaat vóór bestemming	53.230	32.137	51.315	1.915	9.346	4.515	8.231	-43.884	-27.621	-43.084	800	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	V
Programmaresultaat ná bestemming	53.230	32.137	51.315	1.915	9.346	4.515	8.231	-43.884	-27.621	-43.084	800	V
Vastgoed en Grondbedrijf												
Vastgoed	32.705	18.303	32.719	-14	13.932	7.901	14.033	-18.773	-10.402	-18.686	87	V
Grondbedrijf	3.971	0	3.971	0	4.098	0	4.098	126	0	126	0	V
Programmaresultaat vóór bestemming	36.676	18.303	36.690	-14	18.029	7.901	18.130	-18.647	-10.402	-18.560	87	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	126	0	126	0	591	0	591	465	0	465	0	V
Programmaresultaat ná bestemming	36.802	18.303	36.816	-14	18.620	7.901	18.721	-18.182	-10.402	-18.095	87	V
Algemeen financieel beleid												
Onvoorzien/incidenteel	346	0	346	0	0	0	0	-346	0	-346	0	V
Belastingheffing	145	54	145	0	16.405	14.880	16.405	16.260	14.826	16.260	0	V
Financiering/Belegging	263	210	341	-78	9.925	843	9.713	9.662	632	9.372	-290	N
Gemeentefonds	200	90	22.989	-22.789	159.325	117.190	184.520	159.125	117.100	161.531	2.406	V
Bezuinigingstaakstelling	944	1	700	244	687	683	760	-258	682	60	318	V
Reserves en voorzieningen	660	0	660	0	0	0	0	-660	0	-660	0	V
Saldo kostenplaatsen	-5.937	0	-5.145	-792	0	0	0	5.937	0	5.145	-792	N
Saldo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	V
Programmaresultaat vóór bestemming	-3.378	355	20.037	-23.415	186.341	133.595	211.398	189.720	133.240	191.361	1.641	V
Storting in c.q. onttrekking aan reserves	3.835	0	2.714	1.121	6.676	0	6.676	2.840	0	3.962	1.121	V
Programmaresultaat ná bestemming	457	355	22.751	-22.294	193.017	133.595	218.074	192.560	133.240	195.323	2.763	V
RESULTAAT VÓÓR BESTEMMING	358.210	155.007	369.158	-10.948	352.077	184.118	372.898	-6.133	29.110	3.740	9.874	V
Saldo onttrekkingen/stortingen	4.326	0	10.200	-5.874	-10.708	68	10.416	6.382	68	216	-6.166	N
RESULTAAT NÁ BESTEMMING	362.536	155.007	379.358	-16.822	362.785	184.186	383.314	249	29.178	3.956	3.707	V

Op 17 juni heeft Volker Wessels haar planinitiatief voor een ijscomplex in de toeristisch recreatieve zone gepresenteerd. Voor het gebied tussen het beoogde Factory Outlet Center en het toekomstige TT-World heeft VolkerWessels een plan opgesteld voor de realisatie van een ijscomplex, aangevuld met een skihal en gecombineerd met TERRA Experience, een indoorattractie waar bezoekers op spectaculaire wijze op een reis naar het middelpunt der aarde worden gevoerd.

Het ijscomplex biedt een multifunctionele ijsvloer én een separate wedstrijd baan van 400 meter lengte. Professionals en recreanten komen hier om te schaatsen of te ijshockeyen óf om wedstrijden te kijken. Bezoekers vinden hier ook: all season ijsspeedway, slipcursussen, rijvaardigheidstrainingen op de ijsvloer, ijsklim langs een bevroren steile wand en een spectaculaire skipiste.

Financiële vraag aan overheden:

De totale investering voor dit plan (400-meterbaan, ijshockeyhal, skihal, ruimte voor horeca en ondersteunende retail) bedraagt 40 miljoen euro. Dit bedrag is dus behoorlijk opgelopen ten opzichte van de initiële plannen voor sec een ijsbaan (20 mln).

In de financieringsopzet gaat VW uit van private financiering van het eigenvermogen een bankfinanciering, doel-specifieke subsidies voor duurzaamheid en innovatie (EFRO).

Om een gezonde exploitatie te kunnen voeren zal de investering afgetopt moeten worden. Hiervoor kijkt men naar de provincie Drenthe en de gemeente Assen. VolkerWessels gaat vooralsnog uit van bijdrage van de provincie van € 5 mln. en een bijdrage vanuit de gemeente van € 2 mln.

Zowel provincie Drenthe als gemeente Assen moeten nog een besluit nemen of zij inderdaad deze bedragen beschikbaar willen stellen voor dit initiatief.

De plannen zijn nu door Volker Wessels publiek gemaakt. De maanden komende maanden zal er door VW verder gewerkt worden aan het plan om het klaar te maken voor een investeringsbesluit.

Momentum:

Nu er publiekelijk kennis is genomen van de plannen en ook de raad van Assen er kennis mee heeft kunnen maken is wellicht het moment aangebroken om dit plan ook door de raad te laten ondersteunen.

Een kredietvoorstel is nog te prematuur, omdat VolkerWessels nu eerst aan de slag gaat met investeerders en financiers in de private sector. Het is wel goed om van het momentum gebruik te maken en publiekelijk dit initiatief te steunen en zo ook een beetje druk op de provincie te houden. (raadsbrede steun zou mooi zijn)

Voorstel:

Een raadsvoorstel in de raad brengen. Waarin de raad gevraagd wordt:

1. Haar steun uit te spreken voor het initiatief van Volker Wessels voor een ijscomplex gecombineerd met Terra in de TRZ.
2. Het college opdracht te geven nader met de initiatiefnemers en de provincie in gesprek te gaan en hierbij een kader meegeven van een bijdrage vanuit de gemeente met een waarde van ca. € 2,5 mln.

De bijdrage van de gemeente kan bestaan uit een investeringsbijdrage, voorbereidings- en apparaatskosten, infrastructuur en grond. De dekking hiervoor kan worden gezocht in REP en grondbedrijf (50/50).

Aan:
Koenen Bouw- en Aannemingsbedrijf BV
t.a.v. de
Postbus 2106
7801 CC EMMEN

Assen, 5 september 2017
Ons kenmerk 35/3.4/2017002440
Behandeld door:
Onderwerp: Beslissing op bezwaar betreffende afwijzing financiële bijdrage realisatie
bovenregionale kunstijvoorziening 'Ice World Drenthe'

Geachte heren,

Op 8 mei 2017 hebt u een bezwaarschrift ingediend, aangevuld bij brief van 9 juni 2017. Dit bezwaar is gericht tegen onze beslissing van 30 maart 2017 waarbij de aanvraag om een investeringsbijdrage van € 5 miljoen voor de realisatie van Ice World Drenthe is afgewezen. In deze brief beslissen wij op uw bezwaarschrift.

Advies

Op 7 augustus 2017 heeft de Commissie rechtsbescherming het in bijlage 1 opgenomen advies over uw bezwaarschrift uitgebracht. Ook het verslag van de hoorzitting gaat hierbij (bijlage 2).
De commissie adviseert het bestreden besluit over de afwijzing van een investeringsbijdrage voor Ice World Drenthe in stand te laten, met aanvulling van de motivering van de afwijzing.

Besluit

Wij volgen het advies van de Commissie rechtsbescherming en laten het bestreden besluit in stand, met aanvulling van de motivering van de afwijzing.

Aanvullende motivering:

In het bestreden besluit hebben wij het niet voldoende robuust zijn van het plan opgenomen als afwijzingsgrond. De motivering van ons besluit is gebaseerd op de door Royal Haskoning/DHV uitgevoerde onafhankelijke analyse en beoordeling van de businesscase. Hieruit blijkt dat het plan onvoldoende zekerheid biedt over:

- de haalbaarheid van de begrote bouwkosten (risico van overschrijding);
- de dekking van de financieringsbehoefte;
- de geschatte bezoekersaantallen;
- de exploitant en
- inbreng eigen vermogen.

Dit heeft tot gevolg dat er niet gesproken kan worden van een haalbare businesscase en zicht op een duurzame exploitatie. Voor de nadere onderbouwing van het vorenstaande verwijzen wij u naar de d.d.17 maart 2017 door Royal Haskoning/DHV uitgebrachte onafhankelijke rapportage, die wij als bijlage 3 aan dit besluit toevoegen. De inhoud van deze rapportage maakt onderdeel uit van onze beslissing op uw bezwaarschrift.

Rechtsmiddelenclausule

Bent u het niet eens met dit besluit, dan kunt u binnen zes weken na de dag van verzending ervan hiertegen een beroepschrift indienen bij de Rechtbank Noord-Nederland. De dag van verzending is de dagtekening van het besluit. Voor meer informatie over het

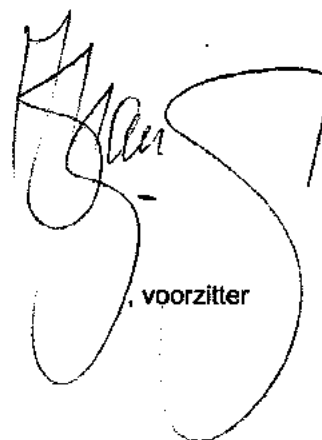
indienen van een beroepschrift verwijzen wij u naar:

<https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/overheid-democratie/bezwaarschriften/beroep/>

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlagen:

- Advies Commissie Rechtsbescherming
- Verslag hoorzitting Commissie Rechtsbescherming
- Rapportage RoyalHaskoning/DHV

mb/coll.

Kunstijs in Assen?

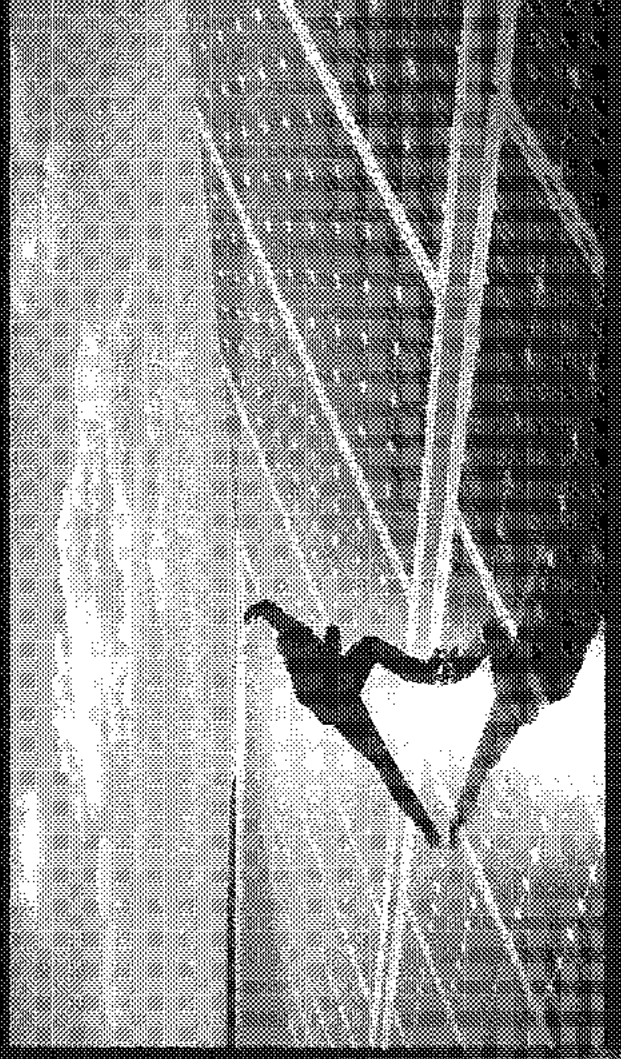
Uitgangspunten voor de ijsbaan in Assen:

- 400 meter baan
- 30-60 ijshockeybaan in aparte hal

Volledig energieneutraal:

energiebesparing
energieopwekking

Waarom plan kunstijsbaan

- Ijsbaan Bonte Wever gaat sluiten.
- Wens van vele gebruikers- en gebruikersverenigingen om een ijsbaan in Assen te houden.
- Asser ondernemers in duurzame energie maken een plan voor een volledig energieneutrale ijsbaan

Standpunt overheden

- Provincie Drenthe en gemeente Assen omarmen initiatief voor een nieuwe ijsbaan in Drenthe.
- Provincie Drenthe overweegt een éénmalige investeringsbijdrage
- Provincie Drenthe en gemeente Assen sluiten een bijdrage aan of verantwoordelijkheid voor de exploitatie uit.

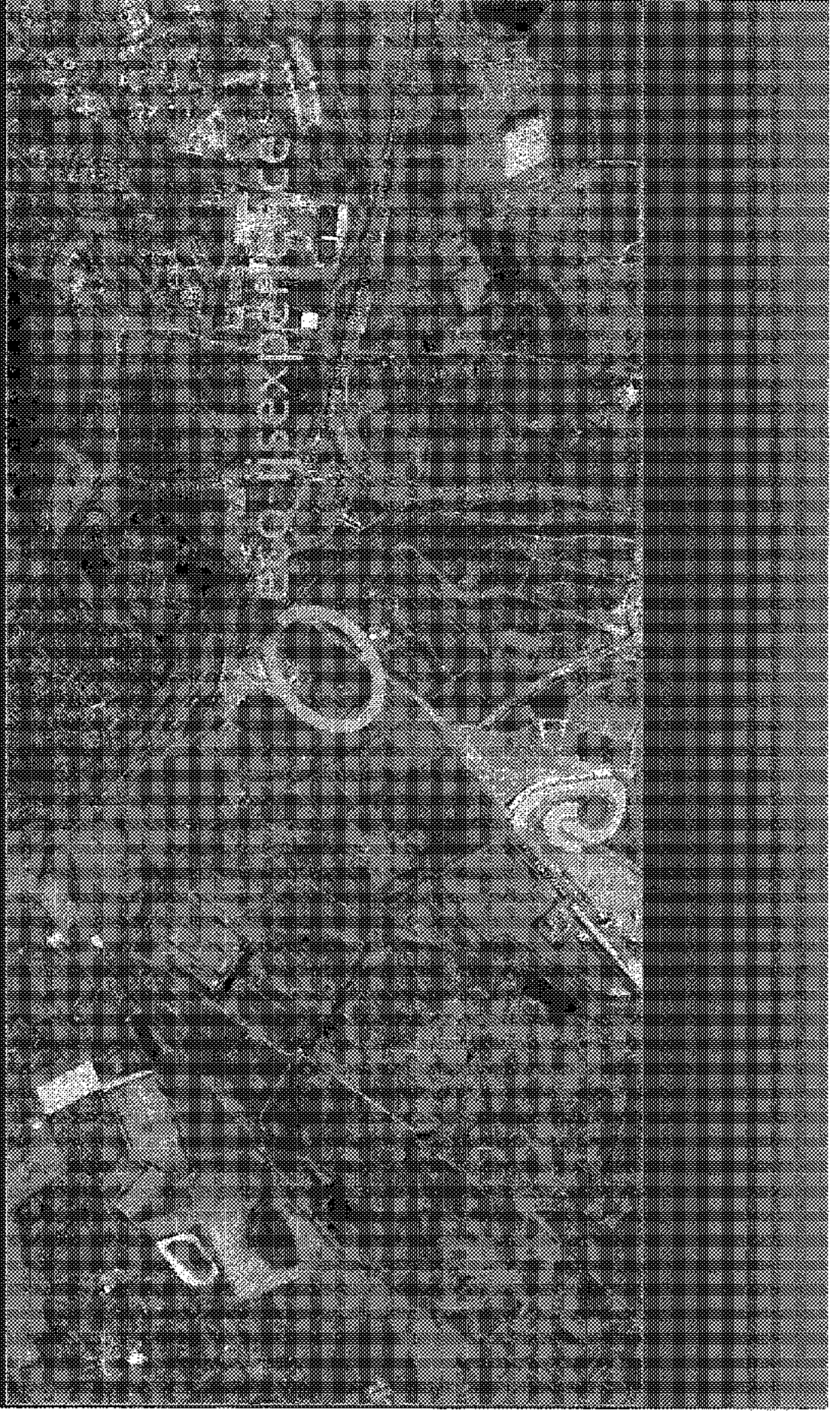
Meerdere partijen aangesloten

- Private investering
- Duurzame exploitatie zonder overheidsbemoediging
- Bij de exploitatie gaat het om bezoekers-
aantallen het hele jaar
- Private investeerders zien een investering in
een ijsbaan zitten als het een dagattractie
kan worden die het hele jaar open is.

Dagattractie rond de ijsbaan

- Breder publiek dan alleen de schaatssporters
- Meer dan alleen een ijsbaan
- Duurzaamheid niet alleen in techniek, maar ook als thema voor dagattractie
- Exposure, Education, Entertainment en Experience.
- Vergelijk: Nemo, Corpus, Natruralis, Wildlands

Locatie

Waarom hier

- Bereikbaarheid
- Nabijheid van de stad Assen
- Naamsbekendheid TT-circuit
- Ontsluiting is voorhanden
- Past in ontwikkelingsvisie van dit gebied

Ontwikkelingsvisie

- Bijdrage aan verblijfsrecreatie en toerisme
- Aansluiten bij en verbinden met andere initiatieven
- Katalysator voor andere initiatieven rond het TT-circuit

Betekenis voor Assen/Drenthe

- Versterking aantrekkelijkheid en Exposure
- Werkgelegenheid
- Bijdrage aan sport en jeugd
- Bijdrage aan duurzaamheid en educatie
- Aanleiding tot langer verblijf in de regio

Stand van zaken

- Initiatiefnemers hebben hun plan gepresenteerd aan Colleges Assen en Drenthe
- College van Assen staat positief tegenover dit initiatief
- Initiatiefnemers werken plan verder uit in een stabiel businessmodel
- Initiatiefnemers verbinden investeerders en exploitanten

Vragen? Suggesties?

IJSBAAN ASSEN

Plan van Aanpak

CONCEPT 1

4 januari 2016

Financiering

107

←

***Statenstuk* 2017-801**

Provinciale bijdrage voor de realisatie van een bovenregionale kunstijsvoorziening in Drenthe

Voorgestelde behandeling:

- Statencommissie Financiën, Cultuur, Bestuur en Economie op 28 juni 2017
- Provinciale Staten op 12 juli 2017
- fatale beslisdatum: niet van toepassing

Behandeld door _____, telefoonnummer (_____) _____ e-mail _____
Portefeuillehouder: de heer H.G. Jumelet

Inleiding

a. Algemeen

In de Nota van aanbieding van de Voorjaarsnota 2016 is een mogelijke investeringsondersteuning voor een bovenregionale sportvoorziening (ijsbaan) opgenomen als een van de projecten in het kader van de Investeringsagenda.

Met het stellen van een deadline voor het indienen van de subsidieaanvragen in oktober 2016 is er flinke voortgang gekomen in de doorontwikkeling van de ijsbaanplannen in Hoogeveen en Assen. De businesscases als onderdeel van de aanvragen die voor 1 januari 2017 door Koenen Bouw en Stichting Kunstijsbaan Hoogeveen en omgeving zijn ingediend, zijn in maart 2017 door ons college, mede op basis van een onafhankelijke second opinion, als 'niet robuust genoeg' beoordeeld. Daarmee zijn de twee subsidieaanvragen afgewezen.

Perspectief blijven bieden

Omdat wij perspectief wilden houden op de realisatie van een bovenregionale kunstijsvoorziening in Drenthe, hebben wij vervolgens de desbetreffende gemeenten de gelegenheid gegeven de plannen verder te ontwikkelen en de benoemde risico's weg te nemen of ervoor garant te staan. Deze garantie moest bekrachtigd zijn in een openbaar raadsbesluit. Dit hebben wij in ons besluit van 28 maart 2017 als volgt verwoord:

"Wij zijn voornemens om de eerder genoemde bijdrage voor een van de gemeenten in 2017 beschikbaar te houden, onder de voorwaarden dat:

- A. er sprake is van een sluitende businesscase op grond waarvan de desbetreffende gemeente de realisatie en dekking van de investering, die zicht geeft op een duurzame exploitatie van een bovenregionale kunstijsvoorziening, garandeert en*
 - B. deze garanties bekrachtigd zijn in een gemeenteraadsbesluit.*
- Aanvragen worden op volgorde van binnenkomst behandeld."*

Met onze brief van 13 april 2017, kenmerk 15/3.1/2017001134, hebben wij de besluitvormingsprocedure voor het beschikbaar stellen van een provinciale bijdrage voor een bovenregionale kunstijsvoorziening uiteengezet. De nieuwe aanvraag van de gemeente Hoogeveen is op 4 april 2017 in behandeling genomen conform de beschreven procedure.

De gemeente Assen heeft ons op 12 juni 2017 een brief gestuurd, waarin zij verwijst naar de brief van 11 mei 2017 met daarin:

1. het verzoek tot heroverweging van de subsidieafwijzing van Koenen Bouw BV inzake IceWorld Drenthe en
2. een verzoek om de beschikbare bijdrage van € 5 miljoen voor de bovenregionale sportvoorziening toe te kennen aan de Asser plannen.

Op de brief van 11 mei hebben wij op 1 juni 2017 geantwoord en u hebt hiervan een afschrift ontvangen met het kenmerk 22/3.2/2017001578.

De gevraagde heroverweging in de brieven van 11 mei en 12 juni 2017 loopt via de reguliere bezwaarprocedure van de Commissie rechtsbescherming.

Er zijn geen nieuwe ter zake doende feiten en omstandigheden aangeleverd door de gemeente Assen. Een en ander leidt dan ook niet tot een ander besluit over dit verzoek van de gemeente Assen van 11 mei 2017, dan het op 28 maart 2017 door ons college genomen besluit over de afwijzing van de subsidieaanvraag van Koenen Bouw BV.

b. Europese aspecten

De gemeente is verantwoordelijk voor de toetsing op onder andere staatssteun. In onze voorwaarden nemen wij op dat de provinciale middelen beschikbaar gesteld worden wanneer de financiering van de kunstijsvoorziening strookt met de toepasselijke staatssteunregels.

c. Economie/werkgelegenheid*Exploitatiefase*

Personeel in vaste bezetting circa 10 fte, daarbij 10 fte op losse contracten ten behoeve van horeca, winkel, et cetera. In totaal is er werkgelegenheid voor 40 mensen bij de kunstijfsbaan als schaatstrainers en dergelijke ook worden meegerekend. Daarnaast is er sprake van indirecte werkgelegenheid (leveranties, accountant, onderhoud) van circa 10 fte.

Realisatiefase

De bouw van het geheel zorgt voor tijdelijke werkgelegenheid. Ervaring van andere vergelijkbare projecten leert dat per € 100.000,- aan bouwkosten er één jaar werkgelegenheid is. Dus bij bouwkosten van € 12 miljoen + € 3 miljoen infrastructuur = € 15 miljoen levert dit 150 mensjaar werk (bron: gemeente Hogeveen).

d. Participatie

- Gemeente Hogeveen: aanvrager, eindverantwoordelijk voor de realisatie/bouw en de exploitatie.
- KNSB als belangenbehartiger voor de schaatssport.
- Gemeente Assen als ondersteuner voor de realisatie van het initiatief ICE World.

e. Bezwaar

Wij hebben u bij brief van 1 juni 2017 geïnformeerd over onze reactie op de brief van de gemeente Assen van 11 mei 2017. De gemeente Assen als derde-belanghebbende en ook Koenen Bouw hebben een bezwaarschrift ingediend tegen de subsidieafwijzing van de aanvraag van Koenen Bouw van 28 december 2016. Dit wordt conform de gebruikelijke bezwaarprocedure behandeld.

Advies

1. Een eenmalige investeringsondersteuning te verstrekken van maximaal € 5 miljoen uit de Reserve Investeringsagenda voor de realisatie van een bovenregionale kunstijsvoorziening in Drenthe, opdat Gedeputeerde Staten een beschikking aan de gemeente Hogeveen kunnen afgeven onder de voorwaarden dat:
 - a. de bovenregionale kunstijsvoorziening vóór 31 december 2019 gerealiseerd is en in gebruik genomen;
 - b. de gemeente ervoor zorgt dat de aanleg en exploitatie strookt met de geldende wet- en regelgeving (onder andere Europese regels ten aanzien van staatssteun en de fiscale invulling ten aanzien van de btw);
 - c. de provinciale bijdrage voor de bovenregionale kunstijsvoorziening zich beperkt tot de investeringsondersteuning van maximaal € 5 miljoen zonder btw-component.

Doelstelling uit de begroting

7.3 Dynamisch Drenthe: sport

Argumenten

1.1. *Het voorstel past in de Investeringsagenda.*

- Duurzaamheid: het betreft een energieneutraal concept met innovatieve toepassingen en er wordt gestreefd naar een BREEAM-certificering. Dat is het instrument om integraal de duurzaamheid van nieuwe gebouwen, bestaande gebouwen, gebieden en sloopprojecten te meten en te beoordelen.
- Werkgelegenheid: er worden zowel in de realisatie-, als de exploitatiefase directe en indirecte arbeidsplaatsen gecreëerd. In de inleiding is dit reeds verwoord.
- Sociale cohesie: sport en dus ook schaatsen verbindt; schaatsverenigingen en individuele schaatsers kunnen in Drenthe weer volop schaatsen in een kunstijsvoorziening van deze tijd. Verenigingen hebben kans oud-leden weer aan te trekken en nieuwe leden te werven.
- Zichtbaarheid inwoners: met de realisatie van deze bovenregionale kunstijsvoorziening in Hoogeveen wordt een schaatsvoorziening voor inwoners in en buiten Drenthe gecreëerd.

1.2. *De gemeente Hoogeveen voldoet met haar garantstelling aan de gestelde voorwaarden.*

Er is sprake van een sluitende businesscase op grond waarvan de gemeente Hoogeveen de realisatie en dekking van de investering, die zicht geeft op een duurzame exploitatie van een bovenregionale kunstijsvoorziening, garandeert. Deze garanties zijn bekrachtigd in een gemeenteraadsbesluit. Door de voorwaarde te stellen dat de voorziening ook in gebruik moet worden genomen, ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeente en draagt zij met deze voorwaarde het risico.

1.3. *Door de bijdrage onder voorwaarden toe te kennen verwachten wij dat de provinciale middelen doelmatig en rechtmatig besteed worden.*

Nadat een provinciale bijdrage is toegekend vindt uiteraard verfijning van het plan plaats in de realisatiefase. Dit kan invloed hebben op de businesscase en de exploitatie. Door de afgegeven garantstelling door de gemeente ligt het risico hiervoor bij de gemeente. Door het stellen van voorwaarden ligt de verantwoordelijkheid voor de realisatie en het opvangen van eventuele afwijkingen bij de gemeente.

1.4. *Eventuele risico's ten aanzien van bouw, realisatie en exploitatie worden met het stellen van deze voorwaarden bij de gemeente gelaten.*

Aspecten zoals staatssteun en fiscaliteit worden na de toekenning van provinciale middelen door de gemeente nader uitgewerkt. Wij gaan er hierbij van uit dat dit binnen de gestelde wet- en regelgeving plaatsvindt. De bevoorschotting van de provinciale bijdrage vindt plaats conform artikel 2.9, lid 4, van de Algemene subsidieverordening (ASV) 2017, wanneer er voldaan is aan de gestelde voorwaarden. De gestelde termijn van realisatie voor 31 december 2019 sluit aan bij de door de gemeente Hoogeveen ingediende plannen. Zij streven ernaar dat in het schaatsseizoen 2019-2020 geschaatst kan worden.

- 1.5. *Met het toekennen van een provinciale bijdrage van maximaal € 5 miljoen aan de gemeente Hoogeveen is er zicht op de realisatie van een bovenregionale kunstijsvoorziening in Drenthe. Conform de boodschap in de Nota van aanbidding bij de Begroting 2017 hebben wij aangegeven dat wij bereid zijn u een voorstel te doen om een regionale sportvoorziening (een ijsbaan) het laatste steuntje in de rug te bieden via een eenmalige investeringsondersteuning van maximaal € 5 miljoen.*
- 1.6. *De beoogde bijdrage is opgenomen in de Investeringsagenda. Bij de Nota van aanbidding 2016 en de Voorjaarnota 2017 is een bijdrage van maximaal € 5 miljoen voor een bovenregionale kunstijsvoorziening opgenomen. Na vaststelling van dit besluit zal de provinciale begroting hierop aangepast worden.*

Tijdsplanning

Realisatie en ingebruikname is volgens de planning van de gemeente Hoogeveen voorzien in het schaatsseizoen 2019-2020.

Financiën

In de Voorjaarsnota 2017 is aangegeven dat binnen de Reserve Investeringsagenda voor een bovenregionale sportvoorziening (ijsbaan) een bedrag van € 5 miljoen is opgenomen. Wanneer uw Staten besluiten de bijdrage toe te kennen zal het budget in de eerstvolgende begrotingswijziging worden opgenomen vanuit de reserve.

Monitoring en evaluatie

Vindt plaats via de reguliere planning&controicyclus en rapportages in het kader van de Investeringsagenda.

Communicatie

De pers wordt geïnformeerd met een persbericht en een persbriefing. De gemeenten Assen en Hoogeveen en de KNSB zijn specifiek op de hoogte gebracht door middel van een afschrift van dit statenstuk.

Bijlagen

1. Raadsvoorstel gemeente Hoogeveen
2. Bijlage bij Raadsvoorstel: businessplan 2.0 (inclusief bijlagen)
3. Bijlage bij Raadsvoorstel: 'juridisch advies staatssteun' (versie 1 juli 2016)

Ter inzage in kamer C0.39

Niet van toepassing.

Assen, 13 juni 2017

Kenmerk: 24/3.1/2017001617

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

J.J. van Aartsen, voorzitter

mevrouw mr. A.M. van Schreven, secretaris

Provinciale Staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van Drenthe van 13 juni 2017, kenmerk 24/3.1/2017001617;

BESLUITEN:

een eenmalige investeringsondersteuning te verstrekken van maximaal € 5 miljoen uit de Reserve Investeringsagenda voor de realisatie van een bovenregionale kunstijsvoorziening in Drenthe, opdat Gedeputeerde Staten een beschikking aan de gemeente Hoogeveen kunnen afgeven onder de voorwaarden dat:

- a. de bovenregionale kunstijsvoorziening vóór 31 december 2019 gerealiseerd is en in gebruik genomen;
- b. de gemeente ervoor zorgt dat de aanleg en exploitatie strookt met de geldende wet- en regelgeving (onder andere Europese regels ten aanzien van staatssteun en de fiscale invulling ten aanzien van de btw);
- c. de provinciale bijdrage voor de bovenregionale kunstijsvoorziening zich beperkt tot de investeringsondersteuning van maximaal € 5 miljoen zonder btw-component.

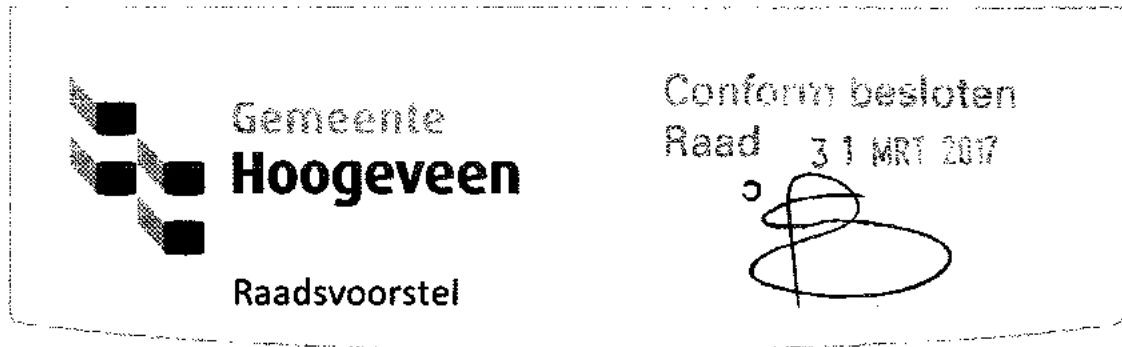
Assen, 12 juli 2017

Provinciale Staten voornoemd,

, griffier

, voorzitter

wa/coil.

Datum raadsavond 31 maart 2017
Programma Krachtige wijken & dorpen
Onderwerp Kunstijsbaan Hoogeveen

Samenvatting

De stichting kunstijsbaan Hoogeveen heeft het businessplan voor de kunstijsbaan in Hoogeveen verder uitgewerkt. In de ontwikkeling is gebleken dat de financiering voor de realisatie van de kunstijsbaan Hoogeveen sluitend is met de volgende investeringen van partijen. De totale financiering van de realisatie van € 18,860 miljoen bestaat uit:

• Gemeente Hoogeveen	€ 4.150.000
• Provincie	€ 5.000.000
• RENDO & WMD (energieconcept)	€ 1.200.000
• Obligatiefonds Hoogeveen	€ 4.510.000
• Projectontwikkelaars (reciprociteit)	€ 4.000.000

De businesscase toont daarbij aan dat er een sluitende en solide exploitatie is. Inhoudelijk gezien sluit de ontwikkeling volledig aan bij de ontwikkelingen van het Bentinckspark als belangrijke regionale campus voor sport en onderwijs met kwalitatief goede bovenregionale voorzieningen.

Om het voorbereidingstraject van de realisatie te kunnen starten is de provinciale subsidie vereist. Als voorwaarde voor de provinciale subsidie is gesteld dat er door de gemeente een garantie wordt gegeven op de realisatie en een garantie op de vereiste investeringen om de kunstijsbaan te realiseren. Hierbij is ook gesteld dat dit besluit in een openbare raadsvergadering genomen moet worden. De volgende bijdragen wordt daarom van de gemeente gevraagd:

- Een investeringsbijdrage van € 1 mln.
- € 2 mln. aan infrastructurele maatregelen te realiseren
- De planschade van € 150.000 te bekostigen
- Voor 3 jaar een opstartsubsidie te verstrekken van € 45.000 per jaar
- Garant te staan voor een obligatiefonds van € 4,51 mln.
- Garant te staan voor de investeringen door de projectontwikkelaar en RENDO/WMD ter hoogte van € 5,2 mln.

Voorgesteld Besluit

1. Garant te staan voor de financiering voor de realisatie van de kunstijsbaan ter hoogte van € 9.710.000.
2. Voor de realisatie van de kunstijsbaan in Hoogeveen de volgende bijdragen beschikbaar te stellen en deze investeringen op te nemen in de investeringsbegroting 2018-2021:
 - a) een eenmalige investering bij te dragen van maximaal € 1 miljoen;

- b) de benodigde gemeentegrond kosteloos beschikbaar te stellen en de vereiste infrastructurele aanpassingen te realiseren;
- c) de kosten ter hoogte van € 150.000 voor planschade te financieren;
- d) zo nodig een opstartsubsidie te verstrekken als bijdrage in de exploitatie. Dit voor maximaal 3 jaar, ter hoogte van maximaal € 45.000 euro per jaar.

Context

In november 2015 is het businessplan voor de kunstijsbaan aangeboden aan de gemeente en provincie Drenthe. De conclusie die toen is getrokken door zowel de gemeente als de provincie is dat het plan op onderdelen onvolledig was en onvoldoende zekerheden biedt. Op basis daarvan is de stichting kunstijsbaan gestart met de 2^e fase voor de verdere ontwikkeling van het plan.

Voor de doorontwikkeling van het plan is door zowel de gemeente als provincie een aantal opgaven geformuleerd. Dit om het plan voldragen en geschikt te maken voor de haalbaarheid en om daarover als publieke partijen een besluit te kunnen nemen. Deze opgaven zijn:

- Maximale investeringsbijdrage van de provincie Drenthe van € 5 mln.
- Een duurzame exploitatie met specifieke aandacht voor de bezoekersaantallen en zomerprogrammering.
- Financiële zekerheid van geldverstrekkers (banken, andere overheden, crowdfunding etc.).

Vervolgens heeft de gemeente op diverse onderdelen ondersteuning geboden en deelprojecten uitgewerkt, het betreft hier:

- Stedenbouwkundige inpassing & ontwerp;
- Opstart vergunningetraject + onderzoeken;
- Marktonderzoek bezoekersaantallen;
- Externe analyse op definitief businessplan.
- Ondersteuning leveren bij het opstellen van het definitieve businessplan;
- Netwerk in Hogeveen mobiliseren om ontwikkeling kunstijsbaan in Hogeveen te steunen.

Dit traject heeft geresulteerd in een aangescherpt businessplan waarvan de exploitatie volledig sluit en waarin diverse onderzoeken en marktpartijen hebben bevestigd dat de businesscase goed is onderbouwd, haalbaar en realistisch is.

In het traject is er vervolgens met diverse partijen gekeken of de realisatie en financiering van de kunstijsbaan in Hogeveen mogelijk gemaakt kan worden. Dit heeft geresulteerd in een integraal dekkingsplan waarin met diverse partijen wordt samengewerkt. De totale financiering van de realisatie van € 18,860 miljoen bestaat uit:

• Gemeente Hogeveen	€ 4.150.000
• Provincie	€ 5.000.000
• RENDO & WMD (energieconcept)	€ 1.200.000
• Obligatiefonds Hogeveen	€ 4.510.000
• Projectontwikkelaars (reciprociteit)	€ 4.000.000

Om de kunstijsbaan te kunnen realiseren is de provinciale subsidie van € 5 mln. een vereiste. Wanneer deze bijdrage zeker is gesteld kan de kunstijsbaan worden gerealiseerd. De provincie vraagt voldoende garanties dat de kunstijsbaan daadwerkelijk gerealiseerd kan worden en dat de investeringen zeker zijn gesteld. Om voldoende zekerheid te kunnen garanderen zal de gemeente Hogeveen garant moeten staan voor dat de benodigde investeringsbijdragen ook beschikbaar gesteld worden. Een vereiste is hiervoor is dat het vereiste raadsbesluit hierover in een openbare vergadering wordt genomen.

Probleemstelling

Een kunstijsbaan is niet te realiseren zonder financiële steun van gemeenten en provincie. Via banken kan onvoldoende financiering worden verkregen en zorgen de lasten van een financiering via banken voor een negatief exploitatieresultaat.

Om het plan van de stichting kunstijsbaan Hoogeveen e.o. voor de kunstijsbaan in Hoogeveen te kunnen realiseren is financiële ondersteuning van de gemeente op diverse onderdelen een vereiste.

Beoogd resultaat

Een grote dagattractie in Hoogeveen in de vorm van een kunstijsbaan. Een kunstijsbaan trekt jaarlijks minimaal 160.000 bezoekers per jaar. Een kunstijsbaan draagt bij aan de mogelijkheden voor inwoners om te kunnen sporten en bewegen. Daarnaast past de kunstijsbaan volledig in de gebiedsontwikkeling van het Bentinckspark. Het Bentinckspark is een belangrijke regionale voorziening op het gebied van sport, onderwijs, evenementen en recreatie. Met de realisatie van een kunstijsbaan worden deze doelen nog meer versterkt en draagt een kunstijsbaan ook bij aan de economische ontwikkeling van Hoogeveen, ten aanzien van werkgelegenheid en bedrijven.

Oplossing en argumentatie

Met de voorgestelde gemeentelijke bijdragen als genoemd bij het voorgestelde besluit sluit het businessplan van de kunstijsbaan Hoogeveen. Hierbij rekening houdend met een bijdrage van de provincie Drenthe van € 5 mln.

Alternatieven

Een bancaire lening wordt niet verkregen en levert een negatief exploitatieresultaat op.

Fase van besluitvorming en verantwoordelijkheid en bevoegdheid van de raad

De voorgestelde financiële bijdragen zijn niet opgenomen in de huidige begroting van de gemeente. De bevoegdheid hiervoor ligt bij de gemeenteraad en dergelijke keuzes worden normaal gesproken bij de programmabegroting genomen en vastgesteld. Het plan voor de kunstijsbaan in Hoogeveen is nu gereed en vanwege het belang voor de continuïteit van schaatsen in Drenthe is het nodig om zo spoedig mogelijk te starten met de realisatie van een nieuwe kunstijsbaan. Daarom wordt de gemeenteraad voorgesteld om nu een besluit te nemen over de financiering van de kunstijsbaan. Bij het vervolg moeten de voorwaarden en condities nog nader uitgewerkt worden waarover de gemeenteraad nog zal moeten besluiten.

Fatale termijnen en tijdpad

De provincie Drenthe heeft 2017 als ultimatum gesteld voor het indienen van een voldragen plan voor een kunstijsbaan in Drenthe. Hoe eerder het plan wordt ingediend, dat voldoet aan de voorwaarden, hoe groter de kans is op de provinciale subsidie van € 5 mln. en daarmee de realisatie van de kunstijsbaan in Hoogeveen.

Financiële gevolgen

De gemeentelijke bijdragen zijn niet opgenomen in de begroting. De financiële consequenties en risico's van de verschillende opties zijn als volgt:

De jaarlijkse lasten zijn:

	2018	2019	2020	2021
Investeringsbijdrage gemeente € 1 miljoen				
- kapitaallasten	75.000	75.000	75.000	75.000
Infrastructuur € 2 miljoen				
- kapitaallasten	150.000	150.000	150.000	150.000

Opstartsubsidie	45.000	45.000	45.000	
Planschade	150.000			
	420.000	270.000	270.000	225.000

Daarnaast zal de gemeente garant staan voor € 9.710.000 aan investeringen. Deze investeringen worden bijgedragen door derden maar wanneer deze bijdrage niet komt dan zal de gemeente deze bijdragen beschikbaar stellen. Op het moment dat hiervan sprake is worden deze bijdragen ten laste gebracht van de algemene reserve.

Juridische effecten

Staatssteun

Als de nieuwe kunstijsbaan in Hogeveen uitsluitend gebruikt wordt voor schaatsen en of ander breedtesportactiviteiten, lijkt er, geen sprake te zijn van ongeoorloofde staatssteun. Het is nu nog niet duidelijk of de kunstijsbaan gebruikt wordt voor concerten, evenementen, beurzen etc. Mocht dit wel zo zijn dan kan er wel sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun. Wanneer de kunstijsbaan definitief in Hogeveen wordt gevestigd dan moet het onderwerp staatssteun nog definitief worden uitgewerkt, het inhoudelijk programma van de voorziening is hier van invloed op.

Participatie en communicatie

Het plan is tot stand gekomen in samenwerking met de stichting kunstijsbaan Hogeveen, ambassadeurs uit Hogeveen, diverse bedrijven (o.a. Rendo & WMD), diverse schaatssportverenigingen uit Hogeveen en de regio en diverse overige partijen.

In de uitwerking van het plan is er ook een marktonderzoek gedaan over de attitude en de intentie om te gaan schaatsen in Hogeveen. Dit onderzoek is uitgevoerd onder 11 gemeenten uit de regio inclusief Hogeveen zelf. Uit dit onderzoek komt een positief beeld over de kunstijsbaan in Hogeveen en kan geconcludeerd worden dat het draagvlak goed is.

Het besluit zal bij aanbidding aan de provincie Drenthe ook middels een persbericht openbaar worden gemaakt.

Monitoring en evaluatie

Er is een gemeentelijke procesbegeleider gekoppeld aan de stichting om het proces te ondersteunen en te monitoren. Daarnaast is er een stuurgroep en een ambtelijke projectgroep geformeerd. In de stuurgroep wordt de voortgang van het project bewaakt.

Bijlagen

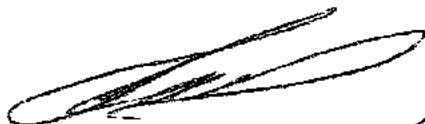
- Businessplan 2.0 financiering kunstijsbaan Hogeveen
- Brief provincie Drenthe kunstijsbaan – 30 maart 2017
- Juridisch advies (staatssteun) kunstijsbaan Hogeveen

Hoogeveen,

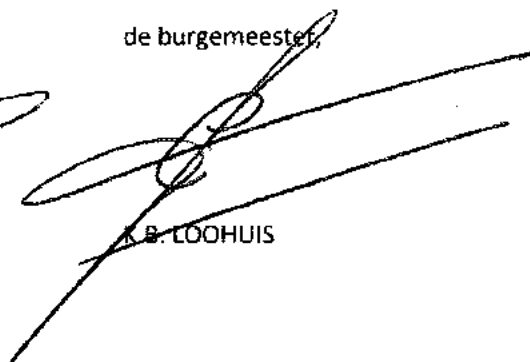
Burgemeester en Wethouders van Hoogeveen,

de secretaris,

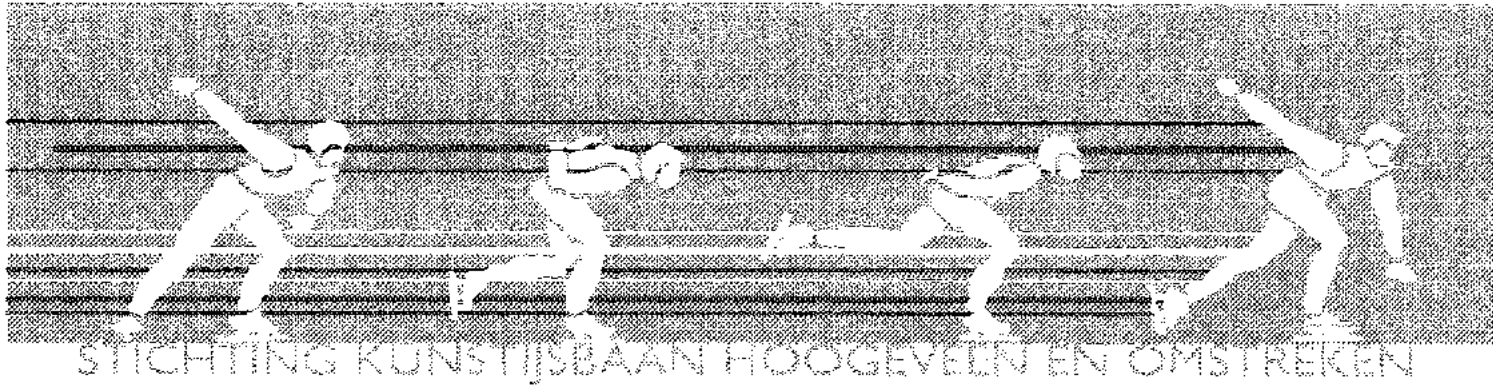
de burgemeester,

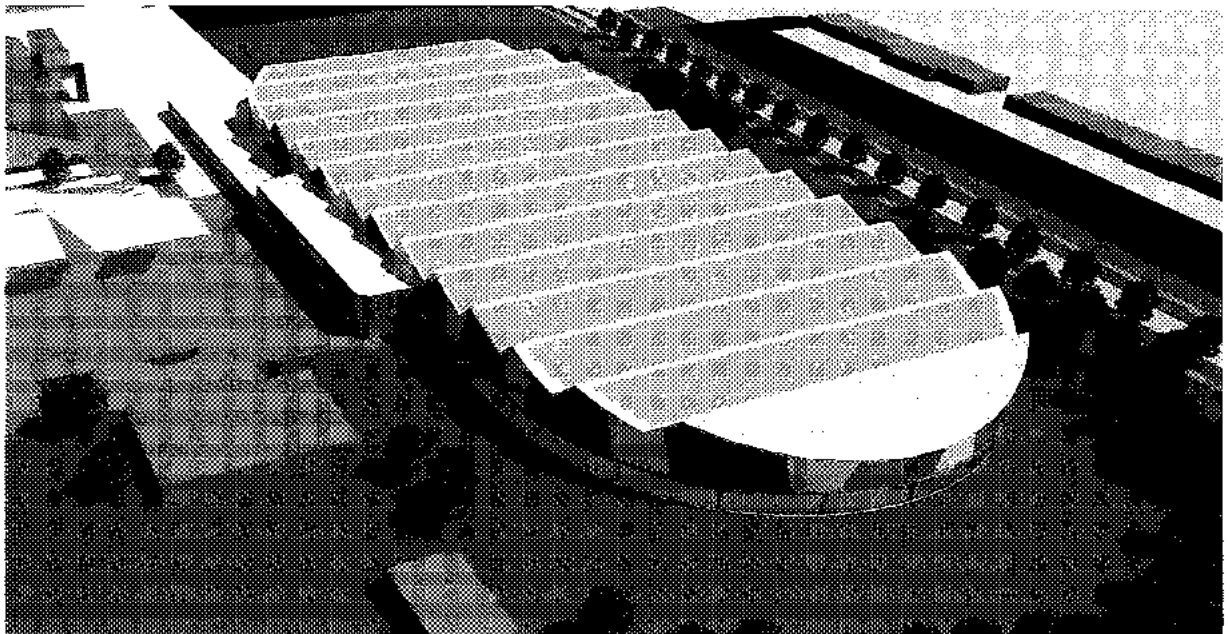
T.N. KRAMER

A.B. LOOHUIS

Businessplan 2.0 Kunstijsbaan Hoogeveen

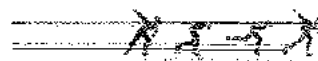

Datum: maart 2017

Stichting Kunstijsbaan Hoogeveen e.o.

Email: info@kunstijsbaanhoogeveen.nl

Internet: www.kunstijsbaanhoogeveen.nl

Inhoud

1. Samenvatting	5
1.1 Management samenvatting	5
1.2 Waarom Hoogeveen	6
1.3 Leeswijzer	8
2. Aanleiding	9
3. Historie schaatsen Hoogeveen	11
4. De kunstijsbaan Hoogeveen	13
4.1 Uitgangspunten	13
4.2 Locatie Hoogeveen	15
4.3 Locatie Bentinckspark	15
4.4 Parkeerplan & bereikbaarheid	17
4.5 Wat komt er?	19
5. IJskoncept	25
5.1 Algemeen	25
5.2 Gebruik	25
5.3 IJperiode	27
5.4 Regionale en nationale wedstrijden	27
5.5 Marketing & PR	27
6. Energie & installatieconcept	29
6.1 Een uniek energieconcept	29
6.2 Samenwerkingsverband	29
6.3 Energievoorziening	29
6.4 Drie energieconcepten	29
6.5 Benutting restwarmte	30
6.6 Het uiteindelijke energieconcept; WKK bij het zwembad	32
7. Duurzaamheid	33
7.1 BREEAM	33
7.2 Subsidies	33
8. Organisatie	35
8.1 Uitgangspunten	35
8.2 Contractvorm realisatie	35
8.3 Visie op het beheer en de exploitatie	36
9. Marktonderzoek	39
9.1 Verzorgingsgebied	39
9.2 Bezoekersraming	40
9.3 Schaatspotentie Hoogeveen e.o.	41
10. De businesscase in cijfers	43
10.1 Investerings	43
10.2 Dekking investeringen en financiering	44
10.3 Exploitatie stichting Kunstijsbaan Hoogeveen e.o.	46
10.4 Exploitatie b.v.	47
10.5 Indoor adventure center	49
11. Risico's & garanties	51
11.1 Risico's bij de realisatie	51
11.2 Exploitatie risico's	52
12. Planning	53
13. Overig	55
13.1 Steunverklaringen	55
Bijlagen	57

1. Samenvatting

De kunstijsbaan in Hoogeveen in kort bestek:

1. Hoogeveen is de beste plek in Drenthe voor het huisvesten van een kunstijsbaan. Door vrijwel gelijke afstand naar omringende kunstijsbanen worden hier de meeste bezoekers getrokken: gemiddeld 177.500 per jaar!
2. Het Bentinckspark is dé plek in Hoogeveen. Het topsportpark heeft al een state-of-the-art atletiekbaan, voetbalvelden, sporthallencomplex, wiel-skeelerbaan, hockey- en korfbalvelden etc. In combinatie met de huisvesting van het voortgezet onderwijs ligt hier modernste sportpark van het noorden. Een nieuwe en moderne kunstijsbaan past daarbij volledig in het Papendal van het noorden.
3. Het is de eerste energie- en CO2-neutrale ijsshal in Nederland en waarschijnlijk ter wereld! Dat komt doordat de 'motor' op groengas van Attero draait en is de *BREEAM-gecertificeerde ijsbaan*.
4. Het hele Bentinckspark profiteert, want de ijsbaan-centrale produceert warm water voor het zwembad, en restwarmte wordt via een (bestaand) warmtenet geleverd aan sportgebouwen, zorginstelling en een school.
5. Het plan heeft een solide fundament, door samenwerking met, dan wel deelname aan het project van WMD/E-Qua, Rendo en Alescon.
6. Het draagvlak in Hoogeveen en de regio is enorm; er zijn reeds meer dan 5000 steunbetuigingen van particulieren en diversen (grote) bedrijven en instellingen hebben zich gemeld als ondersteuner.
7. Politiek staat men pal achter de ijsbaan; zowel de gemeenteraden van Hoogeveen als De Wolden hebben unaniem hun colleges van B en W opdracht gegeven "al het mogelijke" te ondernemen om de ijsbaan te realiseren. De gemeente Hoogeveen draagt voor € 4,15 mln. bij in de ontwikkeling en staat voor nog eens € 9,7 mln. financiering garant, in totaal dus € 13,85 mln.
8. Financieel is het exploitatieplan buitengewoon solide. Van de geprognosticeerde 200.000 bezoekers zijn er voor een kostendekkende exploitatie ca. 149.000 nodig - een 'reserve' dus van 25%. Het Mulier Instituut heeft de bezoekersaantallen onderzocht en dit onderzoek bevestigt dat dit een zeer reëel uitgangspunt is.
9. De compacte hal met 400 m-baan en 30 * 60 m-ijs hockey/shorttrack-piste op het middenterrein vergt een investering van € 15,7 mln., exclusief € 3,15 mln. infrastructuur en grond van de gemeente.

1.1 Management samenvatting

Actualisatie businessplan december 2016

Dit businessplan is de concretere uitwerking van het plan zoals dat in november van 2015 is gepresenteerd. Het businessplan is geactualiseerd op de volgende onderwerpen:

- Het ontwerp voor de stedenbouwkundige inpassing in het Bentinckspark door MTD Landschapsarchitecten;
- Onderzoek naar de bezoekersaantallen en schaatspotentie in Hoogeveen e.o. door het Mulier instituut;
- Een uitgewerkt zomerprogramma; het indoor adventure center door M2Leisure;
- Een concretere uitwerking van het energieconcept in samenwerking met de RENDO & WMD;
- Een second opinion naar de financiële opzet en haalbaarheid door FAKTON consultancy;
- Een advies naar de fiscale aspecten door DHK tax & legal

Actualisatie maart 2017

- Financiering garantstelling gemeente Hoogeveen € 9,7 mln.
- Samenwerking projectontwikkelaar & verdere samenwerking RENDO & WMD

Aanleiding en ambitie

Er is al jarenlang een gekoesterde wens van 'Hoogeveen' om een kunstijsbaan te huisvesten. Meer dan tien jaar geleden werden de eerst concrete stappen gezet door een handvol schaatsenthousiastelingen uit de regio, met coryfeeën Jan Bols en Piet Kleine als boegbeeld. Omdat de baan in Assen gesloten zou worden - de binnenbaan was toen al weg, achtte men een plek in Hoogeveen ideaal voor een nieuwe, moderne ijsshal.

De bestaande ijsbaan in Assen bleef echter open, en het was duidelijk dat een ijsbaan die financieel op eigen benen kon staan niet de concurrentie van een tweede ijsbaan in dezelfde provincie aan zou kunnen.

Toen bekend werd dat de huidige Bonte Wever-ijsbaan (voorheen De Smelt) na schaatsseizoen 2015/16 definitief zou sluiten, hebben de Hoogeveense initiatiefnemers hun plan geactualiseerd en naar de laatste stand van techniek en de modernste inzichten verduurzaamd. Anno nú ligt er een plan met een sobere maar mooie, doelmatige ijsshal, geïntegreerd in een van de mooiste sportparken van Noord-Nederland en geheel toekomstbestendig; het is de eerste energie- en CO₂-neutrale ijsbaan van Drenthe, van Nederland en zelfs ter wereld!

Uniek duurzaam concept

De formule die tot dit concept heeft geleid is "samenwerking + verbinding". Met uiteenlopende partners is een concept ontwikkeld dat geheel ingebed is in het sportpark Bentinckspark. Door de koppeling met een aantal energiegebruikers in het park, scholen, een verzorgingshuis, diverse sportkantines en het zwembad, is een uniek energienetwerk gecreëerd. Gestookt op groen gas en is het geheel energie- en CO₂-neutraal. Bovendien wordt *en passant* ook nog de energievoorziening van het zwembad en de andere genoemde gebouwen "groener en duurzamer". Dat alles is mogelijk dankzij samenwerking met WMD/E-Qua en Rendo.

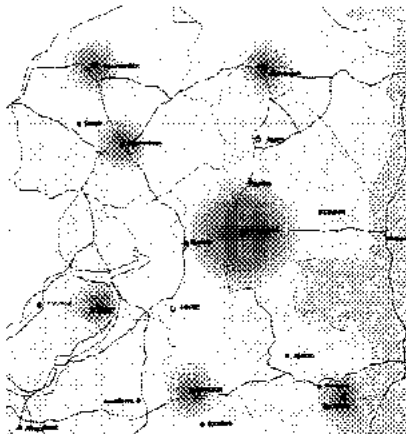
Optimale ligging en dekkende exploitatie

Maar duurzaamheid gaat verder, daarbij hoort ook een robuuste exploitatie. De vooruitzichten op een duurzaam gezonde exploitatie liggen besloten in het 'zuinige' energieconcept, de ongekende sportfaciliteiten van het Bentinckspark, de mogelijkheden voor het zomerprogramma en de deelname van de gemeenten Hoogeveen en De Wolden in de ijsbaan. Die behandelen de ijsbaan namelijk als een van de sportvoorzieningen waarvoor de gemeente een zorgplicht heeft; de schaatsport wordt duurzaam verankerd in het gemeentelijk sportbeleid.

Wat ten aanzien van de financiering wordt benadrukt is dat de zorgvuldige exploitatie sluitend is met het aantal schaatsbezoeken van 163.000 per jaar. Door het Mulier Instituut is er zorgvuldig onderzoek gedaan naar de bezoekersaantallen, de schaatspotentie in Hoogeveen e.o. en de kengetallen van kunstijsbanen in Nederland afgezet tegen Hoogeveen. Mulier Instituut concludeert dat een bezoekersaantal van 177.500 per jaar realistisch is en daarbij geldt een bezoekersaantal van 133.000 als absolute ondergrens. Ten opzichte van het eerdere plan (november 2015) is de exploitatie nog steeds sluitend. Zoals door onderzoeks- en adviesbureau Fakton is doorgerekend is de exploitatie met 149.000 bezoekers break-even. In het geactualiseerde businessplan is uitgegaan van 163.000 bezoekers per jaar, waarbij het onderzoek van Mulier Instituut uitkomt op een verwachting van 177.500 bezoekers. Daarnaast zijn er volop mogelijkheden in beeld gebracht om de business te versterken met een zomerprogramma alleen is deze niet noodzakelijk om een sluitende business te realiseren.

1.2 Waarom Hoogeveen

De centrale ligging van Hoogeveen in het gebied precies tussen de andere ijsbanen in Noord- en Oost-Nederland garandeert minimale onderlinge concurrentie, relatief korte reisafstanden en dus een groot verzorgingsgebied! Voor schaatsers uit het grootste deel van Drenthe, Noord-Overijssel en een stukje Duitsland ligt de Hoogeveense ijsbaan perfect! Figuur 1 illustreert ook gunstige ligging van Hoogeveen in het gebied van de kunstijsbanen in Noord en Midden Nederland. Hierin is goed te zien welk gebied profiteert van de ijsbaan in Hoogeveen.

Figuur 1: Spreiding kunstijsbanen Noord- en Oost-Nederland

Hoogeveen ligt precies in het centrum van de hoefijzervormige band die de ijsbanen in Groningen, Heerenveen, Dronten, Deventer en Enschede vormen. De reisafstanden tot deze banen zijn 60 tot 90 km, oftewel per auto tussen drie kwartier en ruim een uur rijden. Die ligging in een dergelijk 'witte vlek' is niet alleen gunstig voor de aan te trekken bezoekers en daarmee de exploitatie, maar door het verkleinen van de gemiddelde reisafstanden levert het - vanwege het kleinere aantal autokilometers - ook nog eens extra winst voor het milieu!

'Hoogeveen'

Hoogeveen beschikt in het Bentinckspark over een uitermate geschikte locatie voor de kunstijsbaan. De locatie ligt dicht bij het stadscentrum en is per openbaar vervoer goed te bereiken. Ook is er een gunstige ligging ten opzichte van de A37, A28 en N48. Het Bentinckspark is een aansprekende campus voor onderwijs en sport met een bovenregionale uitstraling. Het Bentinckspark beschikt over ultramoderne voorzieningen ten aanzien van voortgezet onderwijs, voetbal, atletiek, binnensportcentrum, hockey, korfbal etc. Een unieke plek voor scholieren, sporters en recreanten midden in Hoogeveen. Het Bentinckspark en de kunstijsbaan versterken elkaar in optimale vorm als het gaat om dé campus voor onderwijs en sport van het Noorden.

Groot draagvlak

Waar grote projecten vaak te maken hebben met voor- en tegenstanders, is de steun in de wijde regio voor een Hoogeveense ijsbaan zeer groot. Er zijn duizenden steunverklaringen, petitie getekend en likes "gehit" op Facebook. Daarnaast heeft een groot aantal schaatsverenigingen, bedrijven en organisaties de steun uitgesproken voor de kunstijsbaan in Hoogeveen of schriftelijk een intentie uitgesproken voor een intensieve samenwerking. In het onderzoek van Mulier (mei 2016) blijkt zelfs dat 60% van de inwoners uit Hoogeveen en 11 buurgemeenten, positief is over de ontwikkeling van de kunstijsbaan in Hoogeveen, 29% is neutraal, slechts 11% negatief.

Een van de ijzersterke punten van Hoogeveen, is daarom Hoogeveen zelf! Het plan voor de ijsbaan, inclusief dit businessplan, is niet alleen gemaakt door Hoogeveense initiatiefnemers van de stichting kunstijsbaan e.o., maar is mede vormgegeven, en wordt gesteund door mensen, organisaties en bedrijven uit de wijde regio. De gemeentebesturen van Hoogeveen en De Wolden doen volledig mee. Daarnaast zijn er diverse samenwerkingen opgezet die het plan innovatief en uniek maken. Het gaat hier onder andere om de samenwerking die is bekrachtigd in intentieverklaringen met Alescon, Rendo, WMD (E-Qua) en het Hoogeveens Ondernemers Collectief (HOC).

Vanwege het grote draagvlak in Hoogeveen is ook het plan ontstaan om een obligatiefonds op te richten in een aparte stichting om € 2,5 mln. aan investeringen op te halen. Veel bedrijven en particulieren hebben al hun steun toegezegd om certificaten van dit fonds te kopen zodra er een "go" is voor de kunstijsbaan in Hoogeveen. Temeer om dat er een aantrekkelijke rente is van 2,5% in deze financiering en de gemeente garant zal voor dit fonds.

De sportgemeente van het jaar 2015, daar hoort een kunstijsbaan thuis! *Hoogeveen gaat voor de ijsbaan!*

1.3 Leeswijzer

Het voorliggende businessplan is de concrete vertaling van het enthousiasme, de ambities en de kansen die er liggen om een kunstijsbaan in Hoogeveen te realiseren. In de hoofdstukken 3 en 4 wordt de relatie gelegd tussen Hoogeveen en het schaatsen en waarom Hoogeveen de beste plek is in Drenthe voor de nieuwe baan. Vervolgens komen in de hoofdstukken 5 t/m 13 alle facetten aan de orde die vereist zijn voor een nieuwe en moderne ijsbaan. In het plan wordt er o.a. ingegaan op: het ijsconcept, duurzaamheid, energie, organisatie, marktonderzoek, de businesscase, risico's en samenwerking.

"Wat Hoogeveen uniek maakt, is de optimale ligging en de integratie in het moderne sportpark; hier kun je veel méér dan alleen schaatsen."

"Een ijsbaan die energie- en CO2-neutraal is vindt je nergens. En dan ook nog andere gebouwen van groene energie voorzien. Dat is uniek in de wereld!"

2. Aanleiding

Eind november 2014 werd bekend dat de ijsbaan in Assen, onderdeel van het complex De Bonte Wever, wegens de staat van onderhoud van de baan en financiële problemen, definitief de deuren gaat sluiten. Naar verluidt zijn de investeringskosten voor renovatie – kwaliteitsverbetering en levensduurverlenging - te hoog ten opzichte van nieuwbouw. De ijsbaan van de Bonte Wever heeft in maart 2016 definitief de deuren gesloten.

In 2004 heeft een groep schaatsenthousiastelingen in Hoogeveen een stichting opgericht voor het realiseren van een kunstijsbaan in Hoogeveen, de stichting kunstijsbaan Hoogeveen e.o. De stichting heeft onderzoek verricht naar de mogelijkheden van een kunstijsbaan in Hoogeveen. Dit in samenwerking met de Antea Group (destijds Oranjewoud). Het Bentinckspark was toen een locatie die volop in beeld was, dit vanwege de planvorming voor herontwikkeling van het Bentinckspark. De nu aangekondigde sluiting van de ijsbaan in Assen vormt de directe aanleiding voor de stichting om het plan voor een ijsbaan in Hoogeveen weer uit de kast te halen. Gezamenlijk met de Antea Group heeft de stichting het plan uit 2004 geactualiseerd. De stichting heeft naast de actualisatie van het plan al voor behoorlijk wat aandacht in de media gezorgd en is er een crowdfunding gestart.

Naast het initiatief in Hoogeveen is er in Assen ook een initiatief voor het realiseren van een nieuwe ijsbaan. De aangekondigde sluiting van de ijsbaan in Assen en de twee initiatieven van Hoogeveen en Assen vormde voor de provincie Drenthe de aanleiding voor het starten van een haalbaarheidsonderzoek. In het haalbaarheidsonderzoek, opgeleverd maart 2015¹ heeft opsteller Royal Haskoning-DHV gekeken naar:

- De meest geschikte locatie voor een ijsbaan in Drenthe;
- De financiële haalbaarheid van een ijsbaan;
- De inhoud van de plannen van Hoogeveen en Assen (beoordeling).

Eén van de conclusies uit het haalbaarheidsonderzoek is dat er weinig verschil is tussen de plannen van Hoogeveen en Assen. De plannen worden echter beoordeeld als een basisconcept en vereisen een concretere uitwerking en specifieke invulling op o.a. financiën, zowel in exploitatie als investering. Op basis van deze conclusies heeft de provincie gepleit voor een nadere uitwerking van de plannen en heeft de initiatiefnemers verzocht deze uitwerking te doen samen met de lokale overheden. Voor de uitwerking zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd:

- De provincie zal geen rol spelen in de exploitatie, een investeringsbijdrage om de financiering sluitend te maken behoort tot de mogelijkheden;
- Het plan moet innovatief en toekomstbestendig zijn;
- Een nieuwe kunstijsbaan is duurzaam.

In de vergadering van de gemeenteraad van Hoogeveen is op 26 maart 2015 een motie ingediend over de ontwikkeling van een kunstijsbaan in Hoogeveen. De motie is met unanieme raadssteun aangenomen! In de motie wordt het college opgeroepen om: *“al het mogelijke te doen om de nieuwe kunstijsbaan te realiseren in Hoogeveen”*. Op 25 juni 2015 is in de gemeenteraad van De Wolden ook een motie met een vergelijkbare strekking aangenomen om de plannen voor een kunstijsbaan in Hoogeveen te steunen. Zie bijlage 9.

De uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek, de noodzaak voor doorontwikkeling van het plan en de aangenomen motie van de gemeenteraad, vormen de directe aanleiding voor de stichting kunstijsbaan Hoogeveen om de gemeente om ondersteuning te vragen. De gemeente Hoogeveen heeft een brede ondersteuning voor de doorontwikkeling van het plan toegezegd. Dit voorliggende businessplan is de concrete uitwerking van een intensieve samenwerking tussen diverse partijen in Hoogeveen en omstreken bij het verder realiseren van de plannen voor de kunstijsbaan.

¹ Haalbaarheidsonderzoek Ijsbaan Drenthe –RHDHV maart 2015

Vervolgens is in november 2015 het businessplan voor de kunstijsbaan Hoogeveen aangeboden aan de provincie Drenthe. Als het ware in een volgepakt ijsstadion werd gedeputeerde, dhr. Henk Jumelet, van de provincie Drenthe, ontvangen in Hoogeveen. Dit met steun en onder belangstelling van een grote groep inwoners, schaatsenthousiastelingen, ondernemers en een dweilorkest.

Figuur 2: Presentatie plan kunstijsbaan Hoogeveen november 2015

Hoewel de inhoud van het plan met veel enthousiasme en waardering is ontvangen heeft de provincie aangegeven dat het plan op een aantal uitgangspunten nog niet voldeed. Het plan moet volledig en haalbaar zijn. Een duurzame exploitatie en businesscase zijn daarbij essentieel, en als dit haalbaar is dan wil de provincie het laatste steuntje in de rug bieden via een investeringsondersteuning. De reactie van de provincie vormde de basis voor de concretere uitwerking van het businessplan zoals dit nu voorligt.

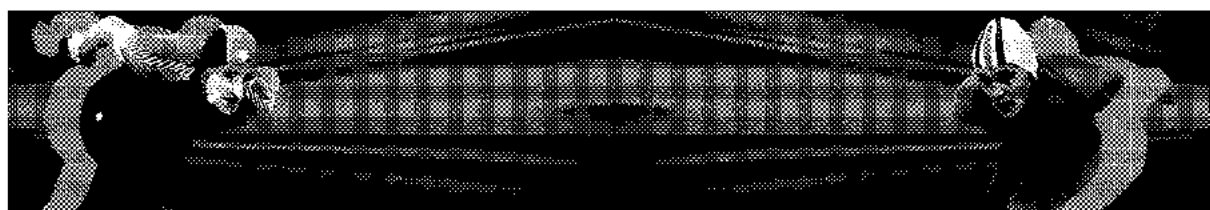
"Colleges en gemeenteraden Hoogeveen en De Wolden geven volledige steun en medewerking."

3. Historie schaatsen Hoogeveen

Hoogeveen heeft een rijke historie als het gaat om schaatsen. De regio Hoogeveen beschikt over een sterk verenigingsleven voor zowel de schaats- als skeelersport. Vanuit een brede en sterke basis van breedtesport heeft Hoogeveen een enorme geschiedenis met wereldtoppers in het internationale schaatscircuit. Schaatsen is daarom een sport die van oudsher leeft in Hoogeveen en een groot draagvlak heeft in de samenleving.

Met Jan Bols en Piet Kleine heeft Hoogeveen schaatslegendes in huis die furore hebben gemaakt op diverse Europese en wereldkampioenschappen en de Olympische Spelen. Zowel Jan Bols als Piet Kleine zetten zich in als bestuurder en ambassadeur van de stichting kunstijsbaan Hoogeveen e.o. om de ijsbaan in Hoogeveen mogelijk te maken.

Piet Kleine	Jan Bols
<ul style="list-style-type: none"> • WK Allround 1976 🏅 • NK Allround 1978 🏅 • Olympische spelen 1976: 🏅 10 km, 🏅 5 km • Olympische spelen 1980: 🏅 10 km 	<ul style="list-style-type: none"> • NK Allround 1971 🏅 • EK Allround 1972 🏅 • WK Allround 1972 🏅 • EK Sprint 1972 🏅 • WK Sprint 1972 🏅

Figuur 3: Erelijsten² Piet Kleine & Jan Bols

Daarnaast beschikt Hoogeveen ook in het huidige schaatspeloton over schaatstoppers zoals Ingmar Berga en Niek Deelstra. Berga behoort al jarenlang tot de top van het marathonschaatsen en is meerdere malen winnaar geworden van Nederlandse Kampioenschappen en competities. Niek Deelstra uit Hoogeveen is één van de aanstormende talenten in het korte baan schaatsen in Nederland. Deelstra is onder andere Nederlands Kampioen geweest bij de jeugd. Ook Berga en Deelstra dragen de plannen voor een kunstijsbaan in Hoogeveen een warm hart toe.

TVM

Dat Hoogeveen en schaatsen één zijn blijkt al uit de hierboven genoemde successen van Hoogeveense schaatslegendes. De affiniteit van Hoogeveen met het schaatsen blijkt onder meer uit het grote maatschappelijke draagvlak onder inwoners, bedrijven en verenigingen. In dat kader mag TVM verzekeringen ook niet ontbreken. Ruim 14 jaar stond de verzekeraar uit Hoogeveen aan de basis van de meest succesvolle schaatsploeg. Zowel in het langebaanschaatsen, marathonschaatsen als bij de jeugd heeft TVM een grote rol gespeeld. Het succes van TVM etaleerde zich in de afgelopen jaren met de Europese, Wereld en Olympische titels. Waarbij de apotheose kwam op het laatste toernooi in Sochi met onder andere de titels van Ireen Wüst en Sven Kramer. Inmiddels zijn er verkennende gesprekken met TVM over de realisatie van de kunstijsbaan in Hoogeveen.

"Hoogeveen heeft een sterke schaatsgeschiedenis; door de jaren heen komen er toppers vandaan, en die zetten zich volledig in voor 'hun' ijsbaan."

² Op de erelijsten zijn niet alle prijzen getoond zoals alle ereplaatsen NK 's.

4. De kunstijsbaan Hoogeveen

In dit hoofdstuk wordt de kunstijsbaan op hoofdlijnen beschreven. Er worden diverse onderdelen kort aangestipt die in de navolgende hoofdstukken verder zijn uitgewerkt.

4.1 Uitgangspunten

De ijsbaan voldoet aan alle hedendaagse normen en criteria, zodat er wedstrijden op nationaal niveau gehouden kunnen worden. Maar de hal is méér. Onderstaande opsomming geeft een beeld van alle eigenschappen van het Hoogeveense initiatief, gewone én bijzondere.

- **De ijshal**

De ijshal in Hoogeveen is primair gericht op het gebruik door de breedtesport voor verenigingen, scholen en recreanten. Daarnaast beschikt de hal over de vereiste eigenschappen voor nationale wedstrijden van diverse schaatsporten. De hal is eenvoudig, modern en wordt sfeervol aangekleed, met onder andere houten spanten die de wanden en het dak dragen. Om het ijs heen is minimaal 3 meter vrije ruimte beschikbaar (de omloop) die door 'inlopers' en toeschouwers gebruikt wordt. Het dak is niet volledig zelfdragend, maar de kolommen (van staal) zijn slank en worden in een neutrale grijze kleur uitgevoerd zodat deze voor (tv-)kijkers niet hinderlijk zijn.

- **Baan en baantje**

Er is een 400 meter-baan met een 30 * 60 m binnenbaan voor ijshockey, shorttrack, kunstrijden, schoolschaatsen, curling, gehandicapten en als krabbelaar voor de allerkleinsten. De binnenbaan is via een tunnel bereikbaar, zowel voor de schaatsers als voor de kijkers. De binnenbaan is door middel van een trap en liften bereikbaar voor schaatsers, begeleiders en toeschouwers. Er zijn twee platformliften aanwezig waardoor het middenterrein en de binnenbaan ook goed toegankelijk zijn voor mindervaliden. Hierdoor is de binnenbaan ook te gebruiken voor aangepast sporten.

- **Wedstrijdvereisten (KNSB)**

De afmetingen van zowel de 400 m-baan als de 'binnenbaan' voldoen aan de internationale ISU-vereisten, en daarmee ook aan die van de KNSB. De inrichting van de hal en verlichting is zo gemaakt dat tv-opnames voor nationale en internationale wedstrijden mogelijk zijn. Op en langs de baan worden voorzieningen aangebracht die nodig zijn voor de elektronische tijdswaarneming bij wedstrijden.

- **Ijs en binnenklimaat**

Het ijs is uiteindelijk waar het allemaal om draait. De ijsvloer, zowel de 400-m baan als de 30 * 60 m-ijsvloer worden volgens de laatste stand van de techniek gevoren op een betonnen ondergrond. Bijzonder is dat de warmte, die bij het vriezen vrijkomt, onder meer wordt gebruikt om de rest van de vloer in de hal juist te verwarmen. Een ijshal met vloerverwarming! Behalve een optimaal energiegebruik levert deze constructie ook een heel plezierig schaatsklimaat op. Zowel voor de schaatsers als toeschouwers rond de baan.

- **Toeschouwersvriendelijk**

Er zijn geen permanente tribunes, maar dankzij een kleine inklapbare verhoging op een gedeelte van de omloop kunnen zeker 3.000 toeschouwers langs de baan staan. Daarnaast is er voldoende ruimte aanwezig om tijdelijke tribunes te plaatsen rondom de baan. Op de eerste verdieping is een restaurant/businessruimte aanwezig met als optie om een balkon te realiseren. De ruimte op de eerste verdieping heeft rechtstreeks uitzicht op de baan. Hierdoor is er een ideale faciliteit voor extra toeschouwers, bijvoorbeeld in de vorm van een VIP-box of businessclub. De mogelijkheid bestaat ook om het dak van nog meerdere ruimten van de begane grond geschikt te maken voor een eventuele uitbreiding met businessruimten en tribune op de eerste verdieping.

- **CO2-neutraal**

Door het innovatieve energieconcept met de Rendo en WMD/E-Qua is de energiehuishouding van de kunstijsbaan energie- en CO2-neutraal. Met het "teruggeven" van de warmte aan voorzieningen in het Bentinckspark is de kunstijsbaan zelfs nog duurzamer. Daarnaast bestaat er nog de mogelijkheid om de ruimte van het dak te benutten voor het realiseren van zonnepanelen³. Dit is niet noodzakelijk voor de duurzaamheid van de kunstijsbaan en een rendabele exploitatie. Het realiseren van zonnepanelen wordt of overgelaten aan investeerders, mogelijk in combinatie met subsidies (bijvoorbeeld SDE).

- **Multifunctioneel gebruik**

Naast de ijsactiviteiten is de hal, van ruim 11.000 m², uitermate geschikt voor diverse andere activiteiten. Hierbij wordt gedacht aan een structurele inzet van de skeeler-/ skatesport en incidenteel voor diverse evenementen waaronder beurzen en congressen, sportevenementen en concerten. Daarnaast beschikt de hal over een groot middenterrein die buiten het ijsseizoen om uitermate geschikt is voor andere activiteiten. Hierbij wordt onder andere gedacht aan klimwanden. De mogelijkheden voor een zomerprogramma zijn onderzocht door M2Leisure. Ook dit programma biedt veel potentie waarvoor in het verdere traject in de ontwikkeling van de kunstijsbaan een exploitant kan worden gezocht. Zie ook paragraaf 10.5.

One more thing...

Bijkomende, niet ijs-gerelateerde aspecten:

- **Ligging en bereikbaarheid**

Centrale ligging in het "grijze gebied" van spreiding ijsbanen in noord en midden Nederland. De ligging is exact te midden van Groningen, Heerenveen, Deventer en Enschede. Hogeveen heeft een uitstekende bereikbaarheid. Gelegen aan de autosnelwegen van A37, A28 en N48. Korte afstanden naar NS- en busstation Gelegen in de kern Hogeveen.

- **Exploitatie & Bezoekersaantal**

De prognose is minimaal 163.000 bezoekers met een potentie naar 200.000 bezoekers per jaar. Bij 149.000 bezoekers per jaar is de exploitatie kostendekkend.

- **Crowdfunding**

Voor het creëren van maatschappelijk draagvlak en het realiseren van cofinanciering is er een crowdfundingactie gestart. In een paar weken tijd is via de uitgifte van obligaties reeds meer dan € 50.000 toegezegd. Deze belangrijke basis is benut voor het financieringsplan met een obligatiefonds. Zie hiervoor hoofdstuk 10.

- **Ambassadeurs**

De voormalige internationale schaatstoppers Jan Bois en Piet Kleine uit de gemeente Hogeveen zijn bestuurslid van de stichting kunstijsbaan in Hogeveen. Daarnaast vormt de burgemeester van Hogeveen, Karel Loohuis, samen met Hogeveense ondernemers Ewout Klok en Wim van de Beld (Drents ondernemer 2014) het ambassadeurschap richting het bedrijfsleven. Met deze lokale ambassadeurs wordt de waarde en aantrekkingskracht van de ijsbaan in verder Hogeveen vergroot en concreet gemaakt.

- **Social return on investment (SROI)**

Maatschappelijk verantwoord ondernemen vergroot de meerwaarde van een investering in een ijsbaan. Hierdoor wordt de ijsbaan meer van de samenleving en wordt de maatschappelijke waarde vergroot.

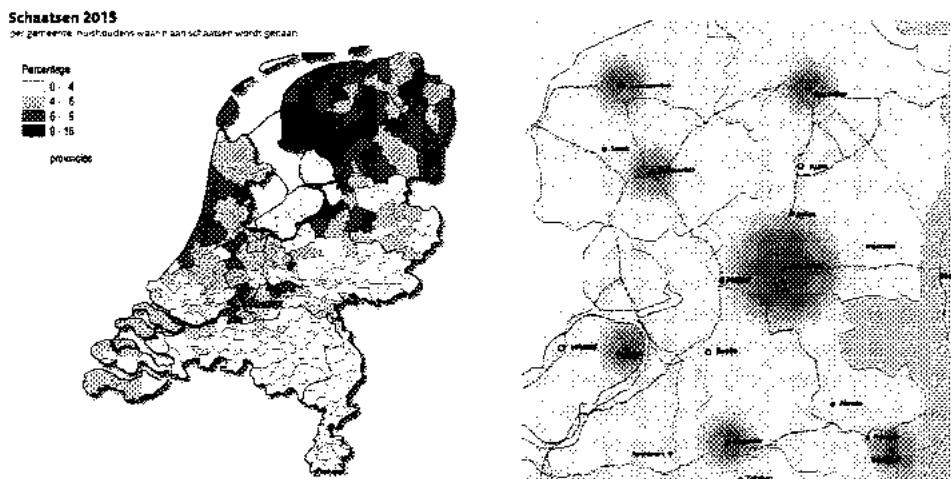
³ Hoewel zonnepanelen in belangrijke mate kunnen bijdragen in de duurzaamheid van de kunstijsbaan moet het volgende in acht worden genomen. Het rendement van zonnepanelen is het hoogst in de zomermaanden. Op dat moment is er geen of beperkt ijs waardoor de energievraag van de kunstijsbaan op dat moment beperkt is. De gewonnen energie uit zonnepanelen wordt dan niet of nauwelijks direct toegepast in de kunstijsbaan maar wordt daarentegen terug geleverd aan het energienet. In de wintermaanden geldt het omgekeerde, dan is de energieopbrengst beperkt ten opzichte van het energieverbruik.

De sociale werkvoorziening Alescon is schriftelijk aangegeven menskracht te willen inzetten bij allerhande werkzaamheden van de ijsbaan in Hogeveen. Variërend van beheer en onderhoud tot het uitbaten van de kantine. Alescon is de grootste werkgever in Hogeveen, en onderscheidt zich met duurzaam ondernemen en de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

4.2 Locatie Hogeveen

Een belangrijk uitgangspunt voor de kunstijsbaan in Hogeveen is de ligging ten opzichte van de bestaande kunstijsbanen. Zowel in de huidige situatie als na het sluiten van de kunstijsbaan in Assen is er een groot grijsgebied in het zuiden en oosten van Drenthe, evenals in het noorden van Overijssel, wat betreft de bereikbaarheid van een kunstijsbaan. Hogeveen vervult dé centrale plek in de bestaande accommodaties van Groningen, Heerenveen, Dronten, Deventer en Enschede. Door de afstand van 60 tot 90 kilometer ten opzichte van de andere banen is de onderlinge concurrentie minimaal en wordt er een grote groep schaatsers bereikt. Zoals figuur 4 laat zien is de schaatsdichtheid in huishoudens per gemeente in de noordelijke provincies - ook Drenthe - gemiddeld aanzienlijk hoger dan in de rest van Nederland. Daaruit kan gesteld worden dat er zeker behoefte is aan een schaatsvoorziening. Zie ook het onderzoek van het Mulier Instituut (juni 2016) in bijlage 1.

Figuur 4: Schaatsdichtheid Nederland (bron: Volksgezondheidszorg.info)

4.3 Locatie Bentinckspark

In 2015 heeft de gemeente Hogeveen een uitgebreide studie uitgevoerd naar een aantal mogelijk geschikte locaties voor een kunstijsbaan in Hogeveen. Hierbij zijn diverse locaties getoetst aan 'harde' aspecten zoals bestemming, milieu (geluid, bodem, externe veiligheid), verkeer en financiën. Daarnaast is er gekeken naar inhoudelijke aspecten zoals de inpassing in de omgeving en synergievoordelen door samenwerking.

De conclusie van dit locatieonderzoek is dat er op de beoogde plek, op de bestaande natuurijsbaan in het noordelijk deel van het Bentinckspark, nauwelijks tot geen belemmeringen zijn voor de bouw van een ijsshal. Alleen met betrekking tot de indirecte geluidshinder door de toename van verkeer moet er rekening gehouden worden met geluidswerende maatregelen van een aantal woningen.

Daarnaast past de kunstijsbaan op veel inhoudelijke aspecten perfect bij de voorzieningen in de omgeving. Het Bentinckspark is een aansprekende campus voor onderwijs en sport met een bovenregionale uitstraling. Het beschikt over ultramoderne voorzieningen op het gebied van voortgezet onderwijs, voetbal, atletiek, binnensport ('Activum'), hockey, korfbal etc. Het Bentinckspark is met scholen voor voortgezet onderwijs ook een unieke plek voor scholieren, sporters en recreanten midden in Hogeveen. Het Bentinckspark en de kunstijsbaan versterken elkaar in optimale vorm als het gaat om dé campus voor onderwijs en sport van het noorden. De locatie ligt dicht bij het stadscentrum en is per openbaar vervoer goed te bereiken. Ook is er een zeer gunstige ligging ten opzichte van de A37, A28 en N48.

Figuur 5: Centrale ligging Bentinckspark in kern Hoozeveen

Hoozeveen en Bentinckspark

Op een steenworp afstand van het centrum van Hoozeveen ligt het Bentinckspark. Het omvat ruim veertig hectare en ondergaat een ingrijpende metamorfose. Het Bentinckspark wordt omgebouwd tot een modern en bruisend sport- en recreatiepark voor energieke, sportieve, educatieve en ontspannende activiteiten. Met onder meer een stadspark, een zwembad, een activiteitencentrum en sportvelden. Kernbegrippen voor de herontwikkeling zijn samenhang, efficiency, regionale uitstraling, kwaliteit en toekomstwaarde, identiteit en publieke waarde. Hiervoor is in januari 2009 het stedenbouwkundig programma van eisen (SPvE) voor het totale Bentinckspark door de gemeenteraad vastgesteld. Doel van het SPvE is het creëren van een eindbeeld voor het Bentinckspark: het strategische kader voor nadere uitwerking en uitvoering voor de komende jaren als wel de fasering van de uitvoering met duidelijke momenten voor inhoudelijke en financiële bijsturing.

Het Bentinckspark brengt een sterke relatie tot stand tussen onderwijs en sport. Op de eerste plaats doordat de drieduizend leerlingen van de beide scholengemeenschappen gebruik maken van de sportvelden en het activiteitencentrum. Daarnaast leent het Bentinckspark zich goed voor de ontwikkeling van praktijkgericht leren. Leerlingen krijgen les op school én in de praktijk. Al werkend leren ze, al lerend werken ze. Hoozeveen en Bentinckspark

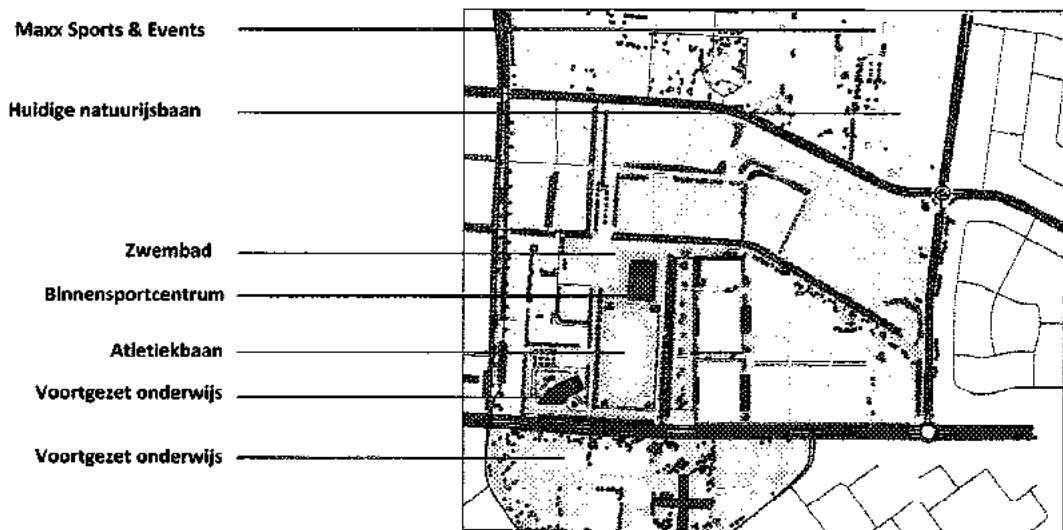
Het Bentinckspark heeft een rol als het gaat om bewegen en ontmoeten voor zowel (sport)leden als voor de samenleving. Het is de bedoeling dat er doorlopend sport en activiteiten worden aangeboden. Zodoende levert het Bentinckspark een bijdrage aan het welzijn, de gezondheid en de participatie van burgers in de directe omgeving. Het Bentinckspark is een natuurlijke en veilige ontmoetingsplaats voor jong en oud in de buurt. Dit maatschappelijk programma wordt de komende jaren concreet gemaakt. De combinatie van functies maakt het Bentinckspark nog aantrekkelijker voor participanten en publiek.

De herontwikkeling van het Bentinckspark zet dus in op breedtesport, talentontwikkeling en meedoen aan de maatschappij. De synergie leidt tot een aantrekkelijk totaalaanbod van activiteiten. Sportverenigingen gebruiken samen sportvelden en scholieren sporten daar ook op. Zo ontwikkelt het gebied zich tot een recreatief-sportief centrum met regionale betekenis. Bentinckspark Hoozeveen is er voor inwoners van Hoozeveen, scholieren, sportverenigingen, individuele sporters, toeristen en recreanten.

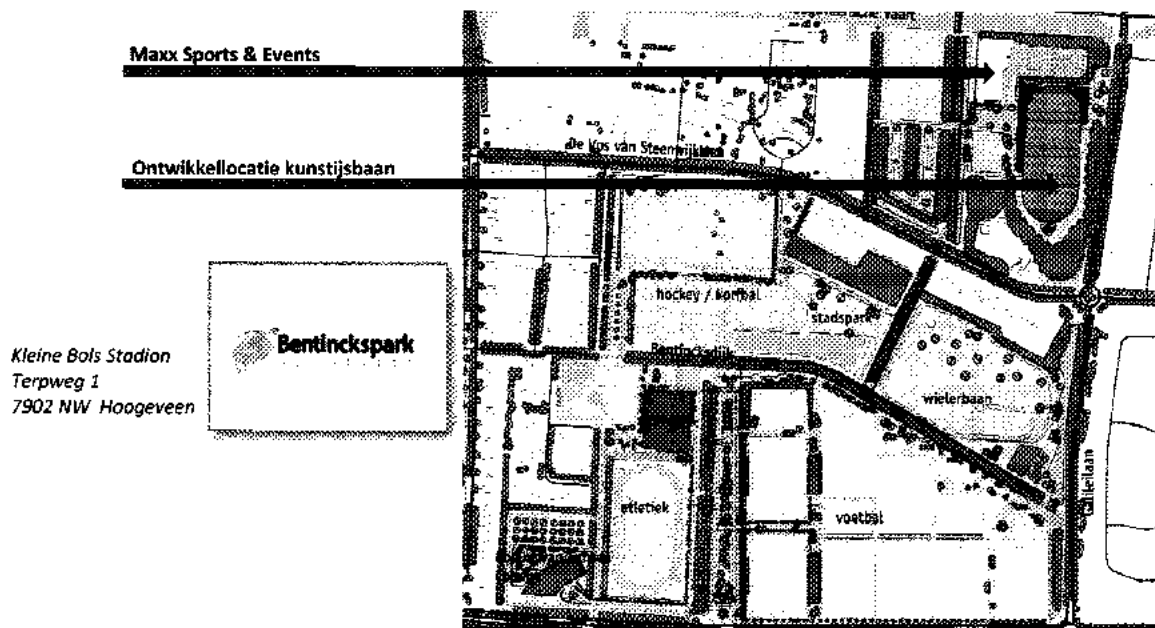
Meer informatie over het Bentinckspark is te vinden op www.bentinckspark.nl.

Figuur 6: Impressies Bentinckspark Hoozeveen

Figuur 7a: Huidige stedenbouwkundige opzet Bentinckspark

Figuur 7b: Inpassing kunstijsbaan Bentinckspark Noord

Tot slot biedt het Bentinckspark de optimale gelegenheid om in het energieconcept samen te werken. In het Bentinckspark is reeds een lage temperatuur warmtenetwerk aanwezig waarop bestaande sportvoorzieningen en scholen zijn aangesloten. Zie hiervoor hoofdstuk 6, Energie & installatieconcept.

4.4 Parkeerplan & bereikbaarheid

Voor de inpassing van de kunstijsbaan is rekening gehouden met een aantal aspecten. Het gaat hier om stedenbouwkundige inpassing in het Bentinckspark, bereikbaarheid en parkeren.

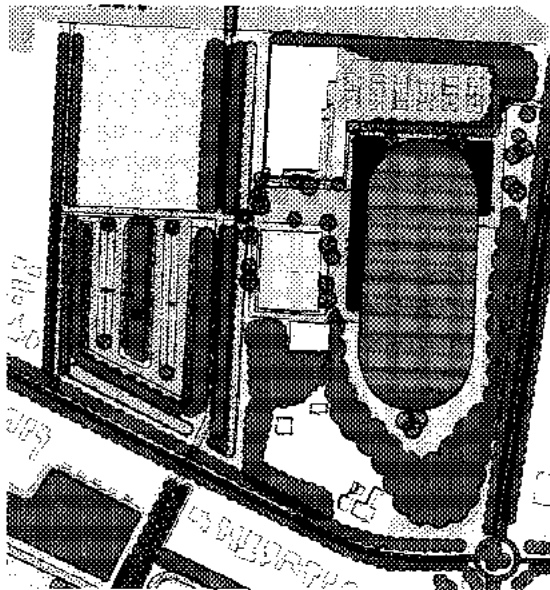
Stedenbouwkundige inpassing

Het Bentinckspark bevindt zich tussen de Hoogeveense Vaart in het noorden, de Galileilaan in het oosten, de Valkenlaan en Wolfsbosstraat in het zuiden en de Sportlaan en Zwembadweg in het oosten, inclusief de nieuwe

locatie van het Havo/VWO van het Roelof van Echten college. Om het Bentinckspark als regionaal centrum voor sport en onderwijs op de kaart te zetten en als groene parel voor Hoogeveen te laten functioneren, wordt ingezet op een kwalitatief hoogwaardige inrichting. Direct bij binnenkomst wordt de bezoeker welkom geheten door een accent bij de entrees. Het hele park heeft een weelderig groen karakter, door een raamwerk van bomenlanen en daarbinnen karakteristieke solitaire bomen en boomgroepen. Geleding van het park ontstaat ook door de vele watergangen met formele en natuurlijke oevers, en het gebruik van taluds en gemengde hagen. De verschillende gebouwen binnen het park dienen zich als een gast in het park te gedragen, door introvert kleurgebruik en een horizontaal, modern en transparant karakter.

De locatie van de kunstijsbaan bevindt zich in het noordelijk deel van het Bentinckspark. Daardoor is de kunstijsbaan een belangrijke eyecatcher voor de entree van park vanaf de noordzijde via de Galileilaan. Het ontwerp van de kunstijsbaan en de inrichting van de buitenruimte zijn daarbij van belang voor de herkenning en beeldkwaliteit van het Bentinckspark. Dit geldt ook voor de inrichting en inpassing in het gebied. In het ontwerp (MTD Landschapsarchitecten, mei 2016) is nadrukkelijk gekeken naar de totale hoofdopzet en structuur van het Bentinckspark. Zowel langzaam als gemotoriseerde verkeersroutes zijn dusdanig gelegen zodat deze aansluiten op de reguliere wegenstructuur, routing en beeldkwaliteit van het Bentinckspark. De inrichting van het gebied is dusdanig opgezet zodat het plan gefaseerd is uit te voeren en het noordelijk gedeelte in de toekomst is uit te breiden met een voorziening zoals een nieuw overdekt zwembad. Zie figuur 8 voor het schetsontwerp van de buitenruimte van het plangebied. Voor een gedetailleerde uitwerking en kostenraming van de buitenruimte, zie bijlage 2.

Figuur 8: Schetsontwerp buitenruimte noordelijk deel Bentinckspark

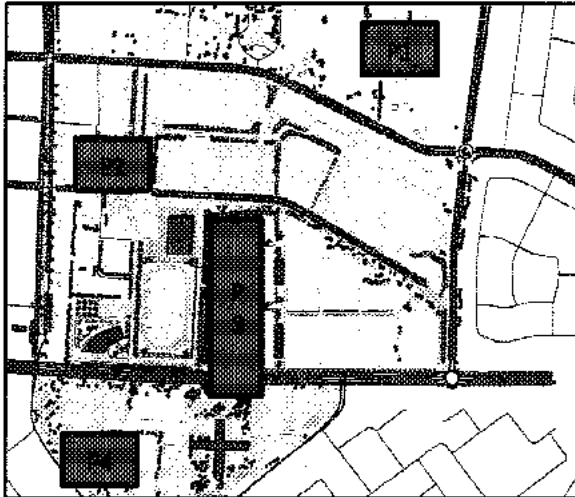
Parkeren

De bestaande parkeerplaats bij de kunstijsbaan aan de Terpweg beschikt over circa 160 parkeerplaatsen. In de investering is rekening gehouden met de aanleg van circa 360⁴ nieuwe verharde parkeerplaatsen, te realiseren op een deel van het bestaande korfbalveld. De capaciteit van dit korfbalveld, afgezet tegen de behoefte van korfbalvereniging, geeft geen belemmeringen voor de korfbal. Hierdoor kan de korfbal volstaan met de helft van de huidige capaciteit. Vanaf de nieuw te realiseren aanrijroute en de nieuwe parkeerplaats is er een direct zicht naar de kunstijsbaan wat van belang is voor de stedenbouwkundige opzet.

⁴ Bepaald op basis van de CROW-normering, zie bijlage 3

Het Bentinckspark beschikt over diverse andere parkeergelegenheden die bij grote toeloop, bij bijzondere wedstrijden of evenementen, gebruikt kunnen worden. Voor het Bentinckspark is specifiek een parkeerplan met verwijzingsborden aanwezig, dat reeds bij verkeersregelaars bekend is en met succes wordt gebruikt.

Figuur 9: Parkeerplan Bentinckspark

Zoals figuur 9 laat zien zijn er diverse grote parkeerplaatsen aanwezig. Al deze locaties liggen op loopafstand van de locatie van de kunstijsbaan. Deze parkeervoorzieningen beschikken samen over een capaciteit van meer dan 1400 parkeerplaatsen, verdeeld over de volgende P-locaties:

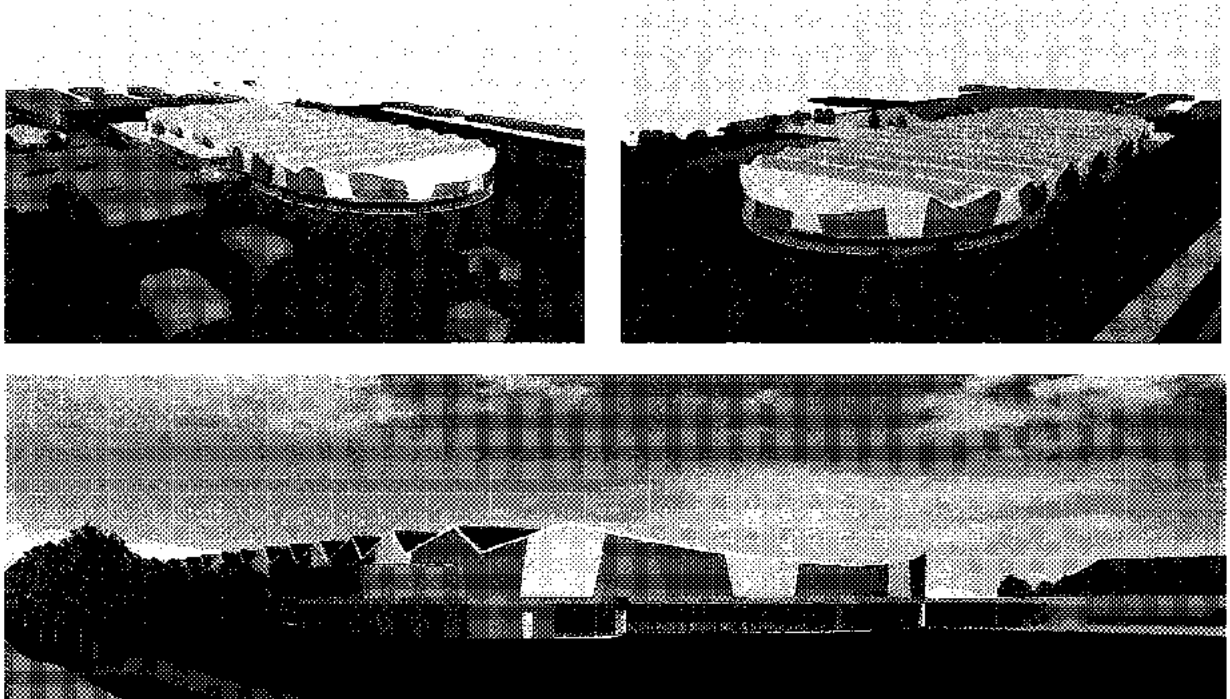
- P1. Terpweg: 360 (nieuw)
- P2. Sportlaan: 250
- P3. Sportveldenweg: 500
- P4. Wolfsbosstraat: 300

Milieu aspecten

De locatie is door de regionale uitvoeringdienst (RUD) uitgebreid onderzocht op allerlei aspecten als geluid, grond, externe veiligheid etc. Zie de uitgebreide rapporten in bijlage 3. Op basis van deze onderzoeken blijkt dat er nauwelijks belemmeringen zijn voor de locatie in het Bentinckspark. Er zijn wat aandachtspunten met betrekking tot geluid en mogelijke lichte bodemverontreiniging. In de financiering van de kunstijsbaan is rekening gehouden met deze milieu aspecten.

4.5 Wat komt er?

De kunstijsbaan voorziet in een 400 meter wedstrijd- en recreatieschaatsbaan en een 30 * 60 meter ijshockey/shorttrackbaan. De benodigde facilitaire ruimten zijn goed bereikbaar opgenomen, waaronder kleedruimten, de stalling voor de ijsschraapmachines (zamboni's), technische ruimten en werkplaats. De kunstijsbaan wordt overdekt in een goed geïsoleerde hal, zodanig dat de ijsvloer geen last heeft van weersinvloeden van buitenaf. In figuur 10 is een artist impression van de baan te zien en de inpassing op de locatie.

Figuur 10: Schetsontwerp kunstijsbaan Hogeveen (Alynia architecten, mei 2016)

De 400 meter ijsbaan

De 400 meter ijsbaan is voorzien van een dubbele schaatsstrook en inrijstrook van minimaal 3 meter breed. De totale breedte van de baan bedraagt minimaal 11 meter en maximaal 13 meter. De 400 meter-baan voldoet aan de International Skating Union-normen (ISU): special regulations speed skating and shorttrack speed skating 2004. Verder worden in het ijs de benodigde markeringen ten behoeve van de wedstrijd sport opgenomen. De ovaal heeft aan de buiten- en binnenzijde een dubbele opblaasbare boarding- van het type dat ook in Thialf wordt toegepast. De boarding heeft als hoofdfunctie de veiligheid van de schaatsers te waarborgen. Daarnaast wordt het gebruikt voor reclame doeleinden.

In de buitenboarding worden afsluitbare openingen opgenomen die de schaatsers en de ijsmachine toegang geven tot de ijsbaan. In de binnenboarding wordt een afsluitbare opening opgenomen om de ijsmachine toegang te verlenen tot het middenterrein. Rondom de 400 meter ijsbaan is een effectieve loopruimte van circa 3 meter breed aanwezig om de sporters de mogelijkheid te geven voor het uitvoeren van een warming-up en cooling-down. Ook toeschouwers kunnen van deze loopruimte gebruik maken.

De 30 * 60 meter ijsbaan

De 30 * 60 meter ijsbaan ligt in de binnenring van de 400 meter-baan. De juryfaciliteiten en dergelijke zijn gelegen langs de lange zijde van de baan. De 30 * 60 meter-baan voldoet eveneens aan de ISU-normen. Verder worden in het ijs de markeringen ten behoeve van de wedstrijd sport opgenomen. De ijsbaan is via een onderdoorgang te bereiken.

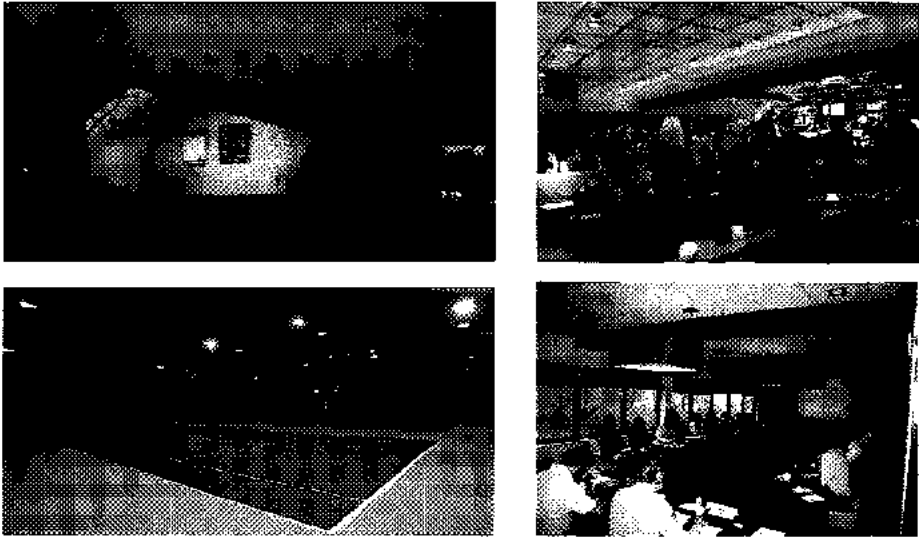
De baan wordt rondom voorzien van een harde boarding met voldoende sterkte en hoogte. In de boardingen worden eenvoudig afsluitbare openingen opgenomen om de ijsmachine en de sporters toegang tot het ijs te geven.

Maxx Sports & Events

Direct naast de kunstijsbaan ligt het bestaande sportcentrum van Maxx Sports & Events. In combinatie met de kunstijsbaan ontstaat hierdoor een inrichting van het noordelijk deel van het Bentinckspark met o.a. sport,

evenementen, bedrijfsuitjes, congressen etc. Maxx Sports & Events beschikt over 2 hallen, elk groot 1234 m², met 4 tennisbanen en tevens geschikt voor het organiseren van grotere evenementen en beurzen. Daarnaast beschikt de accommodatie over 3 squashbanen en een aparte zaal met 5 biljarts. Op de bovenetage, gelegen tussen de tennishallen en met aan weerszijden uitzicht over de tennisbanen, een sfeervolle en moderne horeca. Op de bovenetage zijn ook drie aparte zalen aanwezig voor vergaderingen en bijeenkomsten van 10 tot 300 personen.

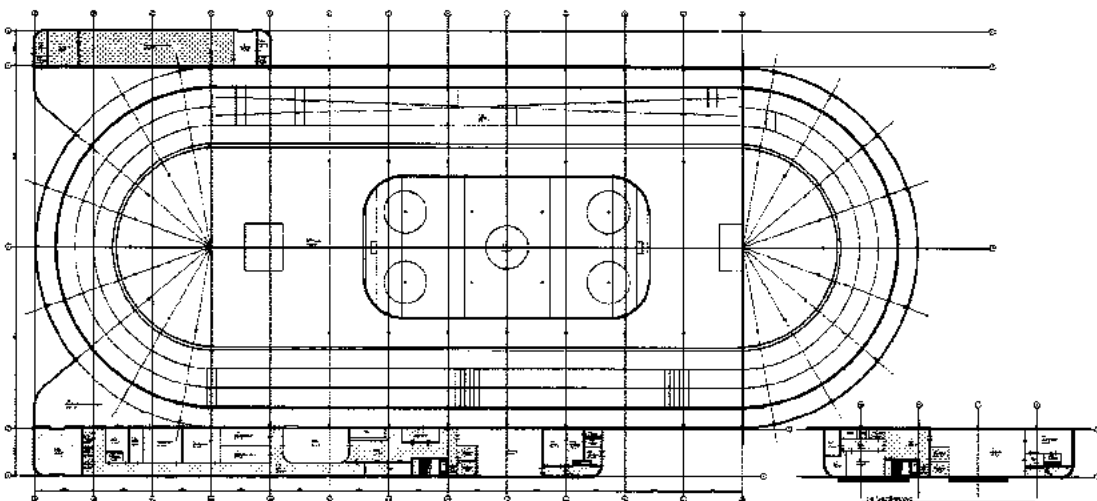

Figuur 11: Impressie Maxx Sports & Events

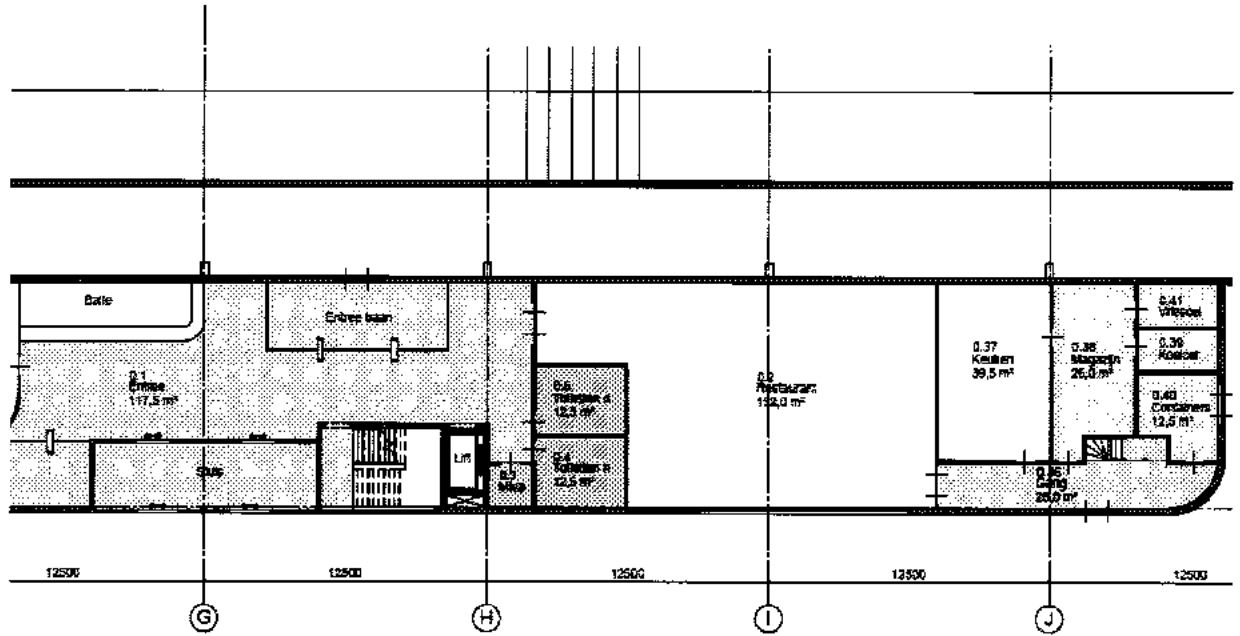
Schetsontwerpen

De gemeente, de landschapsarchitect (MTD) van het Bentinckspark, stichting kunstijsbaan Hogeveen e.o. en de architect van de kunstijsbaan (Alynia) zijn er diverse ontwerpessies geweest. Vanuit wel de buitenwereld als de eisen van de kunstijsbaan is gekeken naar het ontwerp van de kunstijsbaan. Dit heeft geresulteerd in het schetsontwerp zoals in de figuren 12 t/m 16 is te zien.

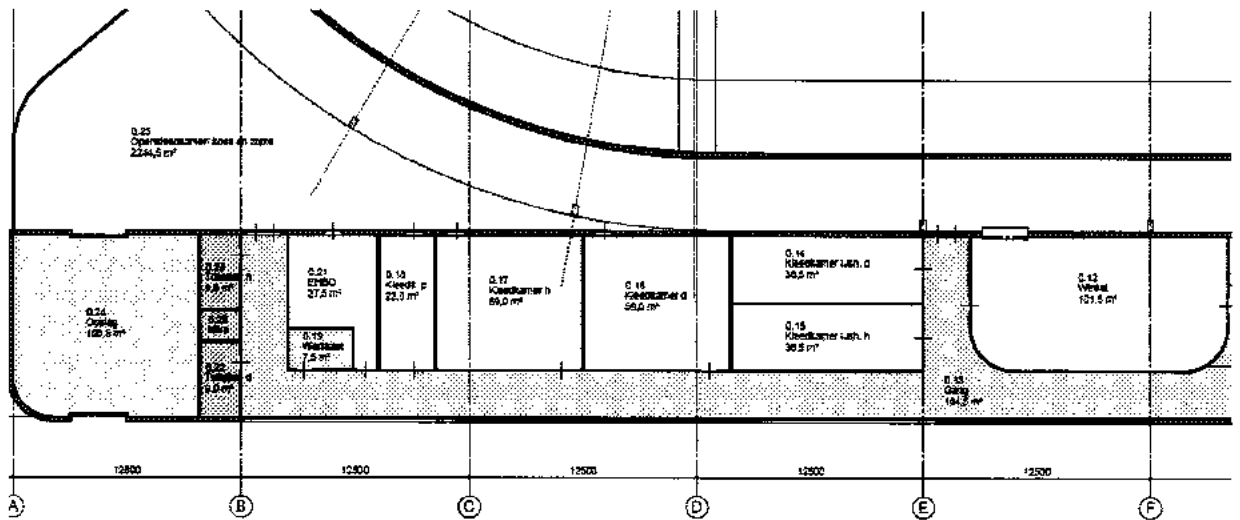
Het totale programma van eisen van de nieuwbouw van de kunstbaan in Hogeveen omvat circa 15.500 m². Hiertoe behoren diverse ruimten zoals de ijsbaan en een juryruimte bij de baan. Daarnaast diverse faciliteiten zoals de centrale entree, installatieruimte, kleedkamers, horeca, winkel en technische ruimten. Zie bijlage 4 voor een specificatie van de totale ruimtestaat.

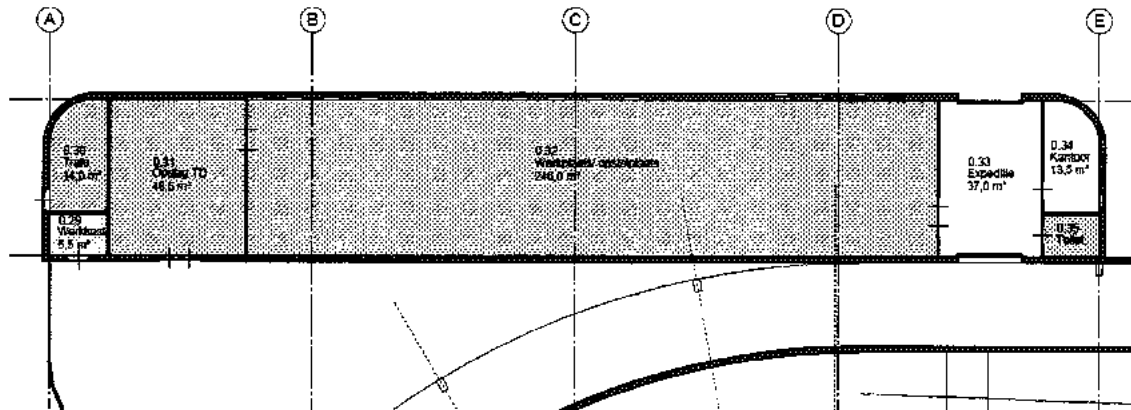
Figuur 12: Schetsontwerp begane grond kunstijsbaan

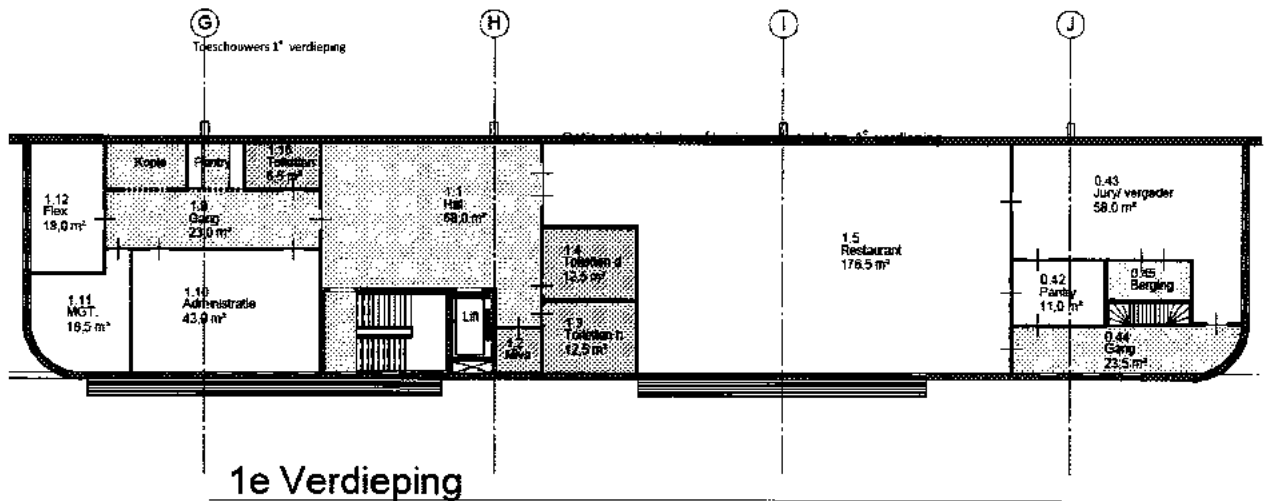
Figuur 13: Begane grond; entree, restaurant, keuken etc.

Figuur 14: Begane grond; winkel, kleedruimten etc.

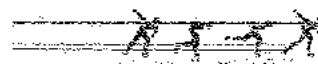
Figuur 15: Begane grond; technische ruimten

Figuur 16: indeling ruimten 1^e verdieping

*"De 30 * 60 m-baan niet in een apart gebouw naast de 400 m-baan, maar op het middenterrein in de hal. Hierdoor een compacte en efficiënte voorziening. Passend bij breedtesport en een goede sfeer en beleving van het schaatsen."*

"Het Bentinckspark heeft een hypermoderne atletiekbaan, een modern voetbalcomplex en een prachtig sporthallencomplex. De campus voor onderwijs en sport in het noorden. Voor groepen en bedrijven zijn daar - samen met de ijsbaan en evenementenhal van Maxx, mooie arrangementen op te zetten."

5. IJconcept

5.1 Algemeen

De ijsbaan in Hoogeveen is primair gericht op activiteiten in het kader van de breedtesport door verenigingen, scholen en recreanten. Daarnaast biedt de baan volop ruimte aan de wedstrijdsport variërend van verenigingscompetities tot en met nationale wedstrijden en kampioenschappen. De baan heeft voor iedere doelgroep, op diverse tijdstippen wat te bieden. Ook mindervalide sporters kunnen er uitstekend terecht. In meer algemene zin kunnen we stellen dat de baan alle verschijningsvormen van de schaatsport huisvest; langebaan schaatsen, marathonschaatsen, shorttrack, ijshockey, kunstschaatsen en curling. Voor gevorderden, maar zeker ook voor beginners en (school)kinderen. Daarnaast wordt er ook gedacht aan diverse speciale recreatieve activiteiten zoals een disco- of fridaynightskate.

5.2 Gebruik

Op basis van ervaringen van de voormalige Drentse ijsbaan en andere vergelijkbare ijsbanen is een principeschema voor het gebruik opgesteld, opgenomen in de tabellen 1 en 2. Daarin is te zien dat het ijs intensief en efficiënt wordt gebruikt. Naast de uren voor het georganiseerd schaatsen door (KNSB-)schaatsclubs is er veel tijd voor recreatie en voor verenigingen ingedeeld. Daarbij is nadrukkelijk gekeken naar de ervaringen bij met name de ijsbanen in Groningen en Heerenveen.

Tabel 1: Principeschema gebruik 400 meter baan

Tijd	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag	Zaterdag	Zondag
7:30 – 8:00							Overzorging Schaatsclubs Jeugd Overzorging Trainers
8:00 – 9:30							Overzorging
9:30 – 10:00	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging
10:00 – 11:30	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+
						Overlappende Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Overlappende Recreatief Volwassene Jeugd, 65+
11:30 – 12:00	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging
12:00 – 13:00	Schaatsclubs	Gehandicapt	Schaatsclubs	Gehandicapt	Schaatsclubs	Jeugd, 65+	Jeugd, 65+
13:00 – 13:30	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging
13:30 – 15:30	Recreatief Volwassene Jeugd 65+	Recreatief Volwassene Jeugd 65+	Recreatief Volwassene Jeugd 65+	Recreatief Volwassene Jeugd 65+	Recreatief Volwassene Jeugd 65+	Recreatief Volwassene Jeugd 65+	Recreatief Volwassene Jeugd 65+
15:30 – 16:00	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging
16:00 – 17:30							
17:30 – 18:00	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging
18:00 – 19:30	Schaatsclubs Icecenterrijders	Schaatsclubs Jeugd	Schaatsclubs Icecenterrijders	Schaatsclubs Jeugd	Schaatsclubs Trainers Icecenterrijders	Recreatief Volwassene	Eventuele wedstrijden KNSB
19:30 – 20:00	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging
20:00 – 21:30	Schaatsclubs Trainers	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Eventuele wedstrijden KNSB	Eventuele wedstrijden KNSB
		Overlappende Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Overlappende Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Overlappende Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Overlappende Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Overlappende Eventuele wedstrijden KNSB	Overlappende Eventuele wedstrijden KNSB
21:30 – 22:30		Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Recreatief Volwassene Jeugd, 65+	Eventuele wedstrijden KNSB	Eventuele wedstrijden KNSB

Tabel 2: Principeschema gebruik 30*60 baan

Tijd	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag	Zaterdag	Zondag
7:30 – 8:00							Overzorging
8:00 – 9:30							Schaatsclubs Ishockey Licentietijders Jeugd
9:30 – 10:00	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging
10:00 – 11:30	Kabouters (begeleiders gratis koffie)	Gehandicapten	Kabouters (begeleiders gratis koffie)	Gehandicapten	Kabouters (begeleiders gratis koffie)	Kabouters (begeleiders gratis koffie)	Kabouters (begeleiders gratis koffie)
10:30 – 12:00	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	
12:00 – 13:00							
13:00 – 13:30	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging
13:30 – 15:30	Recreatief diverse activiteiten	Recreatief diverse activiteiten	Recreatief diverse activiteiten	Recreatief diverse activiteiten	Recreatief diverse activiteiten	Recreatief diverse activiteiten	Recreatief diverse activiteiten
15:30 – 16:00	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging
16:00 – 17:30							
17:30 – 18:00	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging		
18:00 – 19:30	Schaatsclubs Shorttrack Licentietijders	Schaatsclubs Shorttrack Jeugd	Schaatsclubs Shorttrack Licentietijders	Schaatsclubs Shorttrack Jeugd	Schaatsclubs Shorttrack Licentietijders		
19:30 – 20:00	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	Overzorging	
20:00 – 21:30	Recreatief Shorttrack	Ishockey	Recreatief Shorttrack	Ishockey	Recreatief Shorttrack	Ishockey	

In algemene zin voorziet de kunstijsbaan in Hogeveen in veel beschikbare uren ijs voor diverse doelgroepen. Hiermee wordt optimaal ingespeeld op de behoefte van zowel de recreatieve schaatser, verenigingen en de KNSB, belangbehartiger van de schaatssport in Nederland.

Voor allerlei groepen is er op 30 * 60 m-baan nog capaciteit beschikbaar. De verwachting is dat dit snel ingevuld wordt door bijvoorbeeld scholen, andere schaatslessen en clinics.

Kenmerken van het gebruiksschema 400 m-baan

- Door de week is de baan overdag voor recreatief schaatsen, volwassenen, 65+ en jeugd; voor ieder wat wils. Op de ochtend zijn hier blokken van 1 uur en 30 minuten ingeroosterd. De middagen kennen blokken van 2 uur.
- Op de zaterdag- en zondagochtend wordt er in het blok van 2 uur tussentijds gedweild, waardoor er optimale omstandigheden zijn.
- Voor schoolschaatsen en voor gehandicapten is er doordeweeks volop ruimte om rond het middaguur te schaatsen
- KNSB-clubs gebruiken de 400 m-baan maandag t/m vrijdag van 18:00 tot 20:00 uur. Daarnaast wordt de favoriete zondagochtend voor verenigingen gereserveerd; leden kunnen vanaf 8 uur 's vrij trainen.
- De maandagavond is geheel gereserveerd voor toerrijders in clubverband.
- De avonden worden van dinsdag tot en met vrijdag in blokken van 2 uur en 30 minuten ingevuld, waarbij tussentijds wordt gedweild. Ook hier dan dus optimale ijsomstandigheden.
- De zaterdag en zondagavond zijn in principe voor de KNSB, voor langebaan wedstrijden en marathons. In de niet benutte tijd kunnen schaatsclubs onderlinge wedstrijden organiseren.
- Het schema biedt veel ruimte om ook de bestaande recreatiegroep die 100 ronden-toertochten houdt, voort te zetten in Hogeveen.

Kenmerken gebruik van de 30 * 60 m-binnenbaan

- De tijden van deze baan voor shorttrack, kunstschaatsen en ijshockey in (KNSB-)clubverband of recreatief zijn gelijk aan die van de 400 m-baan.
- Voor de kleinsten, 'kabouters', is er in de ochtend volop ruimte om hun sport te beoefenen. Ouders die op dat moment gelijktijdig gebruik maken van de ijshal betalen dan een gereduceerd tarief.
- Visueel en andere gehandicapten krijgen ruim de gelegenheid om het schaatsen te beoefenen. De compacte afmetingen van de binnenbaan met gesloten boarding is daarvoor zeer geschikt.
- Daarnaast zijn er mogelijkheden voor curling, ijsdansen en ander ijsvertier waar vraag naar is of wat verder ontwikkeld wordt.

5.3 Ijsperiode

De hal is van medio september tot medio maart, dus gedurende 6 maanden, alleen beschikbaar voor schaatsen. In het andere halve jaar, de lange zomerperiode kunnen er volop aanvullende evenementen plaatsvinden. Denk hier aan Ronde van Drenthe, Drentse Fietsvierdaagse, maar ook niet sportieve evenementen zoals beurzen, congressen etc. De mogelijkheden voor zomer ijs worden niet uitgesloten omdat dit steeds meer in populariteit toeneemt.

5.4 Regionale en nationale wedstrijden

De ijsbanen, zowel de 400 m-baan als de 30 * 60 m-binnenbaan, hebben de afmetingen die gelden voor officiële wedstrijden. Ook de technische voorzieningen worden daarvoor getroffen - bijvoorbeeld voor tijdwaarnemingsapparatuur, en de verlichting wordt aangepast aan de eisen voor TV-registratie.

De doelstelling is om minimaal één keer per jaar de volgende regionale/nationale wedstrijden te organiseren:

- een reguliere marathon voor A- en B-rijders en dames
- een topwedstrijd op landelijk niveau, bijvoorbeeld een NK, Nederlandse (jeugd)kampioenschappen, sprintkampioenschap of kwalificatie toernooien.
- Daarnaast wordt de jaarlijkse Wintertriathlon gecontinueerd; een aansprekend evenement dat we willen behouden voor schaatsend Drenthe en de vele atleten van buiten de provincie!

5.5 Marketing & PR

In de personele bezetting van de kunstijsbaan is rekening gehouden met een functie voor marketing & PR. Het slagen van de ijsbaan hangt, naast de ruimtelijke randvoorwaarden van een goede baan, plaats, dito bereikbaarheid, én kwaliteit van het ijs, met name af van de inspanningen om mensen naar de baan te trekken. Een deel van de schaats-enthousiastelingen, vooral de club-schaatsers, weet de weg te vinden. Maar 'het publiek' moet zeker ook verleid worden een bezoekje aan de ijsbaan te brengen.

Schaats-marketeer

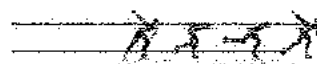
Daarom wordt er een specifieke *schaats-marketeer* aangesteld. Marketing is het samenspel van product en markt, dat optimaal wordt gecombineerd. De marketeer maakt daarom méér dan alleen reclame. De marketeer bedenkt producten, variaties op het 'gewone' schaatsen, die een groter publiek dan alleen de schaatsfreaks aanspreken. Uiteraard is het 'ijs' wel de basis hiervan. Maar het kunnen bijvoorbeeld speciale wedstrijden zijn, of avondschaatsen met sfeervol gedimd licht, het schaatsen van bepaalde tochten of anderszins dingen die net even anders zijn dan het gewone schaatsen.

PR

Er bestaan allerlei manieren om de ijsbaan en zeker ook de bijzondere schaatsevenementen goed in de markt te zetten. Met name sociale media zijn daarvoor belangrijk, maar - geënt op speciale doelgroepen - worden ook zeker meer traditionele communicatiemedië ingezet, zoals tijdschriften, advertenties in kranten en regionale radio en televisie.

De schaats-marketeer creëert een *community* van mensen die de ijsbaan wel eens bezoeken of anderszins 'vriend' van de ijsbaan zijn. Via deze database, die zowel een *online* als *offline*-component heeft, kunnen zeer veel mensen in korte tijd worden bereikt. Ook is het via deze kanalen mogelijk speciale voordeelaanbiedingen te doen en mensen specifieke voordelen te sturen, die leiden tot nieuwe bezoeken.

Speciaal wordt ook ingezet op de mond-tot-mondreclame, die wordt aangejaagd door deze methodiek.

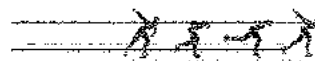

Speciale evenementen

Evenementen, zoals een NK-sprint of ander schaatsevenementen, hebben al een grote PR-waarde van zichzelf. Deze worden extra gebruikt om bezoekers te interesseren om vaker te komen, en/of anderen te wijzen op de activiteiten en evenementen op de Hoogeveense ijsbaan. Bovendien wordt er samengewerkt met de communicatie-afdelingen van de gemeenten Hoogeveen en De Wolden, marketing Drenthe, in het bijzonder bij speciale regionale of landelijke evenementen. Dat mes snijdt aan twee kanten, want enerzijds is het een krachtig extra PR-kanaal, anderzijds versterkt het de functie van de ijsbaan als visitekaartje en *imagebuilder* van de gemeenten, de regio en de provincie Drenthe!

"Op de lange baan en de kleine binnenbaan is ruimte voor zowel de clubschaatsers als voor beginnende enthousiastelingen; schoolklassen, krabbelaars maar ook gehandicapten."

"Wedstrijden? Ja, de baan voldoet volledig aan de KNSB- en ISU-normen, inclusief juryruimte en tv-opnames. Er is een publiekscapaciteit van 2000 tot 3000 mensen, ruim voldoende voor marathonwedstrijden en NK 's."

6. Energie & installatieconcept

6.1 Een uniek energieconcept

Een ijsbaan heeft een grote en complexe energievraag die veel impact kan hebben op het milieu. In lijn met de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente Hogeveen en van de centrale overheid is voor de kunstijsbaan in Hogeveen veel onderzoek verricht voor het uitdenken van een duurzaam en CO₂ neutraal energieconcept waardoor de impact op het milieu zo klein mogelijk is.

6.2 Samenwerkingsverband

Om een verdiepingsslag te maken in de exacte energievraag en de mogelijkheden van duurzame energievoorziening is de samenwerking gevonden tussen een aantal partijen, dit zijn:

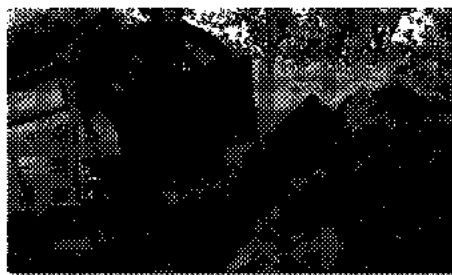
- Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) en dochterbedrijf E-Qua;
- Netbeheerder Rendo;
- Stichting Kunstijsbaan Hogeveen e.o.;
- De gemeente Hogeveen;
- Ingenieursbureau Anteagroup, Bouw & Energie.

Er zijn verschillende energiescenario's doorgerekend in samenwerking met de betrokken partijen. In vergelijkbare energievraagstukken staan vaak de verschillende belangen van de betrokken partijen de beste oplossing in de weg, maar bij het kiezen van de beste energieoplossing voor de ijsbaan in Hogeveen was daarvan geen sprake! Het unieke aan het energieconcept is dan ook dat er sprake is van een duurzame en CO₂ neutrale energievoorziening dat tot stand is gekomen door een samenwerkingsverband van verschillende partijen.

6.3 Energievoorziening

Bij de berekening van de energieconcepten is uitgegaan van een energievoorziening waarbij het hart wordt gevormd door de WKK (Warmte Kracht Koppeling), draaiende op groen gas van Attero, en zonnepanelen. Middels het netwerk van Rendo is er een directe fysieke koppeling met het gasnet van Attero beschikbaar waar gebruik van wordt gemaakt.

Het groene gas van Attero is duurzaam geproduceerd uit GFT en organisch materiaal uit huisvuil. Attero heeft in Wijster een vergistingsinstallatie staan, zie foto, waar jaarlijks bijna 60.000 ton afval wordt omgezet in – onder meer- biogas. Dit biogas is dus gegarandeerd geproduceerd zonder dat hiervoor teelten zoals maïs worden gebruikt.

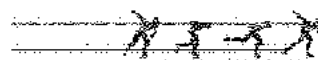

Figuur 17: Impressie vergistingsinstallatie

6.4 Drie energieconcepten

Als eerste is de energievraag van de ijsbaan berekend op basis van de benodigde installaties. Deze berekeningen zijn gebaseerd op kengetallen en op eerder uitgevoerde berekeningen voor andere ijsbanen. Een toelichting van alle duurzame gebouwinstallaties is te vinden in bijlage 5.

Nadat de energievraag was berekend, zijn de technische energie- vraagstukken besproken met WMD en Rendo. Vervolgens hebben WMD en Rendo meegedacht in de meest duurzame en efficiënte energieoplossing die aansluit

op de bestaande energie en waternetwerken. WMD en Rendo hebben hier een toelichting van gemaakt in de vorm van een presentatie, deze is bijgevoegd in bijlage 6.

Voordat een definitieve keuze is gemaakt voor het beste energieconcept, zijn de drie meest duurzame concepten uitgewerkt en naast elkaar gelegd. De centrale vraag die hierin beantwoord moest worden is; op welke wijze de vraag en het aanbod van energie zo optimaal mogelijk in de directe omgeving kan worden toegepast. Het naastgelegen zwembad 'De Dolfijn' heeft een grote warmtevraag waardoor daar een koppeling mee is gezocht.

Warmtekrachtkoppeling, WKK, bij de ijsbaan

Bij het plaatsen van de WKK bij de ijsbaan moet er een koppeling worden gemaakt met het groene gasnetwerk. Daarnaast moet er, voor het benutten van de warmte, een leiding komen tussen de ijsbaan en het zwembad en de naastgelegen sportkantines. Tabel 3 geeft een overzicht van de voor- en nadelen.

Tabel 3: Voor- & nadelen optie 1: WKK bij kunstijsbaan

Voordeel	Nadeel
Rechtstreekse koppeling met elektriciteit	Hoge financiële investering
Juridisch eenvoudig uitvoerbaar	Energieverlies bij warmteleiding
Duurzame restwarmte	

WKK bij het pompstation Hoogeveen van WMD

De WKK kan ook direct bij het pompstation worden geplaatst en eventueel worden toegepast als duurzame noodstroomvoorziening. Hiervoor moeten er elektriciteitskabels worden gelegd tussen het pompstation en de ijsbaan, er moet een warmteleiding komen naar het zwembad en de sportkantines, een koppeling naar het groene gas netwerk en een noodstroomkoppeling naar het pompstation. Tabel 4 geeft een overzicht van de voor- en nadelen.

Tabel 4: Voor- & nadelen optie 2: WKK bij pompstation WMD

Voordeel	Nadeel
Duurzame noodstroom voor WMD	Elektriciteitskoppeling juridisch complex
Korte warmteleidingen	Energieverlies van warmteleiding
Duurzame restwarmte	

WKK bij het zwembad

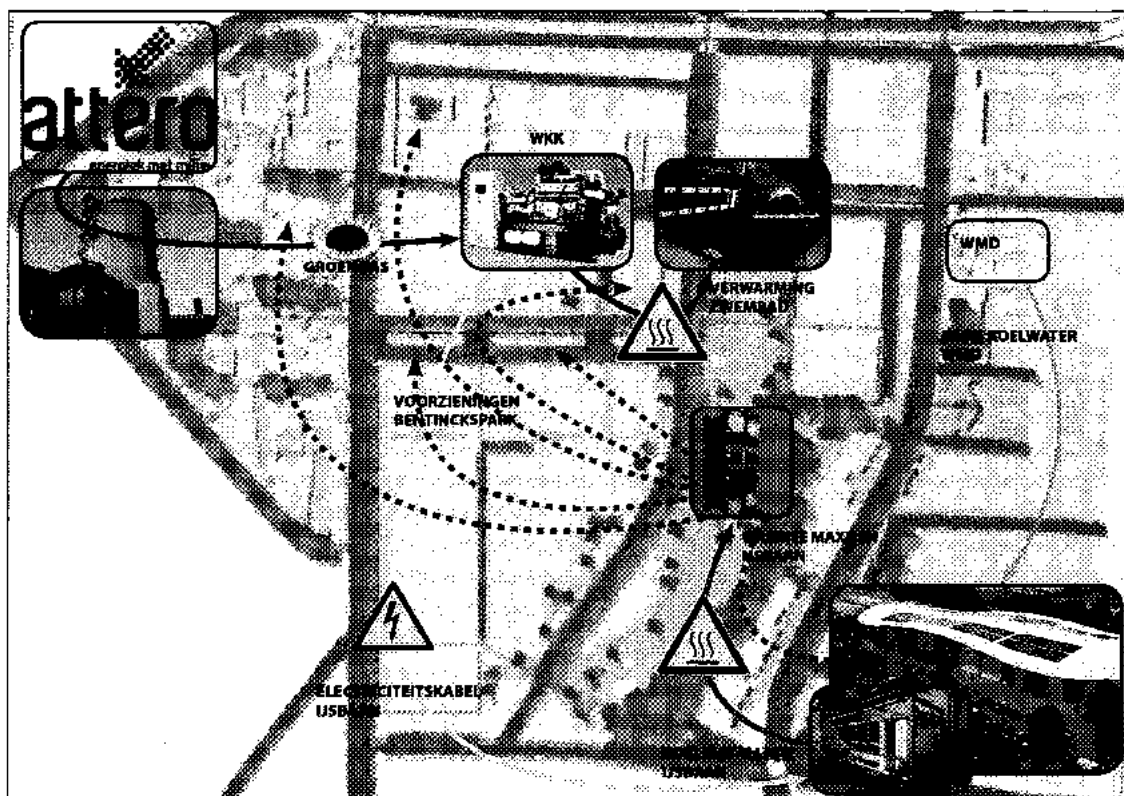
Door plaatsen van de WKK bij het zwembad wordt er een elektriciteitskabel van het zwembad naar de ijsbaan aangelegd, een warmteleiding naar het binnensportcentrum en wordt er een koppeling met het groengasnetwerk gemaakt. Tabel 5 geeft een overzicht van de voor- en nadelen.

Tabel 5: Voor- & nadelen optie 1: WKK bij het zwembad

Voordeel	Nadeel
Rechtstreekse inzet warmte bij zwembad	Elektriciteitskoppeling iets duurder
Korte warmteleiding naar sportcentrum	Vervanging van huidige installaties zwembad
Duurzame restwarmte	

6.5 Benutting restwarmte

In alle drie de concepten is uitgebreid nagedacht over het duurzaam benutten van de restwarmte van de ijsbaan. Dit kan op het laagwaardige warmtenet van de WMD. In het Bentinckspark is dit netwerk aangelegd voor de levering van warmte en koude aan een aantal gebouwen, waaronder een verzorgingstehuis, een middelbare school en een topsporthal. De benodigde warmte en koude wordt onttrokken aan het drinkwater dat geproduceerd wordt bij het naastgelegen pompstation van WMD.

Figuur 18: Schematische weergave warmte & energie kunstijsbaan

Het prinseschema in figuur 18 geeft een schematische weergave van het energie & warmteconcept van de kunstijsbaan Hoogeveen. Bij het bestaande zwembad wordt een WKK gerealiseerd die gestookt wordt met groen gas. De restwarmte die hierbij geproduceerd wordt kan direct toegepast worden in het opwarmen van het zwembad. De geleverde warmte is circa 90 graden Celsius. Via een stroomkabel wordt de elektriciteitsvoeding naar de koelinstallatie van ijsbaan getransporteerd. Het koelwater wordt met lage temperatuur in de koelinstallatie gebracht vanuit het pompstation van de WMD. Uiteindelijk zal het koelwater aan het einde van de keten in de kunstijsbaan bij de koelinstallatie weer opgewarmd worden omdat de koelinstallatie bij de productie van koeling ook warmte produceert. De uitkoppeling van de restwarmte vanuit koelmachines van de kunstijsbaan gaat weer naar het pompstation van de WMD. Daar wordt de restwarmte ingezet voor hergebruik in het bestaande systeem met warmte en koude uit drinkwater op het Bentinckspark. Dit systeem levert een aantal gebouwen in de zomer koeling en in de winterperiode een basistemperatuur voor verwarming. Op dit systeem zijn de volgende gebouwen al aangesloten:

- Jannes van Sleedenhuis
- Roelof van Echten College
- Activum (in 2016 gerealiseerd binnensportcentrum)

Door de ingebouwde beveiligingen is een zeer betrouwbaar systeem gerealiseerd, waarbij bovendien de drinkwaterkwaliteit niet wordt beïnvloed. De ontwikkeling en exploitatie van het systeem geschied vanuit E-Qua BV. E-Qua is een 100% dochteronderneming van WMD.

De gemiddelde temperatuur in het systeem van E-Qua is ongeveer 10 graden Celsius. De aangesloten gebouwen onttrekken warmte uit het systeem middels warmtepompen, die de temperatuur voor gebouwverwarming verhogen naar ca. 40 graden Celsius. De benodigde energie voor deze omzetting is in verhouding tot traditionele opwekking van warmte ca. 20% tot 25%. Door een fysieke koppeling te maken met het koelsysteem van de ijsbaan, kan restwarmte van de koelmachine ingezet worden in het lage temperatuursysteem van E-Qua. Met deze restwarmte kan de temperatuur in het leidingsysteem iets verhoogd worden.

De warmtepompen welke zijn aangesloten op het lage temperatuursysteem hebben minder primaire energie nodig om de benodigde temperatuur voor ruimteverwarming te behalen. Het rendement van de warmtepompen zal dus fors stijgen. Op deze wijze wordt de geproduceerde restwarmte door de koelmachines nuttig ingezet en draagt bij aan het verduurzamen van de warmtevoorziening in Hoogeveen.

6.6 Het uiteindelijke energieconcept; WKK bij het zwembad

Uiteindelijk is er gekozen voor het laatste energieconcept, het toepassen van een WKK bij het zwembad met een elektriciteitsverbinding met de ijsbaan. Door de WKK wordt het groene gas omgezet in warmte en in elektriciteit. Het vermogen van de WKK is hierbij voornamelijk bepaald door de warmtevraag van het zwembad. Dit energieconcept is zonder zonnepanelen energieneutraal. De mogelijk bestaat om het dak te benutten voor het realiseren van zonnepanelen. Dit is niet noodzakelijk voor de duurzaamheid van de kunstijsbaan en een rendabele exploitatie. Het realiseren van zonnepanelen wordt of overgelaten aan investeerders of in een later stadium doormiddel van subsidies (bijvoorbeeld SDE). In bijlage 7 is gedetailleerde informatie terug te lezen over het aansluitschema van de koelinstallatie en de energiematrix. In deze bijlage is ook uitgewerkt hoe de energievoorziening past in de verdere herontwikkeling van het Bentinckspark inclusief mogelijke verplaatsing van het zwembad.

In samenwerking met de Rendo en WMD is ook gekeken hoe de financiering, beheer en onderhoud van het energieconcept is te realiseren. In bijlage 7 staat deze uitwerking nader toegelicht. Als uitgangspunt is gehanteerd dat voor de financiering (eigendom), het beheer en onderhoud zoveel mogelijk wordt uitgevoerd door de partner die dit als corebusiness heeft en wat binnen de bestaande wet- en regelgeving mogelijk is. Zodoende moet er zoveel mogelijk kwaliteit en garantie gekregen worden op het functioneren van het energieconcept. Middels een prestatiecontract is de stichting verzekerd van het energieverbruik, de kosten en het onderhoud hiervan. Met een energievolumegarantie staat de aannemer garant voor het energieverbruik. Hiermee loopt de stichting gedurende de exploitatiefase minder risico's wat betreft de energiekosten en de onderhoudskosten.

In het energieconcept blijft het totale energieconcept eigendom van de Rendo en de WMD en zijn deze partijen verantwoordelijk voor de warmtelevering in combinatie met het laagwaardige warmtenetwerk. Deze partijen hebben schriftelijk bevestigd te zullen participeren in het energieconcept. Zie hiervoor bijlage 7. Door de samenwerking met de Rendo en WMD is er nagenoeg geen investering in het energieconcept. Door het terug leveren van de warmte aan het zwembad tegen marktconform tarief is er voor de kunstijsbaan een gunstige exploitatie met relatief lage kosten van het totale energieconcept.

Deze slimme elektriciteitskoppeling omvat de volgende invulling:

- Een volledig CO₂ neutrale energievoorziening voor de ijsbaan;
- Een grote CO₂ reductie bij het zwembad;
- Hergebruik van restwarmte door sportcentrum;
- Restwarmtebenutting door midden-temperatuur warmtenet WMD;
- Koude benutting van midden-temperatuur warmtenet WMD;
- Mogelijke duurzame energiecompensatie voor de netverliezen van Rendo;
- Minimaal energieverlies.
- Optioneel: aanvullende elektra opwekking door zonnepanelen (2200 stuks);

“Met dit energieconcept heeft de ijsbaan niet alleen een duurzame en CO₂ neutrale energievoorziening, maar biedt het een toekomstgerichte duurzame energie infrastructuur voor de directe omgeving”.

7. Duurzaamheid

7.1 BREEAM

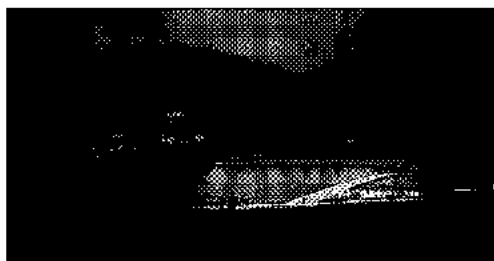
De internationale 'Building Research Establishment Environment Assessment Method' (BREEAM) is een meetinstrument voor de beoordeling van de duurzaamheid van projecten en voorzieningen. De Dutch Green Building Council (DGBC) is een onafhankelijke stichting die het BREEAM-NL duurzaamheidskeurmerk heeft ontwikkeld voor Nederlandse gebouwen, gebieden en infrastructuur. Zij verstrekt certificaten aan projecten waarvan de mate van duurzaamheid is beoordeeld volgens vooraf gestelde criteria die zijn vastgelegd in een Beoordelingsrichtlijn (BRL).

De eerste BREEAM gecertificeerde ijsbaan van Nederland

Voor de provincie Drenthe en de gemeente Hogeveen ligt er een kans om de eerste BREEAM gecertificeerde ijsbaan in Nederland te realiseren. Net als bij BREEAM voor nieuwbouw zal er getoetst worden op negen thema's:

- Management
- Transport
- Afval
- Gezondheid
- Water
- Landgebruik en Ecologie
- Energie
- Materialen
- Vervuiling

In overleg met de Dutch Green Building Council, de DGBC, zal er voor de ijsbaan een 'bespoke traject', (een maatwerk traject) worden opgezet om de ijsbaan aan de hoogste duurzaamheidsstandaarden te laten voldoen. Een bespoke traject houdt in dat het niet gaat om een standaard kantoorgebouw en dat er een maatwerkmethodiek wordt ontwikkeld om het gebouw te kunnen toetsen. Dit gebeurt tijdens de bouw, waarin o.a. op de lifecycle analyses van de leveranciers wordt getoetst én tijdens de exploitatiefase door het verbruik van de ijsbaan continu te monitoren. Om inzichtelijk te maken wat de BREEAM methodiek in zal houden voor de ijsbaan is een QuickScan van het concept opgesteld, deze is te vinden in bijlage 8. De uitkomst van de QuickScan komt neer op een score van 71.45%, dat resulteert in een 'BREEAM Excellent'. Deze QuickScan is gebaseerd op een de standaard richtlijn voor nieuwbouw van utiliteit, waardoor het niet één op één door te vertalen is naar de uitkomst van de ijsbaan.

Figuur 19: Impressie schaatshal Sochi

In het bespoke traject wordt er in samenwerking met de DGBC gebruik gemaakt van de Internationale ervaring op het gebied van BREEAM en ijsbanen, zoals ook is gedaan bij het Olympisch ijsstadion in Sochi, zie figuur 19.

7.2 Subsidies

De ontwikkeling van de duurzame ijsbaan leent zich goed voor de SDE subsidie regeling. Dit omdat er diverse duurzame energie technieken in worden toegepast zoals de WKK, zonnepanelen en het BaOpt Klimaatstelsel. Voor 2015 is de volledige 3,5 miljard al toegekend. Voor 2016 is er wederom een tranche opengesteld. Wanneer de ijsbaan in Hogeveen wordt gerealiseerd zal de aanvraag voor de SDE subsidie direct worden opgesteld. De eerst volgende ronde start in maart 2016. Gezien het hoge aantal aanvragen van de SDE subsidie, en het niet exact weten wanneer kunstijsbaan in Hogeveen gerealiseerd wordt, is in de berekening vooralsnog geen rekening gehouden met subsidie aftek.

"Hogeveen krijgt de eerste BREEAM-gecertificeerde ijsbaan van Drenthe. Maar waarschijnlijk van de hele wereld."

8. Organisatie

Het is voor de exploitant, eigenaren, gebruikers en bezoekers, maar ook voor de gemeente van groot belang dat de kunstijsbaan tot in de lengte van jaren beschikt over een goed imago en een duurzame exploitatie. Hiertoe moeten exploitant, eigenaren, gebruikers en de gemeente samenwerken en een beheer- en exploitatievorm neerzetten die hierin voorziet.

De organisatievorm is primair gericht op het langdurig en duurzaam in stand houden van de kwaliteit en de waarde van de kunstijsbaan in zijn totaliteit. Bij het bepalen van de organisatievorm spelen de volgende onderdelen een rol:

- Realisatie
- Dagelijks beheer en exploitatie
- Toezicht en controle op de exploitatie
- Invloed op het gebruik van de ijsshal
- Risico's in de exploitatie

De volgende partijen kunnen worden onderscheiden:

- Stichting Kunstijsbaan Hogeveen e.o.
- Gemeente Hogeveen
- Provincie Drenthe
- Rendo en WMD
- (Schaats)verenigingen
- KNSB
- Alescon

8.1 Uitgangspunten

Uitgangspunten bij het bepalen van de organisatievorm zijn:

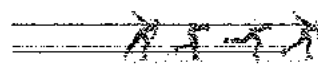
1. De provincie stelt € 5.000.000 beschikbaar voor de realisatie van de ijsbaan.
2. De gemeente is eigenaar van de grond, draagt bij in de investeringen (€ 1 mln., verstrekt de stichting een garantstelling voor het obligatiefonds van € 4,51 mln., staat garant voor € 5,2 aanvullende investeringen, legt de infrastructuur aan en zorgt voor een goedgekeurd bestemmingsplan.
3. De Stichting Kunstijsbaan Hogeveen e.o. realiseert de ijsbaan en treedt op als eigenaar van het gebouw.
4. Voor de exploitatie van de baan zal een Exploitatie b.v. worden opgericht.

De gemeenteraden van Hogeveen en De Wolden hebben zich unaniem, per motie, uitgesproken vóór de Hogeveense kunstijsbaan, en de respectievelijke colleges van B en W opdracht gegeven alles te doen wat mogelijk is dit te bewerkstelligen (zie bijlage 9 voor de moties van Hogeveen en De Wolden).

De gemeente Hogeveen heeft zich daarna actief, en met raad en daad, ingezet bij het ontwikkelen en opstellen van het businessplan, het aanstellen van ambassadeurs en het mobiliseren van draagvlak onder publiek, organisaties en andere overheden. Tenslotte heeft de gemeenteraad van Hogeveen op 31 maart 2017 (zie bijlage 10) het besluit genomen dat zij de benodigde gemeentegrond in het Bentinckspark beschikbaar stelt en de uitvoering en kosten van de extra infrastructuur draagt. Daaronder valt in elk geval het uitbreiden van de parkeergelegenheid. Ook is bevestigd dat de gemeente garant staat voor € 9,7 mln. aan investeringen.

8.2 Contractvorm realisatie

Gezien de inbreng van financiële middelen door de provincie en de gemeente en de omvang van de bouwkosten, zal de bouw van de ijsbaan Europees worden aanbesteed. In het aanbestedingsplan van Antea Group is beschreven hoe tot een weloverwogen, recht- en doelmatig inkoopproces kan worden gekomen (zie bijlage 11).

De stichting wenst als bouwheer geen risico te lopen m.b.t. kostenoverschrijdingen etc., maar wel invloed te hebben op het ontwerp. Om deze reden wordt als contractvorm voorgesteld een "Engineering & Build", eventueel hieraan gekoppeld Maintain (onderhoud) voor het bouwkundige deel en de installaties.

De energievoorziening wordt deels gerealiseerd door Rendo / WMD. Middels een prestatiecontract is de stichting verzekert van het energieverbruik, de kosten en het onderhoud hiervan. Middels een energievolume garantie staat de aannemer garant voor het energieverbruik. Hiermee loopt de stichting gedurende de exploitatiefase minder risico's wat betreft de energiekosten en de onderhoudskosten.

8.3 Visie op het beheer en de exploitatie

De stichting kunstijsbaan Hoogeveen e.o. is eigenaar van de ijsbaan. Als eigenaar zorgt zij voor:

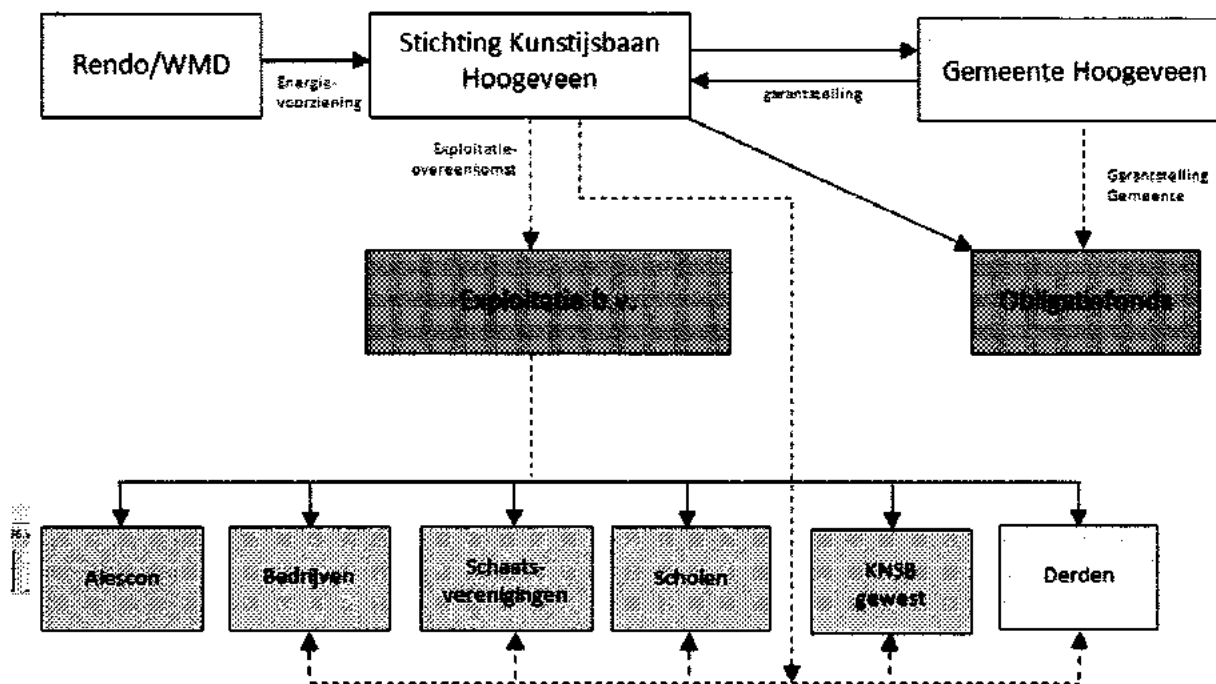
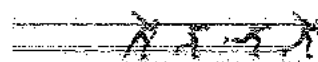
1. realisatie van de baan;
2. verhuur van de baan aan de Exploitatie b.v.;
3. openstelling en vaststellen tarieven;
4. onderhouden van contacten met gemeente, KNSB, schaatsverenigingen;
5. binnenhalen van baansponsors;
6. initieert schaatsevenementen.

De stichting verhuurt, als eigenaar van het onroerend goed, de accommodatie aan de Exploitatie b.v..

De Exploitatie b.v. is verantwoordelijk voor:

1. management;
2. dagelijks beheer van de accommodatie;
3. dagelijks onderhoud en schoonmaak;
4. zorgen voor goed ijs;
5. verhuur van de ijsbaan aan schaatsverenigingen, scholen, bedrijven, etc.;
6. promotie van de baan;
7. contract met Alescon inzake personeel;
8. exploitatie van de horeca;
9. exploitatie van de winkel inclusief slijpen en verhuur schaatsen.

In figuur 20 is schematisch is de organisatiestructuur van de kunstijsbaan Hoogeveen weergegeven.

Figuur 20: Organisationsstructuur kunstijsbaan Hoogeveen

De Exploitatie b.v. is verantwoordelijk voor de exploitatie van de ijsbaan. De stichting kunstijsbaan Hoogeveen e.o. bepaalt het huurprijsbeleid. De Exploitatie b.v. maakt voor de totale accommodatie een exploitatieopzet. Deze exploitatieopzet wordt in een meerjarijks perspectief geplaatst. De exploitatieopzet wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de stichting.

De Exploitatie b.v. betaalt een huurbedrag voor de gehele accommodatie aan de stichting.

De Exploitatie b.v. verzorgt het management, de beheersmatige en administratieve taken van de accommodatie.

De stichting voert geen operationele taken uit. De samenwerking ligt vast in de exploitatieovereenkomst.

Tussen de stichting en de Exploitatie b.v. dienen afspraken te worden gemaakt over beheer- en exploitatierisico's. De invulling van het beheer vergt periodiek overleg.

Van de directeur mag worden verwacht dat hij een actieve rol speelt bij het werven van extra gebruikers en de werving en promotie van de ijsbaan verricht. De aan te stellen directeur dient over ruime ervaring te beschikken met grootschalige sportaccommodaties, bij voorkeur een overdekte ijsbaan.

De directeur is autonoom in het regelen van beheer en exploitatie binnen de in de exploitatie-overeenkomst meegegeven randvoorwaarden. Daarbij is het een optie om een winstdeling met de directeur af te spreken wat betreft de exploitatie in zijn algemeenheid dan wel één of meerdere onderdelen (kaartverkoop, horeca, winkel).

Omdat de gemeente Hoogeveen garant staat voor verschillende investeringen en voor het obligatiefonds (exploitatiefase) zijn de risico's zeer laag. Daarom ontvangen deze partijen jaarlijks een financieel verslag.

*"De organisatie van de ijsbaan en samenwerking met de exploitatie b.v. is een stevig fundament.
"In het stichtingsbestuur is veel ervaring met schaatsen aanwezig. De Exploitatie b.v. dient de
schaatsaccommodatie op een commerciële wijze te exploiteren met als doel continuïteit van de exploitatie.*

9. Marktonderzoek

In de planvorming voor de kunstijsbaan Hoogeveen is er in 2004 een uitgebreid marktonderzoek uitgevoerd naar de verwachte bezoekersaantallen. Begin 2015 is dit onderzoek geactualiseerd. Het Mulier Instituut heeft in opdracht van de gemeente een second opinion verricht naar de te verwachten bezoekersaantallen. Daarnaast is er ook gekeken naar schaatspotentie (gemiddeld bezoek per inwoner, KNSB-leden en verenigingen) in Hoogeveen e.o. en de kengetallen van kunstijsbanen in Nederland afgezet tegen Hoogeveen. Dit onderzoek is in juni 2016 opgeleverd. In dit hoofdstuk worden de voornaamste uitgangspunten gepresenteerd. Voor een volledige beschrijving wordt verwezen naar de eerder genoemde onderzoeken. Zie bijlage 1 voor het volledige onderzoeksrapport van het Mulier Instituut.

Met betrekking tot de raming van de bezoekersaantallen zijn de volgende zaken van belang:

1. het verzorgingsgebied;
2. het animocijfer voor recreatief schaatsen;
3. het animocijfer voor verenigingsschaatsen;
4. overige activiteiten.

9.1 Verzorgingsgebied

Als stelregel wordt genomen dat 80% van de bezoekers van een kunstijsbaan uit een gebied met een straal van 25 kilometer rond de baan afkomstig is. Het centrum van Hoogeveen is als middelpunt van deze cirkel genomen. Er kunnen specifieke omstandigheden, zoals bereikbaarheid, gelden waardoor van het verzorgingsgebied wordt afgeweken. Te denken valt bijvoorbeeld aan bepaalde fysieke barrières zoals kanalen en rivieren of een traditionele 'historische' oriëntatie van een regio op een bepaalde stad. Ook de aanwezigheid van ijsbanen in andere steden speelt hierbij een rol

De aanwezigheid van natuurlijke barrières kan twee richtingen op werken. Enerzijds houdt het mensen binnen een bepaalde regio vast, anderzijds kan het een belemmering vormen voor personen uit een andere regio om binnen te komen.

De raming van de bezoekersaantallen is gebeurd op basis van toedeling van de inwoneraantallen op grond van de ligging van kunstijsbanen in de omgeving, natuurlijke barrières, historische oriëntatie en aanwezige infrastructuur.

Raming

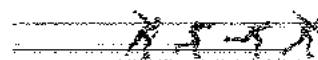
Met betrekking tot het verzorgingsgebied wordt uitgegaan van de gemeenten/plaatsen zoals opgenomen in tabel 6.

Tabel 6: Verzorgingsgebied kunstijsbaan Hoogeveen

Verzorgingsgebied	Plaatsen & gemeenten
Primair gebied	Hoogeveen, Coevorden, Midden-Drenthe, Westerveld, De Wolden, Meppel, Hardenberg, Staphorst, Ommen.
Secundair gebied	Steenwijkerland, Zwarte Waterland, Zwolle, Dalfsen, Twenterand, Tubbergen, Emmen, Borger-Odoorn
Tertiair gebied	Aa en Hunze, Assen, Noordenveld, Tynaarlo, Weststellingwerf, Ooststellingwerf, Heerenveen
Duitsland	Emlichheim, 35 km, Uelsen, 50 km, Neuenhaus, 55 km, Meppen, 60 km, Haren, 60 km, Nordhorn, 65 km, Lingen, 80 km

Duitsland

Gezien de nabijheid van Duitsland is te verwachten dat een deel van de toekomstige bezoeken door Duitsers zal gaan plaatsvinden. Vlak over de grens wonen namelijk circa 200.000 mensen.

Uit onderzoek blijkt dat sporters in Duitsland bereid zijn om een grotere afstand af te leggen dan Nederlanders. Gezien de nabijheid van de toekomstige baan en de "grotere" bereidheid om te reizen om te gaan sporten is in de berekeningen rekening gehouden met bezoekers uit Duitsland.

Tabel 7: Marktpotentie kunstijsbaan Hogeveen

Activiteit	Aantal bezoekers
• Recreatief schaatsen	155.150
• Verenigingsschaatsen KNSB	38.800
• Duitse schaatsers	9.850
Totaal	203.800

Over het algemeen kan op grond van de geraamde bezoekersaantallen geconcludeerd worden dat er binnen het verzorgingsgebied voldoende bezoekerspotentieel aanwezig is. Echter, voor een veilige businesscase wordt *niet* uitgegaan van de potentie zoals gepresenteerd in tabel 7. Als eerder genoemd wordt het aantal bezoekers van een kunstijsbaan beïnvloedt door veel factoren die op voorhand niet geheel zijn te voorspellen. Er wordt uitgegaan van 20% minder bezoekers dan het marktpotentieel, oftewel circa 163.000 bezoekers. Het uitgangspunt voor een sluitende businesscase.

9.2 Bezoekersraming

Voor het marktpotentieel van circa 163.000 bezoekers is de verdeling van het bezoek wat betreft recreatief volwassenen en jeugd, verenigingsschaatsen, schoolschaatsen en bedrijfsschaatsen gemaakt. Zie tabel 8. Deze verdeling is gemaakt op basis van de bezoekersaantallen voor de vorig jaar geopende Elfstedenhal te Leeuwarden.

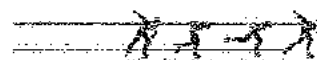
Tabel 8: Verdeling marktpotentieel kunstijsbaan Hogeveen

Bezoekersaantal	Aantal bezoekers
Recreatief volwassenen (65%)	
• Losse kaarten (40%)	32.240
• 10-ritten kaarten (40%)	32.240
• Abonnementen (20%)	16.120
• Subtotaal:	80.600
Recreatief jeugd (35%)	
• Losse kaarten (40%)	17.360
• 10-ritten kaarten (40%)	17.360
• Abonnementen (20%)	8.680
• Subtotaal:	43.400
Overig	
• Verenigingsschaatsen	30.000
• Schoolschaatsen	6.000
• Bedrijfsschaatsen	3.000
Totaal	163.000

In de raming is het aantal verenigingsbezoeken voorzichtig ingeschat, omdat dit de komende jaren eerst opgebouwd dient te worden. Om deze reden is uitgegaan van 30.000 bezoeken van verenigingsschaatsers. Uit de gegevens van Assen blijkt dat daar het verenigingsschaatsen 59.000 bezoeken oplevert. Hetgeen neerkomt op 40% bezoek door verenigingen op de baan in Assen. Het is dus te verwachten dat er ook in Hogeveen een hoger percentage dan 20% verenigingsschaatsers zal komen. Dit effect is voornamelijk niet meegenomen in de berekeningen.

Mulier heeft het aantal bezoekers geraamd op basis van drie verschillende methodes:

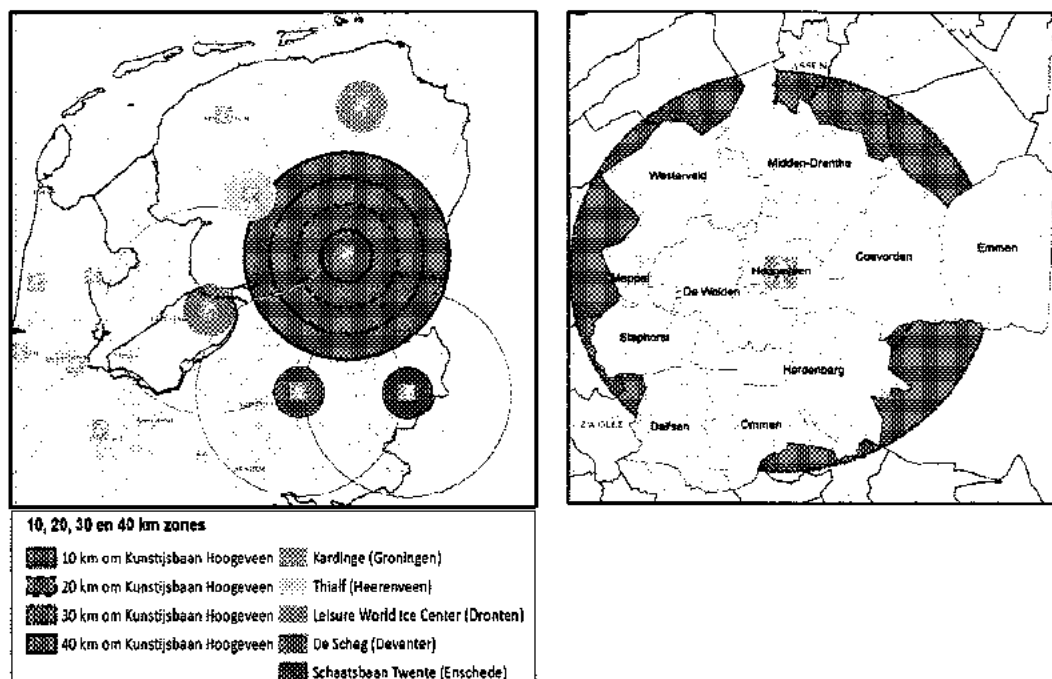
1. Ratio aantal bezoeken en omvang marktgebied referentiebanen: 133.200
2. Aantal inwoners in straal rondom Bentinckspark: 133.700
3. Bevolkingsonderzoek: 265.600

Mulier gaat uit van een rekenkundig gemiddelde van de drie methoden en raamt het aantal bezoekers op 177.500 per jaar.

9.3 Schaatspotentie Hogeveen e.o.

Door het Mulier Instituut is naast de bezoekersaantallen ook onderzoek gedaan naar de attitude van de bevolking in Hogeveen e.o. ten aanzien van het schaatsen, de ontwikkeling van de nieuwe kunstijsbaan en de bezoekenintentie. Figuur 21 geeft een overzicht van de herkomst (gemeenten) van de respondenten en de straal van 30 kilometer rond het centrum van Hogeveen.

Figuur 21: Onderzoeksgebied Mulier Instituut – kunstijsbaan Hogeveen

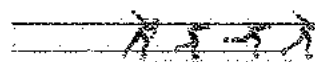
In het onderzoek⁵ van Mulier Instituut geeft onder andere de volgende conclusies:

- Er zijn relatief veel schaatsers, KNSB-leden en verenigingen in Drenthe
- De bevolking is (gematigd) positief over bouw van een nieuwe kunstijsbaan in Hogeveen (60%, 29% neutraal)
- De bevolking is (gematigd) positief over een publieke investeringsbijdrage (56%)
- Het voorzieningen(niveau) is bepalend voor de aantrekkingskracht van de baan
- Schaatsmarketing, samenwerking en innovatie is noodzakelijk

"Het businessplan is doordacht en zit degelijk in elkaar. Van de prognose van 200.000 bezoekers wordt in het businessplan uitgegaan van 'slechts' 163.000 per jaar."

Mulier Instituut raamt het aantal bezoekers op 177.500. Dit is een gemiddelde van 3 methodes.

⁵ Zie bijlage 1 voor een volledig overzicht van het rapport en de conclusies van het Mulier Instituut.

10. De businesscase in cijfers

10.1 Investeringskosten

De totale investeringen van de overdekte 400 meter ijsbaan zijn geraamd op € 15.710.000 exclusief btw. en exclusief de kosten voor de grond en de infrastructuur. Zoals het nu lijkt is de kunstijsbaan vrijgesteld van BTW. De totale fiscaliteit van het businessplan is onderzocht door DHK tax & legal, zie het rapport in bijlage 12. De investeringen in zonnepanelen voor de energieopwekking vinden apart plaats middels een aanbesteding vanuit de energielasten. In de investeringsraming zijn inbegrepen de bouw- en installatiekosten, de vaste en losse inrichting, de bijkomende kosten, planvoorbereiding en bouwbegeleiding en onvoorziene kosten (5%). In tabel 9 staat de uitsplitsing van de investeringskosten weergegeven. In bijlage 13 staat een verdere uitsplitsing van de investeringen weergegeven.

Tabel 9: Investeringskosten kunstijsbaan Hoogeveen

Investering	Kosten (€)
• Bouwkundig	6.700.000
• Installaties	5.000.000
• Duurzaamheid, energieconcept Rendo & WMD	1.100.000
• Inrichting (o.a. boarding)	500.000
• Dweilmachines, keuken, losse inventaris	550.000
• Bijkomende kosten, leges, grondonderzoek etc.	260.000
• Begeleidingskosten realisatie	930.000
• Onvoorzien	670.000
Totale investeringskosten "bouw"	15.710.000

Overige investering	Kosten (€)
• Infrastructuur (parkeerplaatsen, wegen, groen etc.)	2.000.000
• Grondkosten	1.000.000
• Planschade	150.000
Investeringskosten "buitenruimte"	3.150.000

Totale begroting	Kosten (€)
Totale investeringskosten	18.860.000

Tabel 9 laat zien dat de investeringskosten voor de bouw van de kunstijsbaan in Hoogeveen is geraamd op circa € 15.700.000 exclusief btw. Hierbij is uitgegaan van een standalone ijsbaan. Een integratie met het sportcentrum Maxx Sports & Events heeft voor de stichting geen significante voordelen wat betreft investeringen (aankoop grond tennisbanen) en exploitatie (horeca niet aan de baan gelegen). Daarnaast heeft een fysieke koppeling nadelige consequenties voor de stedenbouwkundige inpassing en onlogische routing in het gebouw vanuit de kunstijsbaan naar voorzieningen van het sportcentrum. Om deze redenen is afgezien van de koppeling van de ijsbaan met het sportcentrum. Een mogelijke toekomstige ontwikkeling om een koppeling te maken met het sportcentrum is niet meegenomen in deze investering.

De totale inrichting van de buitenruimte met toegangswegen, parkeerplaatsen etc. kost € 2 mln. en zal worden gerealiseerd door de gemeente. Zie voor een toelichting paragraaf 4.4. Een concrete uitwerking van de buitenruimte is terug te vinden in bijlage 2. Daarnaast levert de gemeente Hoogeveen de grond kosteloos. Deze grond heeft een waarde van € 1 mln. conform het grondprijzenbeleid van de gemeente Hoogeveen. Op basis van het milieu onderzoek wordt er rekening gehouden met € 150.000 aan planschade en het treffen van geluidswerende maatregelen aan woningen in de directe omgeving. Deze maatregelen zijn noodzakelijk vanwege de toename in geluid door de toename in verkeer. Door de totale kosten voor de buitenruimte komt de investeringsbegroting in totaal uit op € 18.860.000. De investeringen in infrastructuur, grond, geluid en planschade van in totaal € 3,15 mln. worden beschikbaar gesteld door de gemeente Hoogeveen. Zie hiervoor de het genomen raadsbesluit in bijlage 10.

10.2 Dekking investeringen en financiering

Om een haalbare en sluitende exploitatie voor de stichting Kunstijsbaan e.o. te krijgen, wordt een belangrijk deel van de investeringen gedekt worden door een bijdrage van de gemeente Hogeveen en de provincie Drenthe. Daarnaast wordt er rekening gehouden met bijdragen vanuit het obligatiefonds, hierin is de reeds lopende crowdfunding opgenomen.

Tabel 10: Financiering investering kunstijsbaan Hogeveen

Investering	€ 15/10/2000
• Provincie	€ 5.000.000
• Gemeenten Hogeveen	€ 1.000.000
• Projectontwikkelaars	€ 4.000.000
• Obligatiefonds	€ 4.510.000
• Rendo/WMD	€ 1.200.000
• Restant financiering	€ 15.710.000

Het uitgangspunt in de financiering van de investering is een maximale bijdrage van provincie Drenthe van € 5 mln. Een kunstijsbaan is een regionale voorziening met veel schaatsers uit een wijde regio. Een kunstijsbaan is daarom niet lokaal gebonden. Daarentegen zorgt een kunstijsbaan wel voor regionale spin-off onder andere ten aanzien van economie, werkgelegenheid, sportstimulering en recreatie. Voor het financieren van de realisatie en de investeringen is de volgende dekking tot stand gekomen.

Financiering

De stichting heeft uitgebreid de mogelijkheden bestudeerd om te komen tot een duurzaam, realistisch en werkbaar financieel model. Daartoe zijn de volgende acties ondernomen:

- voeren van gesprekken door het bestuur met banken en andere mogelijke (private) investeerders;
- gekeken naar ervaringen en referenties wat betreft het aantrekken van externe financiering voor kunstijsbanen, sportcomplexen en andere maatschappelijk voorzieningen;
- bezoeken en gesprekken met de directies van naastliggende ijscomplexen te Groningen (Kardinge), Leeuwarden (Elfstedehal) en Heerenveen (Thialf). In deze gesprekken zijn de businessmodel van deze ijsbanen besproken, ervaringen gedeeld en is er collegiaal advies gegeven;
- samenwerking met projectontwikkelaar;
- analyseren van het uitputtende overzicht van financieringsconstructies van ijsbanen in Nederland in het rapport van het Mulier Instituut (rapport "Overheidssteun voor ijsbanen", Mulier Instituut, februari 2013).

Het beeld dat dit opleverde is dat geen enkele ijsbaan kan bestaan zonder financiële hulp van overheden. Vaak wordt dit gegeven in de vorm van een bijdrage in zowel de investering en de exploitatie; soms wordt dit zelfs volledig door de overheid zelf gedaan. Minimaal helpt de overheid (gemeenten en/of provincie) de exploitant met de bouw van de ijsshal, vaak voor 100% ter dekking van de investeringen.

Uit de verschillende modellen blijkt de variant waarbij de stichting het benodigde kapitaal van de gemeente of provincie verkrijgt of wanneer deze partijen garant staan voor de financiering, leidt tot een sluitende businesscase met een duurzaam gezonde exploitatie.

De stichting kunstijsbaan heeft diverse financiële opstellingen gemaakt voor de financiering. De variantanten bestaan uit een bancaire lening, een bancaire lening met garantstelling of een lening aan te trekken door de gemeente/provincie. Zie hiervoor bijlage 14. Uit de varianten blijkt dat zonder zekerstelling er een rentebedrag op de lening wordt gevraagd.

Een bancaire financiering en extra toelage kunnen niet uit de exploitatie worden betaald. Een second opinion naar het businessplan van de kunstijsbaan Hogeveen, uitgevoerd door Fakton, bevestigt dit beeld.

Zie hiervoor bijlage 15. Ondanks de garanties en zekerstellingen die private financiers (banken) vragen, ligt het rentepercentage op 3 á 3,5%, ruim twee keer zo hoog als de verwachte rente van 1,5% bij een lening van de

gemeente. Bovendien betekenen de gevraagde zekerstellingen in de praktijk dat – waarschijnlijk – ook de overheid garant moet staan ingeval van een banklening, wat praktisch gezien eenzelfde risico voor de gemeente oplevert als wanneer die de lening zelf verstrekt. Fakton heeft daarbij ook nog een financieringsstrategie opgesteld die toegepast kan worden bij een lening door de overheid. Deze strategie is dusdanig opgebouwd zodat er een basislening wordt verstrekt die altijd gefinancierd kan worden uit de worstcase-scenario met 133.000 bezoekers en revolverende lening naar gelang van de hogere kasstroom door een hoger bezoekersaantal. Zie voor een uitwerking van deze financieringsstrategie ook bijlage 15.

Projectontwikkeling

Een deel van de financiering is gerealiseerd door de samenwerking met de RENDO en de WMD. Hierdoor is niet alleen de benodigde kennis van een marktpartij gekoppeld aan het energieconcept maar is er ook voor € 1,2 aan financiering zeker gesteld.

Daarnaast is er een brede marktconsultatie uitgevoerd om te onderzoeken of marktpartijen willen investeren in de ontwikkeling van de kunstijsbaan, deze bouw van de kunstijsbaan mogelijk ook op zich willen nemen en welke randvoorwaarden bij een dergelijke samenwerking gesteld worden. Uit deze consultatie zijn uiteindelijk twee concrete biedingen naar voren gekomen. De voorkeur is uitgesproken voor de bieding van de "BAM". Als voorwaarde hierbij geldt dat er een reciprociteitsovereenkomst wordt gesloten dat deze partij de locaties 'Bentinckspark-Noord' en 'Griendtsveenweg 1' in ruil als herontwikkelingslocatie zal verkrijgen. De BAM verdient aan deze herontwikkeling naar verwachting € 4 mln. en deze opbrengsten worden ingebracht in de financiering van de kunstijsbaan. De BAM verkrijgt de grond volgens het vigerende beleid vanuit het grondbeleid van de gemeente Hoogeveen. Ook beschikt de BAM over de benodigde capaciteit en kennis de kunstijsbaan te bouwen. Het voorstel en aanbidding van de BAM om participeren in de ontwikkeling van de kunstijsbaan in Hoogeveen is terug te lezen in bijlage 19.

10.3 Exploitatie stichting Kunstijsbaan Hoogeveen e.o.

Voor een gunstige en gezonde exploitatie van de kunstijsbaan is het van essentieel belang dat de financieringskosten van de investeringskosten zo laag mogelijk zijn. De mogelijkheden voor een bancaire lening zijn ruim onderzocht. Gebleken is dat banken een zeer beperkte lening voor een kunstijsbaan beschikbaar willen stellen, maximaal € 2 mln. Voor een dergelijke lening worden garanties gevraagd via bijvoorbeeld de overheid. En dan nog zijn de financieringslasten te zwaar met 4 à 5 % rente en dus niet realistisch voor een gezonde businesscase van de kunstijsbaan. Met deze gegevens is er een alternatief financieringsplan uitgewerkt op basis van onderzoeken en adviezen van o.a. Fakton.

Om de financiering van de kunstijsbaan mogelijk te maken is er een aanvullende lening van de provincie vereist en is er een uniek plan voor een obligatiefonds kunstijsbaan Hoogeveen uitgewerkt. Door dit plan is de verhouding tussen lokale en provinciale financiering nagenoeg gelijk. Temeer omdat de gemeente bereid is om de exploitatie voor de eerste jaren te ondersteunen.

Obligatiefonds

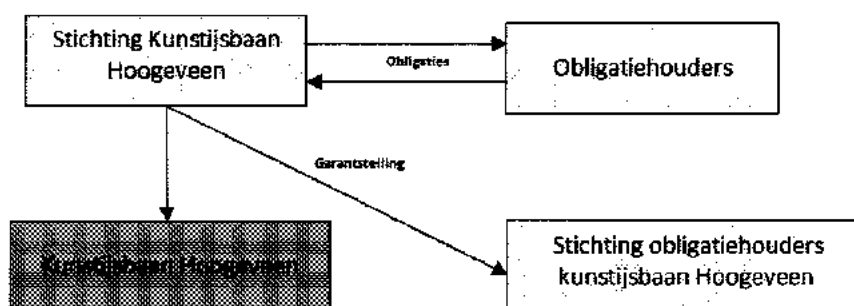
Verwacht wordt dat in Hoogeveen het draagvlak groot genoeg is om € 4,5 mln. aan obligaties te realiseren. Met ambassadeurs is er een brede lobby gevoerd onder het bedrijfsleven van Hoogeveen om de kunstijsbaan te steunen. Dit draagvlak is groot en wanneer de zekerheid gegeven wordt vanuit de overheid om de kunstijsbaan te realiseren dan is er grote bereidheid om aanzienlijke bijdragen te leveren. Vanuit particulieren is deze bereidheid al eerder aangetoond door middel van de crowdfunding. Daar is op dit moment al € 50.000 opgehaald. De crowdfunding (€ 500.000) is ondergebracht in het obligatiefonds waardoor met dit fonds, dus aanvullend op de crowdfunding, € 4 mln. aan financiering wordt gedekt. Befangrijk is dat particulieren en bedrijven zekerheid willen over het geld dat ingelegd wordt in het fonds. Daarom moet de gemeente garant staan voor een dergelijke financiering. De gemeente heeft middels een raadsbesluit deze garantstelling toegezegd (zie bijlage 10).

Met een obligatiefonds koop je als particulier of bedrijf certificaten (coupures) voor de kunstijsbaan ter hoogte van € 1.000 per stuk. Daarmee wordt een lening gegeven aan de kunstijsbaan. Op deze lening is op dit moment rekening gehouden 2,5% rente. Deze rente is ruim aangehouden en kan variëren van 1,5-2,5%. Ter vergelijking, banken geven op dit moment niet meer dan 1%. De eerste 2 jaar wordt de lening niet afgelost. Vervolgens wordt

vanaf het 3^e jaar de lening in tranches in 15 jaar weer afgelost met rente. De uitbetaling van de lening geschiedt volgens een loting per jaar. Per jaar (vanaf het 3^e jaar) wordt er maximaal 6,67% van de lening weer terugbetaald. Daardoor is de lening na 17 jaar volledig afgelost. De jaarlijkse last van het obligatiefonds is aan rente (2,5%) en aflossing in het 3^e jaar maximaal € 405.900 en gemiddeld € 324.985. Hierbij is er gekozen voor een lineaire leningsvorm. Naarmate de jaren verstrijken worden de lasten van het fonds dan minder. Wanneer er op termijn weer meerdere uitgaven ontstaan zoals onderhoud en marketing ontstaat er hiervoor ruimte in de exploitatie. Een mogelijkheid is ook de aflossing annuïtair te laten verlopen. Dan ontstaan er oplopende aflossingen per jaar en een dalende rente waardoor de lasten gedurende gehele looptijd gelijk blijven.

Qua juridische structuur wordt er voor het obligatiefonds een aparte stichting opgericht. De stichting obligatiehouders behartigt de belangen van de obligatiehouders. Deze stichting kan ook invloed uitoefenen op het bestuur van de kunstijsbaan door bijvoorbeeld het recht te hebben om een bestuurder aan te wijzen voor de stichting kunstijsbaan Hoogeveen. De garantstelling is zeker gesteld via de gemeente Hoogeveen. De organisatiestructuur is weergegeven in figuur 22.

Figuur 22: Organisatiestructuur obligatiefonds kunstijsbaan Hoogeveen

Garantstelling gemeente

Om de totale ontwikkeling van de kunstijsbaan te kunnen starten is het noodzakelijk de resterende financiering van de provincie te verkrijgen van de provincie ter hoogte van € 5 mln. Wanneer deze bijdrage is zeker gesteld dan kunnen afspraken met marktpartijen die bijdragen definitief worden gemaakt. Hetzelfde geldt voor het starten met obligatiefonds. De provincie Drenthe stelt als voorwaarde dat er garanties gegeven moeten worden om de kunstijsbaan te kunnen realiseren en dat de investeringen daadwerkelijk beschikbaar worden gesteld. Omdat marktpartijen is afwachten of de provinciale subsidie beschikbaar wordt gesteld heeft de gemeenteraad van Hoogeveen besloten om garant te staan voor de investeringsbijdrage van derden ter hoogte van € 9,71 mln. Deze investering is opgebouwd uit:

- € 4.510.000 obligatiefonds
- € 4.000.000 projectontwikkeling
- € 1.200.000 energieconcept RENDO & WMD.

Over de overige gemeentelijke investeringsbijdrage ter hoogte van € 4,15 mln. heeft de gemeenteraad van Hoogeveen ook positief besloten (zie bijlage 10).

10.4 Exploitatie stichting Kunstijsbaan Hoogeveen e.o.

Het uitgangspunt in de organisatie is dat de stichting geen rol heeft in de dagelijkse gang van zaken en exploitatie van de kunstijsbaan. De stichting stelt de kaders en de Exploitatie b.v. is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken. De stichting verhuurt dan ook de kunstijsbaan aan de Exploitatie b.v. De exploitatie van de stichting is weergegeven in tabel 11.

Tabel 11: Financiële opzet stichting Kunstijsbaan Hoogeveen e.o.

Jaarlijkse begroting	Bedrag (€)
Lasten	
• Reservering onderhoud (1%)	130.000
• Beheer- en bestuurskosten	25.000
• Obligatiefonds (gemiddeld jaarlijkse rente + aflossing)	324.985
• Vergoeding Rendo/WMD energieconcept	103.515
• <u>Totale lasten</u>	<u>583.500</u>
Opbrengsten	
• Verhuur ijshal	583.500
• <u>Totale opbrengsten</u>	<u>583.500</u>
Resultaat	0

10.5 Exploitatie b.v.

Het dagelijkse beheer en exploitatie is middels een verhuur ondergebracht bij de Exploitatie b.v.. Dit kan door middel van het oprichten van een b.v., waarbij een directeur wordt aangesteld die de ijsbaan op een commerciële wijze exploiteert of door middel van het zoeken van een commerciële exploitant middels een aanbesteding in de markt. Vooral nog gaan is het uitgangspunt om een directeur aan te stellen die de ijsbaan zal exploiteren.

Bij de berekening van de omzet uit bezoekers zijn tarieven gehanteerd, die ook voor vergelijkbare overdekte ijsbanen gelden in het noorden van Nederland zoals de Elfstedenhal te Leeuwarden en Kardinge te Groningen. Tabel 12 geeft een overzicht weer van de meest voorkomende tarieven.

Tabel 12: Tarieven kunstijsbaan Hoogeveen

Soort	Opmerking	Tarief
Enkele entree		
• Recreatief volwassenen		€ 7,50
• Recreatief jeugd		€ 4,50
Abonnementen		
• 10 rittenkaart volwassenen		€ 55,00
• 10 rittenkaart jeugd		€ 40,00
• Recreatief abonnement volwassenen	gemiddeld per keer	€ 4,50
• Recreatief abonnement jeugd	gemiddeld per keer	€ 3,50
Overige arrangementen		
• Schoolschaatsen		€ 4,00
• Bedrijfschaatsen		€ 8,00
• Verenigingsschaatsen		€ 3,50
• Verenigingsuur		€ 500,00

Tabel 13 geeft de exploitatie opzet van de Exploitatie b.v. weer. Een volledige uitsplitsing van de diverse kostensoorten van de exploitatie is weergegeven in bijlage 16.

Tabel 13: Exploitatie kunstijsbaan Hoogeveen

Jaarlijkse begroting	Bedrag (€)
Lasten	
• Personeel	560.000
• Onderhoud	50.000
• Energie	25.000
• Beheer	90.000
• Inkoop	191.500
• Huur ijshal	583.500
• <u>Totale lasten</u>	<u>1.500.000</u>
Baten	
• Recreatief bezoek, schoolschaatsen, bedrijfsschaatsen	717.600
• Verenigingen & wedstrijden	250.000
• Sponsoring	50.000
• Horeca (€ 2,00 per bezoeker), winkel,	326.000
• Winkel, schaatsverhuur, slijperij (€ 1,00 per bezoeker),	163.000
• Evenementen buiten het seizoen	25.000
• Overige activiteiten evenementen	€ 50.000
• <u>Totale opbrengsten</u>	<u>1.581.600</u>
Resultaat	81.600

Inkomsten

De inkomsten worden gegenereerd vanuit de bezoekers aan de 400 meter ijsbaan en de ijsbaan op het middenterrein voor ijshockey, kunstschaatsen, shorttrack, etc.). Jaarlijks worden in totaal circa 163.000 schaatsers verwacht. Op basis van dit aantal bezoekers zijn de inkomsten berekend. Naast inkomsten uit bezoekers aan de ijsbaan, worden inkomsten gegenereerd uit schaatsgerichte activiteiten, sponsoring, evenementen, de (schaats)winkel (verhuur, verkoop en slijpen) en horeca.

De horeca inkomsten zijn berekend op basis van het aantal bezoekers. De exploitatie van de horeca wordt gedaan door de Exploitatie b.v. Voor de schaatsshop wordt er eveneens vanuit gegaan dat deze in eigen beheer wordt geëxploiteerd.

Aan het gebruik van de ijshal kunnen tijdens het schaatsseizoen allerlei activiteiten worden gekoppeld. Denk hierbij aan schaatsclinics voor bedrijven, kinderfeestjes, familiefeesten, kerstmarkt, discoschaatsen, schaatsmarathons, skate-inn, diner on ice, etc. Hierbij is het mogelijk om extra inkomsten te genereren naast die uit het schaatsen.

Kosten

De grootste kostenpost voor de Exploitatie b.v. bestaat uit personeelskosten. Hierbij is onderscheid gemaakt naar personeel voor de ijsbaan, de horeca en de schaatswinkel. De laatste twee zijn omzet gerelateerd (een derde van de omzet).

Voor de dagelijkse exploitatie (Exploitatie b.v.) van de ijsbaan exclusief de horeca en de schaatswinkel wordt de volgende formatie voorzien:

- Directeur/commercieel manager: 1 fte;
- administratie: 0,5 fte;
- ijsmeesters/onderhoud: 2 fte;
- receptie/ balie = kaartverkoop: 3 fte ;
- schoonmaak: 4 fte.

Hierbij dient rekening te worden gehouden met het feit dat de ijsbaan slechts een half jaar geopend is (periode november – april) en het merendeel van het personeel flexibel dient te worden ingehuurd.

Daarbij wordt er vanuit gegaan dat er inzet c.q. samenwerking plaatsvindt met Alescon met personeel voor schoonmaak en ijsmeester.

De inzet van Alescon kan behalve voor schoonmaak ook voor de horeca, en receptie. Deze inzet is met name in de winterperiode en in de zomerperiode bij evenementen.

De energielasten zijn sterk beperkt door extra investeringen in duurzaamheid en energie en de eigen energieopwekking middels de WKK. Met de energieleverancier zal een energiestatistiekcontract worden afgesloten, waardoor de risico's voor exploitatie tot een minimum worden beperkt. Door de investering in het energieconcept bedragen de jaarlijkse lasten circa € 220.000 per jaar en de opbrengsten aan warmte en elektra circa € 275.000 per jaar. Per saldo een positief rendement van € 55.000 per jaar.

De kosten voor de inkoop van een deel van de elektra bedragen circa € 75.000 per jaar. Deze behoefte aan elektra zal middels zonnepanelen worden opgewekt. De kosten hiervan bedragen € 75.000 per jaar voor de rente en aflossing van de zonnepanelen.

Voor de post onderhoud zijn kosten voor dagelijks onderhoud en schoonmaak (materialen) opgenomen, niet zijnde de personeelslasten.

Reserveringen voor groot onderhoud vinden plaats door de stichting en niet door de Exploitatie b.v..

De beheerslasten bestaan uit kosten voor verzekeringen, belasting, PR, diversen.

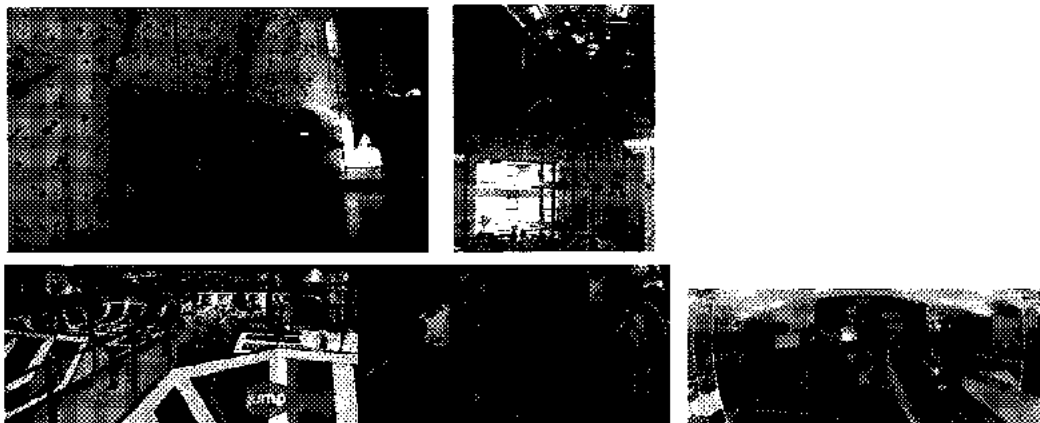
Wat resteert, is de huurpenning van de ijshal die de Exploitatie b.v. moet voldoen aan de stichting.

10.6 Indoor adventure center

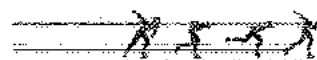
Buiten het schaatsseizoen kunnen er evenementen in de ijshal plaatsvinden. Hierbij kan worden gedacht aan shows, Ronde van Drenthe, bedrijfsfeesten, etc. Een mogelijkheid is om gedurende het zomerseizoen een volledige invulling te geven door hiervoor een exploitant te zoeken die de hal wil huren of dat de Exploitatie b.v. deze activiteiten gaat ontwikkelen. Een voorbeeld hiervan is een "Indoor Adventure Center". M2 Leisure (resort - leisure management & consultancy) heeft hier een haalbaarheidsonderzoek naar gedaan (zie bijlage 17). Uit het onderzoek is gebleken dat een aanvullend indoor programma een aanzienlijke positieve bijdrage aan de exploitatie kan geven. Hierdoor wordt afhankelijkheid van alleen de winterexploitatie minder.

De voornaamste uitgangspunten van het zomerprogramma zijn:

- Mogelijkheden om in de hal van de kunstijsbaan indoor adventure Centre te realiseren (maart – september)
- Sport – belevingsconcepten die aansluiten bij het Bentinckspark (semi-vaste opstelling)
- Voorbeelden als klimwanden, superjumps, escaperooms etc.
- Investering circa € 850.000
- Bezoekersaantallen (potentie) 50.000 – 75.000

Figuur 23: Impressies indoor adventure center

Voor een sluitende businesscase is de kunstijsbaan niet afhankelijk van het zomerprogramma. Het vergroot echter wel de mogelijkheden voor een gezonde business en er is 12 maanden gebruik van de voorziening. Daarnaast wordt ook de publieke waarde en toegankelijkheid vergroot omdat de voorziening meer te bieden heeft dan enkel "ijs". Het zomerprogramma is in dit businessplan vooral vertaald als een kans. Bij de selectie en werving van de beoogde exploitant wordt meegenomen in hoeverre er een goede invulling van het zomerprogramma is te realiseren. De andere kant is namelijk dat dit ook een investering vraagt waar ook risico's en onzekerheden aan verbonden zijn. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met staatssteun. Dit aspect is voor de kunstijsbaan Hoogeveen onderzocht. Als de nieuwe Kunstijsbaan in Hoogeveen uitsluitend gebruikt wordt voor schaatsen en of andere breedtesportactiviteiten, lijkt er geen sprake te zijn van ongeoorloofde staatssteun.

"De baan kost circa 16 miljoen euro. De gemeente investeert in infrastructuur, grond, garantstelling, planschade en geeft een opstartsubsidie. De exploitatie is dekkend door te investeren in een energiezuinige accommodatie. Het unieke obligatiefonds versterkt het maatschappelijk draagvlak voor de kunstijsbaan in Hoogeveen. Het totale financieringsplan zorgt ervoor dat de bedrijfscontinuïteit wordt gegarandeerd door solde exploitatie.

11. Risico's & garanties

Zowel ten aanzien van de realisatie als de exploitatie van de kunstijsbaan zijn er een aantal risico's. In dit hoofdstuk worden deze risico's benoemd en wordt aangegeven welke garanties zijn ingebouwd om deze risico's weg te nemen of tot het minimum te beperken.

11.1 Risico's bij de realisatie

Voor de realisatie zijn de risico's op hoofdlijnen:

1. Maatschappelijk en politiek draagvlak
2. Kwaliteit van de voorziening
3. Budgetoverschrijding
4. Vertraging in de realisatie

Draagvlak

Voor de realisatie van de ijsbaan in Hoogeveen bestaat een groot politiek en maatschappelijk draagvlak. Het grote draagvlak blijkt o.a. uit de crowdfunding/obligatiefonds, de betrokkenheid van de stichting Kunstijsbaan Hoogeveen, het aantal steunverklaringen en de grote opkomst van schaatsverenigingen en inwoners tijdens informatiebijeenkomsten.

Er is ook een groot politiek draagvlak bij zowel het college van B&W als de gemeenteraad van Hoogeveen. Beiden staan achter de plannen. Ook is het plan aan het college van B&W van de gemeente De Wolden gepresenteerd en is het plan enthousiast ontvangen. De gemeente Hoogeveen heeft besloten om € 4,15 mln. te investeren en voor € 97 mln. aan investeringen garant te staan voor de realisatie van de ijsbaan. De gemeente doet dit onder andere via een investeringsbijdrage, het beschikbaar stellen van de grond en het realiseren van de infrastructuur op het Bentinckspark.

Daarnaast is er ook grote betrokkenheid vanuit het bedrijfsleven. De stichting prijst zich gelukkig met twee vooraanstaande ambassadeurs uit het bedrijfsleven in de persoon van Wim van de Beld (Drents ondernemer van 2014) en Ewout Klok. De grote betrokkenheid blijkt onder andere uit de steunverklaring van het Hoogeveense Ondernemers Collectief. In dit collectief is circa 95% van het Hoogeveense bedrijfsleven vertegenwoordigd.

Kwaliteit van de voorziening

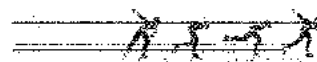
Door de ijshal te realiseren in samenwerking met de BAM wordt er een Engineering-Build-Maintain contract (UAV-GC) gesloten. De BAM wordt daardoor mede verantwoordelijk voor de keuzes in het ontwerp m.b.t. materialen en het onderhoud hiervan. Door kwalitatief goede materialen te kiezen, die weinig onderhoud vergen, worden de onderhoudslasten beperkt. Met de BAM wordt een langjarig contract afgesloten. Middels KPI's wordt hierin tijdens de Maintainfase gestuurd. Daarbij dient grote zorgvuldigheid aan het "aan te besteden" contract te worden besteed en de systeemgerichte contractbeheersing gedurende de fases van planvoorbereiding en realisatie.

Financieel

Budgetoverschrijdingen tijdens de realisatie worden voorkomen door een maximum inschrijfbedrag op te nemen in de aanbesteding en vooraf het Programma van Eisen en het budget goed op elkaar af te stemmen. Continuïteit en financiële draagkracht van de aannemer zijn hierbij eveneens belangrijke aandachtspunten.

Vertraging in de realisatie

Een realistische planning en sturing op de planning door de projectmanager vormen hierbij belangrijke randvoorwaarden. Hoewel het bestemmingsplan voorziet in een overdekte ijsbaan op de locatie moet er wel rekening worden gehouden met een zorgvuldige planologische procedure voor de realisatie van de kunstijsbaan.

11.2 Exploitatie risico's

Voor de exploitatiefase worden de volgende risico's voorzien:

1. Kosten hoger dan begroot
2. Opbrengsten lager dan begroot

Kosten hoger dan begroot

De grootste kostenposten van een overdekte ijsbaan bestaan in zijn algemeenheid uit personeelslasten, energielasten en onderhoudslasten.

Omdat de accommodatie een half jaar ijs heeft en gedurende deze periode de personele inzet is benodigd, dient er te worden gewerkt met flexibele inhuur van personeel om de personeelskosten beperkt te houden. Door de inzet van medewerkers van Alescon kunnen tevens de personeelslasten laag worden gehouden. Met Alescon is een intentieovereenkomst afgesloten.

De energielasten zijn beperkt door de toepassing van energiebesparende maatregelen, zoals LED-verlichting en baanisolatie. Daarnaast wordt geïnvesteerd in eigen opwekking van elektra middels een WKK (Warmte Kracht Koppeling). Daarbij kan de energievoorziening en de installaties worden aanbesteed in de vorm van een Esco. De aannemer wordt verantwoordelijk voor de realisatie, onderhoud en het energieverbruik middels een energievolumegarantie. Enige risico bestaat dan uit een stijging van de energiekosten, maar deze zijn beperkt door een groot deel eigen opwekking middels zonnepanelen.

De bouwkundige onderhoudslasten zijn eveneens voor de aannemer in het EC-M-contract. Tot slot is in de exploitatie van de stichting Kunstijsbaan een reservering voor het onderhoud opgenomen.

Opbrengsten lager dan begroot

De opbrengsten van de ijsbaan zijn volledig afhankelijk van het aantal bezoekers.

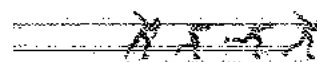
In de exploitatie-raming is met 163.000 bezoekers uitgegaan van een realistisch aantal bezoekers.

Door een ervaren marketingmanager en goede contacten vanuit de stichting met schaatsverenigingen en KNSB, dient een maximaal aantal bezoekers te worden getrokken c.q. een optimaal gebruik te worden gemaakt van de ijsbaan. Dat wil zeggen: in het half jaar dat de ijsbaan beschikt over een ijsvloer dienen de openingstijden en gebruik optimaal te worden afgestemd. De tarieven liggen in het verlengde van andere kunstijsbanen en zijn realistisch. Vergroten van de opbrengsten kan door het geven van schaatslessen, sponsoring, bedrijfsbijeenkomsten c.q. oprichten businessclub en het benutten van de ijshal buiten het schaatsseizoen voor evenementen.

Door het Mulier Instituut is het aantal bezoekers geraamd op 177.500 per jaar. Door Fakton is berekend dat bij het "break-even" punt van de exploitatie ligt op 149.000 bezoekers. Indien er 133.000 bezoekers komen (worst-case scenario Mulier Instituut) in plaats van de gerekende 163.000, kan er een tekort op de exploitatie ontstaan van € 125.000. Dit tekort kan worden voorkomen door de vanaf 133.000 bezoekers te werken met een flexibele inzet van personeel en de reservering op het onderhoud dat jaar te verlagen met het tekort.

Om de eerste jaren, vanwege een mogelijke aanlooperperiode, en het creëren van reserves, draagt de gemeente Hoogeveen bij in de exploitatie. De eerste drie jaar levert de gemeente een bijdrage van € 45.000 per jaar, zie bijlage 10.

"Het draagvlak voor de ijsbaan is zeer groot en breed. Door de samenwerking met o.a. de WMD/E-Qua, Rendo, Alescon en de gemeente Hoogeveen worden de risico's gespreid en zijn ze beheersbaar."

12. Planning

Doelstelling is dat de ijsbaan in het seizoen 2019 in gebruik kan worden genomen. Om deze datum te halen, dient de besluitvorming in maart 2017 afgerond te worden.

De gemeenteraad van Hogeveen heeft in maart 2017 met een besluit goedkeuring gegeven voor dit plan van de kunstijsbaan Hogeveen. Hierdoor kan het plan naar de Provincie Drenthe. Hier zal Provinciale Staten het budget beschikbaar moeten stellen. Vervolgens zal in overleg met de gemeente Hogeveen de nadere uitwerking, inclusief condities en voorwaarden, moeten worden vormgegeven.

Om de bouw zo spoedig mogelijk te kunnen starten, kan er gedurende de besluitvorming al gestart worden met het uitwerken van het Definitief Ontwerp ten behoeve van de aanvraag omgevingsvergunning, het uitwerken van het contract en de aanbesteding op te starten met de selectiefase.

Werving exploitant

Na het definitieve besluit over de realisatie van de kunstijsbaan zal er gestart worden met de werving van de exploitant. Vooralsnog is het uitgangspunt dat de stichting de exploitatie van de ijsbaan in de winterperiode in eigen beheer zal uitvoeren. In dit kader zal er een profiel van een commerciële directeur worden opgesteld. Indien hieruit geen potentiële of geschikte kandidaat wordt gevonden dan zal de exploitatie in de markt worden gezet middels een aanbesteding. Hierbij kan het zomerprogramma optioneel worden aangeboden. Er is reeds een bredere marktverkenning uitgevoerd naar mogelijke exploitanten voor de kunstijsbaan Hogeveen. Huidige exploitanten van kunstijsbanen zien voor de kunstijsbaan een goede en haalbare business. Zie voor de uitwerking van deze marktverkenning bijlage 16.

Een overweging is om het zomerprogramma niet direct te vermarkten maar de exploitatie van de kunstijsbaan één of mogelijk twee seizoenen te draaien en te optimaliseren. Er is namelijk een toenemende trend voor "zomerijs" wat van invloed is op het programma en exploitatie van andere activiteiten in de hal van de ijsbaan.

Mobiele ijsbaan

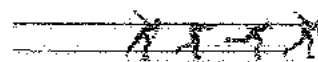
Wanneer door alle positieve besluitvormingen een "GO" wordt gegeven voor de kunstijsbaan in Hogeveen dan is deze gereed voor gebruik bij de opening van het nieuwe schaatsseizoen in oktober 2019.

Ter overbrugging van deze 'ijsbaanloze' Drentse winters, zien wij drie mogelijkheden:

1. Niks doen. Schaatsers wijken dan waarschijnlijk uit naar de omringende ijsbanen in andere provincies. Ook de KNSB benadrukt dat deze situatie zeer ongewenst is! Zeker gezien het feit er twee seizoenen (2017-2018 en 2018-2019) geen ijsbaan zal zijn in Drenthe.
2. Het leggen van een tijdelijke, 'mobiele' 400 m-ijsbaan, zoals twee jaar geleden is gerealiseerd in het Olympisch Stadion en momenteel in Rotterdam op een aantal hockeyvelden.

Voor deze laatste optie kan de 'oude atletiekbaan', ook in het Bentinckspark, gebruikt worden. Het terrein is groot genoeg en voldoende vlak en 'gefundeerd' voor het leggen van een mobiele ijsbaan. In ons businessplan hebben we geen rekening gehouden met de kosten die gemoeid zijn met het huren van een mobiele ijsbaan voor de hele winterperiode. Deze bedragen globaal € 750.000. De gemeente Hogeveen wil in principe het terrein van de oude atletiekbaan kosteloos beschikbaar stellen. Saillant detail: in de jaren '60/70 van de vorige eeuw wat dit de plaats van de Hogeveense natuurijsbaan!

In bijlage 18 is een gedetailleerde planning van de werkstappen opgenomen.

13. Overig

13.1 Steunverklaringen

Naast de eerder genoemde samenwerkingsverbanden met diverse partijen zoals de Rendo & WMD, Alescon heeft het plan voor de kunstijsbaan in de afgelopen periode veel steun ontvangen. Dit variërend van bedrijfsleven, inwoners en verenigingen. Het eerder aangehaalde onderzoek van het Mulier Instituut bevestigt ook dat de schaatsport leeft in Hoogeveen e.o. en er draagvlak is voor de nieuwe baan in Hoogeveen. Het aantal steunbetuigingen, petities etc. loopt nog steeds door. De feiten en cijfers over de laatste stand eind december 2016:

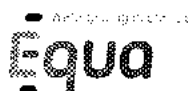
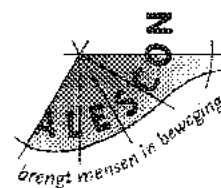
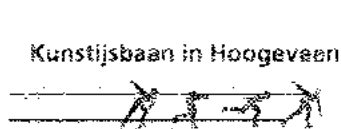
- Er zijn ruim 1200 ondertekeningen verzameld op de online petitie voor de kunstijsbaan in Hoogeveen;
- Meer dan 600 individuen hebben een steunverklaring getekend voor de kunstijsbaan in Hoogeveen;
- 14 schaatsverenigingen hebben hun steun verklaard voor de kunstijsbaan in Hoogeveen;
- 38 organisaties en instellingen hebben hun steun verklaard voor de kunstijsbaan in Hoogeveen;
- 4166 Facebook pagina likes voor de kunstijsbaan in Hoogeveen;
- Met Maxx Sports & Events is er in de directe omgeving een mogelijkheid voor een samenwerking in de exploitatie en bij evenementen;
- De sociale werkvoorziening Alescon heeft hun intenties schriftelijk verklaard om samen te werken in de exploitatie van de kunstijsbaan en het inzetten van personeel;
- Met de Rendo & WMD is een intentieovereenkomst gesloten voor het realiseren en exploiteren van een innovatief energieconcept waardoor ook maatschappelijke voorzieningen in de omgeving van het Bentinckspark verder worden verduurzaamd;
- Het Hoogeveens Ondernemers Collectief, bestaande uit 95% van het Hoogeveens bedrijfsleven, heeft de steun uitgesproken voor het realiseren van een kunstijsbaan in Hoogeveen.

Hoogeveen is klaar voor de start!

Een kunstijsbaan in Hoogeveen, hoe gaaf zou dat zijn?!

Mede mogelijk gemaakt door:

provincie Drenthe

mulier Instituut

Bijlagen

1. Haalbaarheidsstudie kunstijsbaan Hoogeveen - Mulier Instituut, juni 2016
2. Inpassing, voorlopig ontwerp, raming buitenruimte
3. Milieu onderzoeken en berekening parkeerbehoefte
4. Ruimtestaat schetsontwerp kunstijsbaan
5. Notitie energieconcept: "Duurzame gebouwinstallaties"
6. Presentatie "Rendo – Equa" energieconcept
7. Energiematrix & principeschema
- 7.1.1. MEMO WKK
- 7.1.2. SPvE Bentinckspark Noord
- 7.2. Bevestiging investering energieconcept Rendo & WMD
8. BREEAM Pre-assessment Rapport
9. Moties gemeenteraden Hoogeveen & De Wolden
10. Raadsbesluit gemeente Hoogeveen - investeringsbijdrage en garantstelling kunstijsbaan
11. Aanbestedingsplan realisatie (Anteagroup)
- 11.1 Plan van aanpak realisatie (Anteagroup)
12. Advies fiscale aspecten (DHK tax & legal)
13. Investeringsraming
14. Varianten financiering investering
15. Second opinion & advies businessplan (FAKTON)
16. Opzet exploitatie
- 16.1 Marktverkenning exploitatie ijsbaan Hoogeveen (Anteagroup)
17. Indoor adventure center - zomerprogramma (M2leisure)
18. Planning bouw / realisatiefase
19. Aanbieding BAM realisatie kunstijsbaan Hoogeveen

Datum: 1 juli 2016

Inzake: Staatssteun kunstijsbaan Hoogeveen

Staatssteun?

Om als staatssteun te worden aangemerkt moet de maatregel aan alle volgende voorwaarden voldoen:

1. De steun moet met staatsmiddelen zijn bekostigd;
2. De maatregel moet een selectief economisch voordeel aan ondernemingen toekennen;
3. Dit voordeel moet de mededinging vervalsen of dreigen te vervalsen; en
4. De maatregel moet het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloeden.

Ad 1.

Zoals het nu lijkt wordt de Kunstijsbaan volledig met openbare middelen gefinancierd.

- De ijsbaan kost circa € 16 mln.
- Daarnaast wordt de gemeente gevraagd om: a. de grond kosteloos beschikbaar te stellen en de infrastructuur aan te passen (kost € 1 mln. tot circa € 1,9 mln.)
- Wordt de gemeente om een eenmalige investeringsbijdrage gevraagd van € 1 mln.
- En wordt de gemeente gevraagd in de eerste 3 jaar een bijdrage te doen in het exploitatietekort van circa € 75.000 - € 100.000 per jaar

Ad 2.

Het Europese Hof heeft het begrip "onderneming" als volgt ruim gedefinieerd: "*elke eenheid die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd*".¹

De Europese Commissie beschouwt zowel de bouw als de exploitatie van infrastructuur als zodanig als een economische activiteit indien die infrastructuur gebruikt wordt om goederen of diensten aan de markt te leveren. Met andere woorden, de Commissie is van oordeel dat er een verband is tussen het beheer en de exploitatie van infrastructuur en de bouw of ontwikkeling ervan, een standpunt dat door het Hof is bevestigd in het arrest inzake de luchthaven Leipzig/Halle.²

De maatregel heeft uitsluitend betrekking op de kunstijsbaan Hoogeveen en kent daarom Stichting Kunstijsbaan Hoogeveen een selectief voordeel toe.

Ad 3.

Op het niveau van de infrastructuur kan staatssteun alleen worden uitgesloten indien de omstandigheden overeenkomen met normale marktvoorwaarden. De Europese Commissie beschouwt zowel de bouw als de exploitatie van infrastructuur als zodanig als een economische activiteit indien die infrastructuur gebruikt wordt om goederen of diensten aan de markt te leveren. Met andere woorden, de Commissie is van oordeel dat er een verband is tussen het beheer en de exploitatie van infrastructuur en de bouw of ontwikkeling ervan, een standpunt dat door het Hof is bevestigd in het arrest inzake de luchthaven Leipzig/Halle.³

Ik ga er gemakshalve van uit dat de Gemeente Hoogeveen of de Stichting Kunstijsbaan Hoogeveen een bouwonderneming zal selecteren aan de hand van een niet-openbare Europese aanbestedingsprocedure, en dan is aan deze voorwaarde voldaan.

¹ Zaak 41/90 Klaus/Hofner en Fritz Elser/Macroton GmbH, Jurispr. 1991, biz. I-1979, punt 21.

² Flughafen Leipzig-Halle GmbH / Europese Commissie, Jurispr. 2012.

³ Zie voetnoot 2.